

T.C.
ÇAĞ İNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

BONODA SENET METNİNDEN ANLAŞILAN DEF'İLER

TEZİ YAZAN
Merve ÖNAL

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Selen KARAAĞAÇ
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Nihat TAŞDELEN (Dicle Üniversitesi)
Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Şenol KANDEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / EYLÜL 2020

ONAY

**T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE**

20183014 numaralı öğrencimiz olan **Merve ÖNAL** tarafından hazırlanan “**Bonoda Senet Metninden Anlaşılan Def'iler**” başlıklı bu tez çalışması jürilerimiz tarafından **oy birliği** ile **Özel Hukuk** Anabilim dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi.Asıl Üye- Tez Danışmanı – Jüri Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Selen KARAAĞAÇ

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. Dışı Asıl Üye – Jüri Üyesi: Doç. Dr. Nihat TAŞDELEN (Dicle Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi Asıl Üye – Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Şenol KANDEMİR

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

11.09.2020

Doç. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir

İTHAF

Tezin yazımım sürecinde öncelikle karnımda olan bebeğim Kerem ÖNAL'a, benden desteğini hiç esirgemeyen sevgili eşim Av. Harun ÖNAL'a,, eğitim sürecim boyunca bana hep en önde destek olan annem Özlem DALAY'a ithafen...

Sevgili Aileme...

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 11.09.2020

Merve ÖNAL

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmam sırasında bana bilgi ve tecrübeleri ile yol gösteren danışman hocam Dr. Selen Karaağaç hocama teşekkürlerimi ve Őukranlarımı bir borç bilirim. Bu süreçte benden desteğini hiç esirgemeyen annem Özlem Dalay'a, bilgisi fikri ve desteği ile yolumu aydınlatan değerli eşim Av. Harun Önal'a teşekkür ve minnetlerimi iletirim.

Merve ÖNAL

ÖZET

BONODA SENET METNİNDEN ANLAŞILAN DEF'İLER

Merve ÖNAL

Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Selen KARAAĞAÇ

Eylül 2020, 130 Sayfa

Çalışmamızın konusunu ‘‘Bonoda Senet Metninden Anlaşılan Def'iler’’ oluşturmaktadır.

Tez çalışmamız, üç bölüm şeklinde olacaktır. Ana konumuz olan Bonoda Senet Metninden Anlaşılan Def'ileri ayrıntıları ile anlatabilmek için bono ve def'i kavramından bahsedilmiştir. Bono, Türk Ticaret Kanunu'nun üçüncü kitabının, dördüncü bölümünün ikinci kısmında md. 776 ile 779 arasında düzenlenmiştir.

Türk Ticaret Kanunu'ndaki bono ile ilgili mevcut düzenlemeler ayrıntıları ile işlenecektir. Bononun, kambiyo senedi türü olması sebebiyle öncelikle kıymetli evrakın içerisinde kambiyo senetlerinin tanımı yapılacak, unsurları, devir şekilleri, genel esasları ve ilkeleri incelenecektir.

Bonoda, ‘‘senet metninden anlaşılan def'iler’’ konusunun daha iyi anlaşılabilmesi için; def'i kavramı, kıymetli evrak konusu içerisinde ‘‘Kıymetli Evrakta Def'i’’ başlığı ile geniş bir açıdan ele alınacaktır. Senet metninden anlaşılan def'ilerin ileri sürülebilmesi için, senet metninden ne anlaşılması gerektiği ve senet metninde bulunması gereken kayıtlar önem taşımaktadır. Bu sebeple üçüncü bölümde bonoda senet metni üzerinde bulunan kayıtlar anlatılacak ve bu kayıtların noksanlığı sebebi ile ileri sürülecek olan def'iler işlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Kıymetli Evrak, Kambiyo Senedi, Bono, Senet, Senet Metni, Def'i, Mutlak Def'i, Nispi Def'i

ABSTRACT

DEFECTS APPEARING FROM THE TEXT OF THE BOND

Merve ÖNAL

Master's Thesis, Department of Private Law

Supervisor: Dr. Selen KARAAĞAÇ

September 2020, 130 Page

The case study mentions the plea including bond for deed text.

The dissertation has three different sections and the most significant subject is the details of plea including bond for deed text so that's why plea and bond topics are both described with all details in the article based on the following reference; 3rd version of Turkish Commercial Law, 4th section, 2nd part, as per article 776 to 779.

The present arrangements for bond will be done with all bases in Turkish Commercial Law. Principally the bill of exchange will be defined in the valuable records since the bond is a kind of bill of exchange and within this scope the terms, deed conditions, general principles, keynotes will be inspected.

The plea concept will be discussed widely in the valuable records subject to understand the case study in a better way. It is very important to find out exactly the meaning of deed and the required records in the deed to put forward the plea. In that case the records of deed on the bond will be explained in the 3rd section and the plea will be processed through lack of the records.

Keywords: Valuable Records, Bill of exchange, Bond, Bond text, Plea, Deed, Absolute Plea, Relative plea.

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xii
EKLER	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KIYMETLİ EVRAKA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1. Kıymetli Evrak Kavramı ve Unsurları.....	3
1.1.1. Kavram.....	3
1.1.2. Unsurları.....	4
1.1.2.1. Senet (Maddi- Somut Unsur).....	5
1.1.2.2. Hak (Maddi Olmayan- Soyut Unsur).....	7
1.1.3. Sınırlı Sayı (Numerus Clausus) İlkesi.....	8
1.2. Devir Şekilleri Bakımından Kıymetli Evrak.....	10
1.2.1. Nama Yazılı Kıymetli Evrak.....	10
1.2.2. Hamile Yazılı Kıymetli Evrak.....	12
1.2.3. Emre Yazılı Kıymetli Evrak.....	13
1.3. Kambiyo Senetleri Kavramı.....	14
1.4. Kambiyo Senetlerinde Genel Esaslar ve İlkeler.....	17
1.4.1. Mücerretlik (Soyutluk) İlkesi.....	18
1.4.2. Kanunun Öngördüğü Şekil Şartları İle Bağlı Olması.....	20

İKİNCİ BÖLÜM

KIYMETLİ EVRAKTA DEF'İ

2.1. Def'i Kavramı	22
2.1.1. Geniş Anlamda Def'i.....	24
2.1.2. Dar anlamda Def'i.....	25
2.2. Def'i ve İtiraz Arasındaki Fark	26
2.3. Etkileri Açısından Def'iler.....	27
2.4. Kıymetli Evrakın Devir Türüne Göre Def'iler	29
2.4.1. Nama Yazılı Senetlerde Def'iler	29
2.4.2. Hamile Yazılı Senetlerde Def'iler.....	30
2.4.3. Emre Yazılı Senetlerde Def'iler	32
2.4.3.1. Genel Olarak	32
2.4.3.2. Senet Metninden Anlaşılan Def'iler	33
2.4.3.3. Senetteki Taahhüdün Hükümsüzlüğüne ilişkin Def'iler.....	35
2.4.3.4. Kişisel Def'iler.....	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BONODA SENET METNİ ÜZERİNDEKİ KAYITLAR

3.1. Genel Olarak Bono	41
3.2. Uygulamada Bono	42
3.3. Bono Üzerindeki Kayıtlar	44
3.3.1. Genel Olarak Bonoda Şekil.....	44
3.3.2. Bononun Kanuni Unsurları	46
3.3.2.1. Bononun Zorunlu Unsurları.....	46
3.3.2.1.1. Bono veya Emre Muharrer Senet Kelimesi	48
3.3.2.1.2. Belirli Bir Bedelin Kayıtsız Şartsız Ödeneceği Vaadi	51
3.3.2.1.3. Lehtar Gösterilmesi.....	55
3.3.2.1.4. Senedi Düzenleyenin İmzası.....	56
3.3.2.1.5. Senedin Düzenlendiği Tarih	60
3.3.2.2. Bononun Alternatif Zorunlu Unsurları	64
3.3.2.2.1. Düzenlenme Yeri	64
3.3.2.2.2. Ödeme Yeri.....	67

3.3.2.2.3. İhtiyari Unsur: Vade	69
3.3.3. Bonoya Konulabilecek İhtiyari Kayıtlar	71
3.3.3.1. Kanunda Öngörülen İhtiyari Kayıtlar	72
3.3.3.1.1. Menfi Emre Kaydı	73
3.3.3.1.2. Faiz Kaydı	74
3.3.3.1.3. Aynen Ödeme ve Kur Kaydı.....	74
3.3.3.1.4. Protestodan Muafiyet Kaydı	76
3.3.3.2. Kanunda Öngörülmeven İhtiyari Kayıtlar	76
3.3.3.2.1. Yetki Kaydı	77
3.3.3.2.2. Bedel Kaydı	78
3.3.3.2.3. Teminat Kaydı	79
3.3.3.2.4. Temerrüt Faizi Kaydı	81
3.3.4. Yasak Kayıtlar	81
3.4. Bonoda Devir Şekli; Ciro	83
3.4.1. Ciro Kavramı ve Özellikleri	83
3.4.2. Ciroda Kişiler	84
3.4.3. Cironun Şekli.....	86
3.4.4. Cironun Fonksiyonları	88
3.4.4.1. Temlik Fonksiyonu	88
3.4.4.2. Teşhis Fonksiyonu	89
3.4.4.3. Teminat Fonksiyonu	91
3.4.5. Ciro Yapılabilecek Süre.....	92
3.5. Bonoda Senede Bakılarak Anlaşılan Def'iler	93
3.5.1. Genel Olarak.....	93
3.5.2. Bonoda Şekil Şartlarına Aykırılıktan Doğan Def'iler	95
3.5.3. Senette Bulunan Kayıtlardan Kaynaklanan Def'iler	97
3.5.4. Hamilin Meşru Hamil Olmamasından Kaynaklanan Def'iler	99
3.5.4.1. Kısmı Cirolu Senetlerden Doğan Def'iler	100
3.5.4.2. Cirantanın İmzasını İçermeyen Senetlerden Doğan Def'iler.....	101
3.5.4.3. Tekrar Ciro Edilmesi Yasaklanan Senetlerden Doğan Def'iler.....	101
3.5.5. Sürelere Uyulmamasından Doğan Def'iler	102
3.5.6. Zamanaşımı Def'i	103

SONUÇ	107
KAYNAKÇA	110
EKLER	115

KISALTMALAR

AD	: Adalet Dergisi
Bkz	: Bakınız
C.	: Cilt
CGK	: Ceza Genel Kurulu
Çek K.	: 5941 sayılı Çek Kanunu
Dpn	: Dipnot
E.	: Esas
e.t	: Erişim Tarihi
eTK.	: 6762 sayılı Ticaret Kanunu
f.	: Fıkra
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K.	: Karar
İİK.	: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
md.	: Madde
S	: Sayı
s	: Sayfa
TBK.	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK.	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK.	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vb.	: ve benzeri

EKLER

EK 1. Etik Kurulu Onay Belgesi	115
---	------------

GİRİŞ

Bono, ekonomik alanda en çok kullanılan kambiyo senedi türüdür. Bono, Türk Ticaret Kanunu'nun üçüncü kitabının, dördüncü bölümünün ikinci kısmında 776 ile 779 maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Kambiyo senetleri düzenlenirken, bono sadece dört maddede düzenlenmiş ve bono hakkında uygulanacak poliçe hükümlerine geniş bir liste halinde yollama yapılması yeterli görülmüştür. Bunun asıl sebebi; Türk kanun koyucunun, İsviçre Borçlar Kanunu'nu aynen iktisap ederek almasıdır. İsviçre'de en çok kullanılan kambiyo senedi türünün poliçe olması dolayısıyla Borçlar Kanunu hazırlanırken, poliçe hükümleri ayrıntıları ile düzenlenmiş, bonoya da atıf yoluyla yer verilmesi yeterli görülmüştür.

TTK md. 778'de atıf yapılan poliçe hükümleri belirtilmiştir. Bu hükümlere atıf yaparken kanun koyucu, madde metninde "niteliklerine aykırı düşmedikçe" ibaresine yer vermiştir. Böylece, poliçe hükümlerinin bonoya uygulanmasının temel şartı, bononun niteliğine uygun olması olarak belirlenmiştir.

Tez çalışmamızda öncelikle, birinci bölümde kıymetli evrak kavramı açıklanacak, akabinde kambiyo senetleri kavramına yer verilecektir. Kambiyo senedinin bir türü olan bonoda, senet metninden anlaşılan def'ilerin daha iyi anlaşılabilmesi için, çalışmamızın ikinci bölümünde; kıymetli evrakta def'i kavramı açıklanacaktır.

Son bölüm olan üçüncü bölümde; asıl konumuz bonoda senet metninden anlaşılan def'iler, ayrıntıları ile anlatılacaktır. Bonoda senet metninden anlaşılan def'ilerin neler olduğunu açıklayabilmek için bonoda senet metni üzerindeki kayıtların neler olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle bu bölümde özellikle bonoda senet metni üzerindeki kayıtların neler olduğunu tek tek açıklanacaktır.

TTK md. 776'da bir senedin bono niteliğini kazanabilmesi için bulunması gereken unsurlar sayılmıştır. Bono üzerinde bulunması gereken bu unsurlar; zorunlu unsurlar ve alternatif zorunlu unsurlardır. TTK md. 777'de ise bu unsurların senette bulunmaması durumlarına değinilmiştir.

Zorunlu unsurlar, bonoda bulunması gereken zorunlu unsurlardır ve bulunmadıkları durumlarda bono, senet niteliğini kazanamaz. Bu zorunlu unsurlar; bono veya emre yazılı senet kelimesi, belirli bir vadenin kayıtsız ve şartsız ödeneceği

vaadi, lehtar gösterilmesi zorunluluğu, senedi düzenleyenin imzası, senedin düzenlendiği tarihtir.

Alternatif zorunlu unsurlar, bonoda bulunmaları seçimlik olarak düzenlenen unsurlardır. Alternatif zorunlu unsurların düzenlenmesinin temelinde kanun koyucunun bonoyu kurtarma çabası yatmaktadır. Kanun koyucu, böyle bir düzenleme getirerek kambiyo ilişkisini ayakta tutmaya çalışmıştır. Bonodaki alternatif zorunlu unsurlar; düzenlenme yeri ve ödeme yeridir. Bonoda ödeme yeri gösterilmediği durumlarda bononun düzenlenme yerine veya düzenleyenin yerleşim yerine bakılır. Ancak her ikisi de gösterilmediği hallerde bono, geçersiz sayılır.

Bonoya konulabilecek bir diğer kayıt türü ise ihtiyari kayıtlardır. Bu kayıtların bonoda yer alması tamamen düzenleyenin isteğine bırakılan kayıtlardır. İhtiyari kayıtların bonoda yer almaması, bonoyu geçersiz kılmaz. Bu kayıtlardan kanunda düzenlenenler; menfi emre kaydı, faiz kaydı, aynen ödeme ve kur kaydı, protestodan muafiyet kaydıdır. Kanunda öngörülmeyenler; yetki kaydı, bedel kaydı, teminat kaydı ve temerrüt faizi kaydıdır.

Bono üzerinde bulunabilecek bir diğer unsur ise cirodur. Ciro kavramı, özellikleri, ciroda kişiler, şekli, fonksiyonları bu bölüm içerisinde anlatılacaktır.

Bonoda senet metni üzerindeki kayıtlar ayrıntıları ile açıklandıktan sonra bu kayıtlardan kaynaklı olarak ileri sürülecek olan def'iler konusu nihai olarak işlenecektir. Bonoda senet metninden anlaşılan def'iler; şekil şartlarına aykırılıktan doğan def'iler, senette bulunan kayıtlardan kaynaklı def'iler, hamilin meşru hamil olmamasından kaynaklı def'iler, sürelerle uyulmamasından kaynaklı def'iler ve zamanaşımıdır.

Çalışmamızda; doktrindeki farklı yazarların görüşlerine ve özellikle Yargıtay'ın yerleşmiş içtihatlarına yer vermeye çalışılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KIYMETLİ EVRAKA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1. Kıymetli Evrak Kavramı ve Unsurları

1.1.1. Kavram

Kıymetli evrak hukuku, tamamen tarihi sebepler ile özel hukukun içerisinde ayrı bir hukuk dalı olarak ele alınmıştır¹. Ticaret hayatında işlerin iyi gitmesi (kar elde etmek, para kazanmak), hızlı hareket etmek ve aynı zamanda hukuki anlamda güvende olmak için kıymetli evrak kullanılmaktadır². Ticarete hakların hızlı bir şekilde devredilmesine ihtiyaç vardır. Kıymetli evrak, hakka bu akıcılığı sağlamaktadır.

Hak, bir kâğıt parçasına bağlanmaktadır. Bahsedilen bu kâğıt devredildiği zaman hak da devredilmektedir. Bu ikisi ileride ayrıntıları ile açıklayacağımız üzere birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdır. Üzerinde hak bulunan bu kâğıdı devretmeden hakkın da devri mümkün olmamaktadır. Bu iki kavram bir araya geldiği zaman, basit bir kâğıt parçasına, ticari hayatta akıcılık sağlamaktadır. Bunun yanında, hukuki güvenlik de sağlanır.

Hukuki güvenliğin sağlanması amacıyla kıymetli evrakın düzenlenmesinde özel ve sıkı şekil şartları öngörülmüştür³. Hukuki güvenliğin sağlanmaya çalışılmasının en net örneği, özel hukukta genel olarak şekil serbestisi ilkesi geçerli olduğu halde, kıymetli evrakta sıkı şekil şartlarının geçerli olmasıdır⁴. Görüldüğü üzere, güvenli, hızlı ve kolaylıkla devredilebilen kıymetli evrak yaratmak, iş hayatının ihtiyaçlarını karşılamak açısından bir zorunluluk olmuştur⁵.

Kıymetli evrakın tanımı, TTK md. 645'de '*Kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunların içerdikleri hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemediği gibi, başkalarına da devredilemez.*' şeklinde yapılmıştır.

---

¹ Gültekin Özkan, Öğretide ve Uygulamada Kıymetli Evrakın Zıyaı ve İptali, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2002, s. 22.

² "Türk Hukukunda kıymetli evraka ilişkin hükümlere Çek Kanunu'nda, Borçlar Kanunu'nda, Medeni Kanun'da, İcra ve İflas Kanunu'nda, Harçlar Kanunu'nda, Türk Ceza Kanunu'nda, Sermaye Piyasası Kanunu'nda, Bankacılık Kanunu'nda, 2908 Sayılı Kanun'da, 32 Sayılı kararda, Tüketicilerin Korunması Hakkında Kanun'da da rastlanılabilmektedir." Öztan Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, Yetkin Yayıncılık, 23. Baskı, Ankara 2019, s. 5.

³ Bilgili Fatih/Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, Dora Yayıncılık, 9. Basım, Bursa 2018, s. 18.

⁴ Kayar İsmail, Kıymetli Evrak Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 7. Baskı, Ankara 2013, s. 29.

⁵ Yılmaz Lerzan, Kambiyo Senetlerinde Def'iler, Beta Yayınevi, İstanbul, s.7.

Kıymetli evrakın TTK md. 645'te yapılan tanımdan da anlaşılacağı üzere hak ve senet unsuru birbirine sıkı sıkıya bağlanmıştır. Hak devredilmeden senedin, senet devredilmeden de hakkın devredilemeyeceği kanun maddesinde net olarak belirtilmiştir. Senette ifade edilen ve kıymetli evraka konu olmaya elverişli bir hakkın varlığı, senet ile hak arasında kanunun öngördüğü derecede bağlılığın bulunmasına bağlıdır⁶.

Gerek ana konumuz olan bono için, gerekse bütün kıymetli evrak türleri için, iki temel unsur vardır⁷. TTK md. 645'teki tanımından da kıymetli evrakta iki unsurun ön plana çıktığı anlaşılmaktadır. Bunlardan bir tanesi kıymetli evrakın, maddi somut unsuru olan senet, bir diğeri maddi olmayan soyut unsuru haktır. Hak ve senedin kıymetli evrakta kader birliği içerisinde olduğu söylenebilir⁸.

Kıymetli evrakın yapılan tanımlarından, Türk Hukuku'ndaki ve İsviçre Hukuku'ndaki tanımlara en yakın tanımlamayı, ünlü Alman Hukukçusu Heinrich Brunner yapmıştır⁹. Yapılan bu tanımda Brunner, kıymetli evrak öyle bir senettir ki, bu senede bağlı sübjektif hak, senedi elinde bulundurmamak suretiyle dermeyeran edilebilir¹⁰ demiştir. Görüldüğü üzere bu tanımlama yukarıda yaptığımız TTK md. 645'teki tanıma benzemektedir.

1.1.2. Unsurları

TTK md. 645'teki tanımdan da belirtildiği üzere hak ile senet arasında kuvvetli bir bağ mevcuttur. Bu tanıma göre, kıymetli evrakta hak senede bağlıdır ve bu hakkın, senet borçlusu ve diğer sorumlulara karşı ileri sürülebilmesi, ancak senedin de devri ile mümkündür¹¹.

Kanuni tanımlamaya uyan bir kıymetli evraktan bahsedebilmek için hak ve senet unsuruna ihtiyaç vardır. TTK md. 645'teki tanımdan da anlaşıldığı üzere bu unsurlar kıymetli evrakın "olmazsa olmaz" larıdır¹². Hak ve senet unsuru yan yana geldiği zaman basit bir kağıt parçası kıymetli evrak vasfını kazanmaktadır.

⁶ Abuzer Kendigelen/Kırca İsmail, Kıymetli Evrak Hukuku Genel Esaslar Kambiyo Senetleri, On İki Levha Yayıncılık 1. Bası, İstanbul 2019, s.4.

⁷ Bilgili/Demirkapı, s. 7.

⁸ Seven Vural, Kambiyo Senetlerinde (poliçe, bono, çek) Alonj, İzmir Barosu Dergisi, İzmir 2017, s. 56.

⁹ JAEGGI- die Wertpapiere, Das Obligationenrecht, 7. Teil, Art 965- 989 und 1145 - 1155, S.20; Lerzan Yılmaz, "Kıymetli Evrak Mefhumunu Değiştiren Gelişme-Evraksız Kıymetli Evrak", Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Akademisi, C. 15, S. 1, Cumhuriyetin 75. Yıldönümü Armağanı, İstanbul 1999, s. 443.

¹⁰ Şahin Funda, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptal davası Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır 2019, s. 5.

¹¹ Bilgili/Demirkapı, s. 7.

¹² Ülgen Hüseyin/Helvacı Mehmet/Kaya Arslan/Ertan Füsün Nomer, Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul 2019, s. 16.

1.1.2.1. Senet (Maddi- Somut Unsur)

Senet, kıymetli evrakın olmazsa olmaz unsurudur. TTK'daki tanım da "*Kıymetli evrak öyle senetlerdir ki...*" denilerek senet unsurunun önemi vurgulanmıştır¹³. Hakkın ortaya çıkabilmesi için somut unsur olan senede ihtiyaç vardır. Bu iki terim birbirine sıkı ilişkilerle bağlıdır.

Kıymetli evrakta senetten bahsederken iki unsur karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan biri maddi unsur, bir diğeri de manevi unsurdur¹⁴. Senedin maddi unsuru kağıt ve yazıdır. Manevi unsuru ise düzenleyenin düşüncesini belirten irade beyanıdır.

Senet kavramı sadece kıymetli evrak hukukunda değil, hukukun çeşitli alanlarında kullanılmaktadır. Gerek Türk Ticaret Kanunu'nda gerekse kıymetli evraka ilişkin hükümlere yer veren herhangi bir kanunda senet kavramının tanımlaması yapılmamıştır¹⁵. Doktrinde ise birçok yazar senedin tanımlamasını benzer şekillerde yapmışlardır^{16, 17}.

HMK'da md. 199'da yapılan belge tanımı, senet tanımı olarak kabul edilebilir. Bu maddeye göre; "*Uyumsuzluk konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları bu Kanuna göre belgedir.*" Bu maddeden de görüleceği üzere belge tanımından yola çıkarak senet; üzerinde bir düşünceyi, bilgiyi yazılı veya görsel olarak açıklayan cisim olarak tanımlanmaktadır¹⁸.

Bir diğer tanımlamaya göre senet, daha ziyade üzerinde yazı yazmaya elverişli bir cisim, genellikle uygun büyüklükte bir kağıt parçası ve bunun üzerinde yazıyla ifade edilmiş bir irade açıklaması olarak tanımlanmaktadır¹⁹.

Senet; geniş anlamıyla; ispata yarayacak irade beyanını dış ortama yazılı olarak yansıtan belge; dar anlamıyla ise bir kimse tarafından ortaya getirilen ve kendi aleyhine delil teşkil eden yazılı ve imzalı belge olarak tanımlanmaktadır²⁰.

¹³ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 16.

¹⁴ Öztan, s. 11.

¹⁵ Öztan, s.10.

¹⁶ Çınar Tuğçe Soydal, Kambiyo Senetlerinde Bedelsizlik Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019, s. 3, Kendigelen/Kırca, s. 4.

¹⁷ "Senet bir kimsenin kendi aleyhine delil teşkil eden ve aleyhine kullanılacak kişinin imzasını veyahut işaretini taşıyan yazılı bir belgedir." Postacıoğlu İlhan, İcra Hukuku Esasları, Fakülteler Matbaası, 1982, İstanbul, s.699;

Öztan, "bir yazılı cisim, üzerindeki yazıyı yazan kimsenin, bu yazı vasıtasıyla bir düşünceyi açıklaması hali senettir." s. 10.

¹⁸ Can Mertol, Kıymetli Evrak Hukuku Ders Kitabı, İmaj Yayıncılık, 4. Bası, Ankara 2019, s. 3.

¹⁹ Bilgili/Demirkapı s. 8.

Senedin niteliği ve şekli göz önüne alındığında; borçlusunun imzasını barındıran, bir hakkın oluşumunu sağlayan, borç doğuran veyahut hakkı veya borcu ispatlayan belge olarak tanımlanabilir²¹. Hukuki açıdan senet; hukuki bir olayı ispatlamak amacıyla meydana getirilmiş ve imzalayan kişi aleyhine sonuç doğuracak olan yazılı bir belge olarak tanımlanabilir²².

Senet; kıymetli evraka hem akıcılık sağlamakta hem de hukuki anlamda güven teşkil etmektedir²³. Senedin bu unsurları şu şekilde açıklanabilir;

Bir hakkın varlığının ileri sürülebilmesi veya hak sahibi tarafından hakkın devredilebilmesi için öncelikle bu hakkın somutlaşması gerekmektedir²⁴. Hak, bir kâğıt parçasına bağlanıyor ve bahsi geçen kâğıt, devredilerek hakkın da devri bu vesileyle sağlanmış oluyor. Kâğıt devredilmeden hak da devredilememektedir. Ters bir anlatımla hakkı ileri sürebilmek için bu kâğıt parçasına ihtiyaç vardır. Bu kâğıt parçasını elinde tutan kimse hak sahibidir. Bu iki terim yan yana geldiğinde kâğıda akıcılık, bir diğer deyimle tedavül gücü sağlanmış olmaktadır.

Hak, bir kâğıt parçası ile vücut bulmaktadır. Bu şekilde akıcılık gücünü kâğıda kazandırarak ekonomiye katkı sağlanmış olmaktadır²⁵. Dolayısıyla senetten; hakkın kime ait olduğu veyahut hakkın kime devredildiğini görülebilmektedir. Çünkü kural olarak hakkın sahibi, senedi elinde tutan kimsedir. Burada senedi eline alan kimseye hukuki anlamda bir güven sağlanmaktadır.

Senedin kim tarafından düzenlendiğini ispatlayacak en önemli husus imzadır²⁶. Teknolojinin gelişmesi, değişmesi ile birlikte hayatımıza elektronik imza girmiştir. Elektronik imzanın yaygınlaşması ile beraber elektronik imza ile düzenlenen senedin geçerli olup olmayacağı sorunsalı karşımıza çıkmıştır. Ancak kanun koyucu, bu konuda açıklık bırakmayarak konuyu kanunla düzenlemiştir.

Türk Borçlar Kanunu md. 15 *“İmzanın, borç altına girenin el yazısıyla atılması zorunludur. Güvenli elektronik imza da, el yazısıyla atılmış imzanın bütün hukuki*

---

²⁰ Kandemir Zeynep, Kambiyo Senetlerinde İşlemlerin Ayakta Tutulması İlkesinin Görünüm Biçimleri ve Bu Senetlerde Bulunabilecek Zorunlu ve İhtiyari Unsurlar Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011, s. 5.

²¹ Şahin, s. 7.

²² Erdem Nuri, Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklikler Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2005, s.4.

²³ Öztan, s. 11.

²⁴ Seven, s. 57.

²⁵ Gültekin, s. 24.

²⁶ Kendigelen/Kırca, s. 6.

sonuçlarını doğurur. ” demiştir. Maddeden borç altına girenin elektronik imzasının da geçerli olacağı sonucu çıkmaktadır.

Kambiyo senetleri için Türk Ticaret Kanunu bu konuda bir düzenleme yapmıştır. TTK md. 1526’ta göre; ‘‘(1) *Polıçe, bono, çek, makbuz senedi, varant ve kambiyo senetlerine benzeyen senetler güvenli elektronik imza ile düzenlenemez. Bu senetlere ilişkin kabul, aval ve ciro gibi senet üzerinde gerçekleştirilen işlemler güvenli elektronik imza ile yapılamaz.* ’’ denilmektedir. Maddede şüpheye yer bırakmayacak bir şekilde elektronik imza konusuna açıklık getirilmiş ve kambiyo senetlerinin veya kambiyo senetlerine benzeyen senetlerin elektronik imza ile düzenlenemeyeceğini açıkça belirtmiştir. Bu senetlerin ancak ıslak imza ile düzenlenebileceği belirtilmektedir²⁷.

1.1.2.2. Hak (Maddi Olmayan- Soyut Unsur)

Kıymetli evraka vasfını kazandıran özelliklerden bir diğeri de haktır. Hak, hukuken korunan ve hakkı elinde bulunduran kimseye bu haktan faydalanma yetkisi veren her türlü menfaat olarak tanımlanabilir^{28, 29}. Kıymetli evrakın hak unsuruna, maddi olmayan somut unsur da denilmektedir³⁰.

TTK md. 645’teki tanımdan da hakkın kıymetli evrak için bir diğeri unsur olduğu net bir şekilde anlaşılabilir. Hak, senedin düzenlenmesi ile birlikte maddi bir varlık kazanmakta, dış dünyada görünür bir hale gelmekte, cismanileşmekte, eski tabiri ile *tecessüm* etmektedir³¹.

Hak, kıymetli evrak düzenlenmeden önce mevcut değildir ancak senedin düzenlenmesi ve hatta senedin hamile teslim edilmesi ile birlikte doğar³². Fakat bu durum tüm kıymetli evrak türleri için geçerli değildir. İhbari (bildirici) kıymetli evrak olarak adlandırılan bazı kıymetli evrak türlerinde (örneğin; ipotekli borç senedi, irat senedi) hak, senedin düzenlenmesinden önce de mevcuttur³³.

Kıymetli evrakta hakkın, mameleki açıdan bir değere sahip olması gerekmektedir. Kambiyo senetleri, hakkın türü açısından para alacağını ihtiva ettiği için bu senetlere para senetleri de denilebilmektedir³⁴.

²⁷ Karaahmetoğlu Cihat Alp, Kambiyo Senetlerinde Def’iler Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2016, s.5.

²⁸ Özkes Muhammet, Temel Hukuk Bilgisi, Onikilevha Yayıncılık, 9. Basım, 2018, s.11.

²⁹ Oğuzman Kemal/Barlas Nami, Medeni Hukuk, Vedat Yayıncılık, 25. Bası, İstanbul 2019, s. 135.

³⁰ Kayıhan Şaban, Kıymetli Evrak Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 6. Baskı, Ankara 2019, s. 37.

³¹ Kırca/Kendigelen, s.5.

³² Kandemir, s.7.

³³ Öztan, s.34.

³⁴ Tekin, s.21.

Hakkın, şahıs varlığından ziyade malvarlığına dair ve para ile ölçülebilen haklardan olduğuna değinmek gerekmektedir. Senette yer alan hak, özel hukuka ilişkin bir hak olduğundan ve parayla ölçülüp ifade edilebilmesi gerektiğinden, kıymetli evraka her hak yerleştirilememektedir³⁵. Dolayısıyla bir kimsenin pasaportunu, vatandaşlığını gösterir vs. belgelerin kıymetli evrak olarak sayılmasına imkan yoktur.

Kıymetli evraka bağlanan hakkın, bir başkasına devredilebilen bir hak olması gerekmektedir³⁶. Senede bağlanıp kıymetli evrak vasfına haiz olan haklar, malvarlığı haklarıdır. Dolayısıyla yukarıda da bahsettiğimiz üzere senede bağlanacak bu hakkın maddi anlamda bir değeri olmalı ve değeri para ile ölçülebilmelidir. Tüm bu anlatımlara göre; kıymetli evrakın unsurlarından olan hakkın, senedi kıymetli kılabilmesi için bu hakkın çeşitli özelliklere sahip olması gerekmektedir³⁷.

Kıymetli evrakın piyasada rahat dolaşabilmesi için hakkın, devredilebilir bir nitelikte olması gerekmektedir. Zira piyasada rahatlıkla dolaşamayan bir kıymetli evrakın ticari hayatta da bir önemi ve özelliği kalmamaktadır. Bu sebeple kıymetli evraka bağlanan hakkın, sahip olması gereken özelliklerden bir tanesi de hakkın, tedavül gücünün olmasıdır³⁸. Kıymetli evraktaki hakkın bu unsurunun gerekliliği kanundan değil, kıymetli evrakın ekonomik fonksiyonundan kaynaklı olarak meydana gelmiştir³⁹.

Kıymetli evrakın içerisindeki hakkın kullanılabilmesi için mutlaka senedin de ibrazı gerekmektedir aksi takdirde kıymetli evrak borçlusu senedi kendisine teslim edilmeden ödeme yapmakla yükümlü değildir⁴⁰.

1.1.3. Sınırlı Sayı (Numerus Clausus) İlkesi

Kanunda sayılan kıymetli evrak türleri dışında bir başka kıymetli evrak türünün oluşturulup oluşturulmayacağı yoğun tartışma konusu olmuş ancak tam bir açıklığa kavuşturulamamıştır⁴¹.

---

³⁵ Bilgili/Demirkapı, s.8.

³⁶ Kayar, s.28.

³⁷ “Bu özellikler şu şekilde listelenebilir; 1- Hakkın Özel Hukuktan Kaynaklanması Gerekir, 2- Hakkın Devredilebilir Nitelikte Olması Gerekmemektedir, 3- Hakkın Bedelinin Para İle Ölçülebilmesi Gerekmemektedir, 4- Hak İle Senedin Kaynaşması Gerekmemektedir.”Karaahmetoğlu, s. 5.

³⁸ Şahin, s. 13.

³⁹ Erdem, s. 5.

⁴⁰ Bozer Ali/Göle Celal Kıymetli Evrak Hukuku, Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 8. Baskı, Ankara, s. 15

⁴¹ Bilgili/Demirkapı, s. 12.

Bir kısım yazarlar; senedin kıymetli evrak olma vasfına haiz olabilmesi için kanunda bir açıklık olması yani bahsi geçen senedin kanun metninde kıymetli evrak olarak düzenlenmesi gerektiğini savunmuştur⁴². Aksi görüşteki yazarlar ise tarafların, kanundaki şartlara uyulması koşuluyla, kanunda tanımlanmayan bir türü de kıymetli evrak olarak yaratabilecekleri görüşündedirler⁴³.

Sınırlı sayılı ilkesinin kabul edilip edilmediği TTK md. 831/1 ‘ (1) *İmza edenin, yer, zaman ve tutar bakımlarından belirli nakdî ödemelerde bulunmayı ve belirli miktarda misli şeyler teslim etmeyi borçlandığı senetler, açıkça emre yazılı oldukları takdirde ciro ile devredilebilirler*’ hükmü incelendiğinde bir sonuca varılabilmektedir. Bu hükümden aslında emre yazılı olan senetlerin kanunda sayılı senetlerle sınırlı olmadığı ‘yer, zaman ve tutar bakımından belirli nakdi veya misli eşyayı içeren’ kanunda sayılı senetler dışında senetlerin de düzenlenebileceği sonucu çıkarılmaktadır⁴⁴.

Kanundaki şartlara uygun olmak koşulu ile kanundaki bir hükme dayanmaksızın, bir kimsenin kıymetli evrak düzenlemesinin mümkün olduğu görüşü, ticari hayatın şartlarına uygundur⁴⁵. Neticede, emre yazılı senetlerin kanunda sayılanlarla sınırlı olduğunu kabul etmek TTK md. 831 hükmüne aykırılık teşkil edeceği düşüncesiyle, biz de kıymetli evrakın genel hükümlerine aykırı olmamak koşuluyla, serbestçe kıymetli evrak tipi oluşturulabileceği görüşüne katılıyoruz.

Doktrindeki ağırlıklı görüşler⁴⁶ de kanunda sayılanlar dışında kıymetli evrak türlerinin olduğu yönündedir. Buna göre kanundaki kıymetli evrak tipleri sınırlayıcı olarak sayılmamıştır⁴⁷.

Yargıtay, bir kararında doktrindeki görüşler çerçevesinde, kanundaki şartlara uygun olarak ve kanunun yasaklamadığı durumlarda kıymetli evrak düzenlenebileceği yönünde değerlendirme yapmaktadır. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin vermiş olduğu bu kararda, bankalarca çıkarılan mevduat sertifikalarının kıymetli evrak niteliğine sahip senetlerden sayılmaktadır⁴⁸.

⁴² İmregün Oğuz, Kıymetli Evrak Hukuku, Filiz Kitapevi, 1995, İstanbul, s.9; Karaahmetoğlu, s. 9; Tekil Fahiman, Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul 1994, s. 29; Kayıhan, s. 46.

⁴³ Karayalçın Yaşar, Ticaret Hukuku III, Ticari Senetler, 4. Baskı, Ankara 1979, s. 9; Kayar, s.30; İmregün, s. 9. Bilgili/Demirkapı, s. 12; Can, s. 9.

⁴⁴ Kayar, s. 30.

⁴⁵ Can, s. 8; Şahin, s. 23.

⁴⁶ Gültekin, s.27; Kayar, s.30; Can, s.7.

⁴⁷ Bilgili/Demirkapı, s. 12.

⁴⁸ Yargıtay 11.HD. 16.03.1982 Tarih, E.1981/5485, K.1982/1092, www.yargitayemsa.com e.t.: 06.07.2020.

1.2. Devir Şekilleri Bakımından Kıymetli Evrak

Kıymetli evrakta devir şeklinin belirlenmesi, bahse konu kıymetli evrakın tabii tutulacağı kuralların ve bunun sonucu olarak tedavül kabiliyetinin farklılık göstermesi açısından önem arz etmektedir. Kıymetli evrakın devir şekillerinin açıklanması, kıymetli evrakta def'i kavramından bahsedebilmek için de gereklidir. Keza kanun koyucu da kıymetli evrakı sınıflandırırken bu sınıflandırmayı esas almıştır.

Konunun düzenlendiği yer itibariyle; bonoda senet metninden anlaşılan def'iler, TTK beşinci kısımda, emre yazılı senetler bölümünün, borçlunun def'ileri başlıklı 825. maddesinde belirtilmiştir⁴⁹. Bu kapsamda, kıymetli evrakın devir şekli bakımından; nama yazılı kıymetli evrak, hamile yazılı kıymetli evrak ve emre yazılı kıymetli evrak ayrımı yapılmalıdır⁵⁰.

1.2.1. Nama Yazılı Kıymetli Evrak

Nama yazılı senetlerin tanımı TTK md. 654'te yapılmıştır. Bu maddeye göre; “*belirli bir kişinin adına yazılı olup da onun emrine kaydını içermeyen ve kanunen de emre yazılı senetlerden sayılmayan kıymetli evrak nama yazılı senet sayılır.*” denilmektedir.

Bir kıymetli evrak türünün nama yazılı olarak kabul edilmesi için aranan şartlar maddenin lafzından anlaşılmaktadır. Buna göre kanun, üç tane şart belirlemiştir. Belirlenen bu kriterleri sağlayan kıymetli evrakı nama yazılı kıymetli evrak olarak kabul edilmiştir. Bunlar; belirli bir kişinin adına düzenlenmesi, “emre” kaydını içermemesi ve kanunen de emre yazılı senet sayılmamış olmasıdır.

Senet üzerinde “emre yazılıdır” ibaresi yer almasa dahi bazı senetler kanunen emre yazılı senetlerdir⁵¹. (Örn. kambiyo senetleri) Fakat kanunen emre yazılı olarak düzenlenen bir kıymetli evrak, senet metninde açıkça “emre değildir” veya “nama yazılıdır” ibareleri eklenerek nama yazılı hale getirilebilirler⁵². Bu tür durumlarda kıymetli evrak, nama yazılı olarak kabul edilebilmektedir. Bu duruma “menfi emre kaydı” denilmektedir ve bu kayıt, ancak senedi düzenleyen tarafından senede eklenilebilmektedir⁵³.

⁴⁹ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 71.

⁵⁰ Kendigelen/ Kırca, s. 89.

⁵¹ Karaahmetoğlu, s. 29.

⁵² Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 64.

⁵³ Karaahmetoğlu, s. 29.

Yargıtay, “ciro edilemez” biçimindeki menfi emre kaydının, bononun kıymetli evrak niteliğini etkilemeyeceğini ve onu nama yazılı şekle dönüştürdüğünü belirtmiştir⁵⁴.

Yargıtay’ın bir başka kararında, bonodaki “emrine” sözcüğünün çizilmesinin senedin alacağın temlik hükümlerine göre devredilmesi sonucunu doğuracağını belirtilmiştir⁵⁵.

Neredeyse bütün kıymetli evrak türleri nama yazılı olarak düzenlenebilir⁵⁶. Kambiyo senetleri, makbuz senedi, varant, nama yazılı pay senedi ve hatta hemen hemen bütün kıymetli evrak türlerinin üzerlerine “emre yazılı değildir” veya “bu senet nama yazılıdır” kaydı konulduğunda nama yazılı senede dönüştürülebilir⁵⁷. Tedavül kabiliyeti en zor olan kıymetli evrak türü nama yazılı olanlardır⁵⁸.

Borçlu, özellikle nama yazılı senetlerde borcunu öderken dikkatli davranmalı ve gerekli özeni göstermelidir. Borçlu, alacaklının gerçek alacaklı olup olmadığı konusunda gerekli ve yeterli araştırmayı yaptıktan sonra ve senedin kendisine teslim edilmesi şartı ile borcunu ödemelidir⁵⁹.

Nama yazılı senetlerde alacaklının hakkını nasıl kanıtlayacağı TTK md. 655’de tanımlanmıştır. Bu maddeye göre; “*Borçlu, ancak senedin hamili bulunan ve senette adı yazılı olan veya onun hukuki halefi olduğunu ispat eden kişilere ödemek zorundadır.*” denilmiştir. Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere eğer alacaklı, borçludan ödeme yapmasını talep ediyorsa önce, TTK md. 655 uyarınca bu senetten alacaklı olan kimsenin kendisi olduğunu ispatlamak zorundadır. Borçlu da alacaklının gerçekten alacaklı mı olduğunu veya halef mi olduğunu, miras söz konusu ise mirasçılık belgesini göstermesini araştırmalıdır ki ancak bu şekilde bir araştırmadan sonra senetteki borcundan kurtulur⁶⁰.

Nama yazılı kıymetli evrak, genellikle illi (sebebe bağlı) kıymetli evraka örnek teşkil eder⁶¹. Bu sebeple nama yazılı kıymetli evraka alacağın devri hükümleri uygulanması gerekir⁶². Nama yazılı bir kıymetli evrakın devri için, alacağın temlik hükmünde sayılan bir devir beyanı ve senet zilyetliğinin devri gereklidir⁶³.

⁵⁴Yargıtay TD. 1973/950 E. , 1415 K., Doğanay, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C.II, 3. Bası, Ankara 1990, s. 1886 dpn.707.

⁵⁵Yargıtay 12.HD., 1980/7673 E., 1980/7824 K., www.kazanci.com.tr e.t. : 06.07.2020.

⁵⁶Bilgili/Demirkapı, s. 23.

⁵⁷Karaahmetoğlu, s. 29.

⁵⁸Kayıhan s. 53.

⁵⁹Şahin, s. 40.

⁶⁰Bilgili/Demirkapı s. 23.

⁶¹Kayıhan, s. 52.

⁶²Kayar, s. 33.

⁶³Bozer/Göle, s. 31.

1.2.2. Hamile Yazılı Kıymetli Evrak

Hamiline yazılı senetler TTK md. 658’de tanımlanmıştır. Bu maddeye göre; *‘‘Senedin metninde veya şeklinden, hamili kim ise o kişinin hak sahibi sayılacağı anlaşılan her kıymetli evrak, hamile veya hamiline yazılı kıymetli evrak sayılır.’’*denilmiştir.

Maddeden de anlaşılacağı üzere kanun koyucu, bir kıymetli evrakın hamiline yazılı sayılabilmesi için senedin metninden veya şeklinden hamilin belirlenebilir olması şartını aramıştır. Buna göre; kıymetli evrak üzerinde ‘‘hamile veya hamiline’’ kaydının mevcut olması gerekmektedir. Görüldüğü üzere kanun koyucu, ‘‘hamile’’ veya ‘‘hamiline’’ kelimeleri arasında herhangi bir ayırım yapmaksızın, ikisini aynı anlamda kabul etmiştir.

Çeklerde, ‘‘hamiline’’ ibaresi taşımayan matbu haldeki hamile yazılı çekler, TTK’daki hükümlere uyulması şartıyla geçerli sayılacaktır⁶⁴. Çek Kanunu md. 2/9’da bu durum *‘‘ Türk Ticaret Kanunundaki unsurları taşıması kaydıyla, düzenlenen çekin bu maddede yer alan koşullara aykırı olması çekin geçerliliğini etkilemez. ’’* Şeklinde hüküm altına alınmıştır.

Bir kıymetli evrakın hamiline kabul edilebilmesi için öncelikli şart, senedin gerçek veya tüzel kişi adına düzenlenmemiş olmasıdır⁶⁵. Bazı durumlarda senedin bir kişi lehine düzenlenmemiş olması ve bu durumun senedi geçersiz hale getirmiyor oluşu o senedin hamiline yazılı kıymetli evrak sayılmasına bir gerekçe olarak kabul edilebilir⁶⁶.

Kanun koyucu, kanunda bazı senetlerin hamiline yazılı olarak düzenlenebileceğine değinse de hangi senetlerin hamiline yazılı olarak düzenlenebileceğini belirtecek şekilde genel bir hüküm benimsememiştir⁶⁷. Ancak, bazı durumlarda kanunda, bazı senet türlerinin hamiline yazılması zımnen de olsa yasaklanmıştır. Örneğin; bononun ve poliçenin zorunlu unsurları arasında lehtar bulundurulması gelmektedir ve dolayısıyla bono veya poliçede lehtar olmadığı durumlarda kıymetli evrak olma vasfını kaybedeceklerinden bu tür senetler hamiline yazılı olarak düzenlenememektedir⁶⁸. Buna karşılık; çek ve bedeli tamamen ödenmiş

⁶⁴ Reisoğlu Sezai, Yeni Çek Kanunu ve Hukuki Sorunlar, TBB/Yeni Çek Kanunu ve Hukuki Değerlendirmesi Toplantısında Yapılan Sunum, 2009, s.2.

⁶⁵ Bozer/Göle, s. 37.

⁶⁶ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 83.

⁶⁷ Can, s. 37.

⁶⁸ Şahin, s.62.

olan hisse senetleri (esas sözleşmesinde hüküm bulunması şartı ile) hamiline yazılı olarak düzenlenebilmektedir⁶⁹.

Devir açısından incelenecek olduğunda, hamiline yazılı kıymetli evrak, devri en kolay olan kıymetli evrak türüdür⁷⁰. Senet hamili ile borçlu arasında varılan anlaşmaya dayanılarak sadece senedin zilyetliğinin devralana geçmesi ile birlikte senedin devri tamamlanmış olur⁷¹. Rehin için de yine aynı durum söz konusudur⁷².

Özetle sadece senedi teslim etmekle birlikte senetten doğan tüm hakların da devredildiği kabul edilir. İşte bu sebeple borçlu, senedin kendi isteğinin dışında tedavüle çıkarıldığı def'ini ileri sürememektedir⁷³.

Hamile yazılı kıymetli evrak, ciro ve teslim yoluyla da devredilebilir. Bu tür durumlarda, kıymetli evrak üzerine ciro işlemi yapılır. Ancak burada cironun; devir, teşhis ve teminat fonksiyonlarından yalnızca teminat fonksiyonu vardır⁷⁴. Aslında gerek olmadığı halde ciro işleminin yapılmasının sebebi de devralanın, cironun bu teminat fonksiyonunun yararlanmak istemesidir⁷⁵.

1.2.3. Emre Yazılı Kıymetli Evrak

Emre yazılı senetler, TTK' da md. 824 ile 831 arasında düzenlenmiştir. Kambiyo senetleri, kanunen emre yazılı senetlerdendir⁷⁶. Ayrıca, ipotekli borç ve irat senetleri, rehinli tahvil, anonim ortaklık pay senetleri ve ilmühaberler, kuponlar hariç hemen hemen bütün kıymetli evrak türleri emre yazılı olarak düzenlenebilir⁷⁷.

Emre yazılı kıymetli evrakın tanımı TTK md. 824'te "*Emre yazılı olan veya kanunen böyle sayılan kıymetli evrak, emre yazılı senetlerdendir*" şeklinde yapılmıştır. Kanun koyucunun yaptığı tanımdan da anlaşılacağı üzere, kanunen emre yazılı senetler ve iradi olarak oluşturulan emre yazılı senetler vardır.

Bir senedin emre yazılı sayılabilmesi için, gerçek veya tüzel kişinin adına düzenlenmesi gerekmektedir⁷⁸. Bir Yargıtay kararında, senette lehtar olarak yazılı firmanın gerçek veya tüzel kişi olmadığı gerekçesiyle, bahse konu senedin emre yazılı

---

⁶⁹ Kayar, s. 36.

⁷⁰ Kayıhan, s. 57.

⁷¹ Şahin, s. 64.

⁷² Bozer/Göle, s. 37.

⁷³ Bilgili/Demirkapı, s. 30.

⁷⁴ Bozer/Göle, s. 38.

⁷⁵ Can, s. 34.

⁷⁶ Öztan, s. 68.

⁷⁷ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 71.

⁷⁸ Bozer/Göle, s. 34.

senet niteliğinde olmadığı kabul edilmiştir⁷⁹. Ayrıca, bu tarz iradi senetlerde oluşturulan kıymetli evrakın emre yazılı olabilmesi için, senedin üzerine “emre” veya “emrine” kaydının koyulması gerekmektedir⁸⁰.

Kanunen emre yazılı senetler kanunda emre yazılı olarak düzenlendikleri için senet metninde “emre” veya “emrine” kaydını ihtiva etmeseler dahi, emre yazılı senet olarak kabul edilirler⁸¹. Kambiyo senetleri (poliçe, bono ve çek) kanunen emre yazılı senetlerdendir⁸². Bu sebeple kambiyo senetleri, matbu senet metnindeki emre kaydının silinmesi veya senede “emrine” kaydının konulmamış olması, senedin emre yazılı olma vasfını değiştirmez⁸³.

Bir diğer konu, emre yazılı olan senetlerin devridir. Bu tür senetlerin devri “ciro” ve “zilyetliğin devri” şeklinde gerçekleşir⁸⁴. Giro işlemi senedin üzerine yani senedin ön veyahut arka yüzüne veya tercihen senede eklenecek olan alonj üzerine yapılmalıdır⁸⁵.

1.3. Kambiyo Senetleri Kavramı

Kambiyo senetleri, kıymetli evraktır fakat her kıymetli evrak, kambiyo senedi değildir⁸⁶. Uygulamada kullanılan en önemli kıymetli evrak türü, kambiyo senetleridir⁸⁷. TTK’nın üçüncü kitabının dördüncü bölümünde “Kambiyo Senetleri” başlığı yer almaktadır. Bu başlık altında üç tane ticari senet türü tanımlanmıştır. Bunlar; “poliçe” (md. 671-775), bono (md. 776-779) ve çek (md. 670 vd.). Bu kambiyo senetlerini kısaca tanımlamak gerekirse;

Police, TTK md.671 ile 775 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Poliçenin net tanımlaması TTK’da yapılmamıştır. TTK md. 671/1-b’de “*poliçe, belirli bir bedelin ödenmesi konusunda kayıtsız ve şartsız havale*” denilmiştir. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere poliçenin temelinde bir nitelikli havale ilişkisi yatmaktadır⁸⁸. Poliçede, düzenleyen (keşideci), lehdar (senedin ilk hamili), ve muhatap olmak üzere

⁷⁹ Yargıtay 11. H.D. 05.03.1985, 270/1346, YKD, Haziran, 1985, S.5, s. 512.

⁸⁰ Şahin, s. 31.

⁸¹ Bilgili/Demirkapı, s. 25.

⁸² Kendigelen/Kırca, s. 91.

⁸³ Yargıtay İİD.’nin 20.01.1965 tarih ve 904/1039 sayılı kararı, YKD, Mayıs, 1985, S.5, s. 685.

⁸⁴ Şahin, s. 50.

⁸⁵ Karaahmetoğlu, s. 33.

⁸⁶ Yargıtay 12. HD. 20.10.1983 T., E. 5446, 7759 K. Moroğlu Erdoğan, Notlu, İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, 6. Baskı, Filiz Kitapevi, İstanbul 1999, s. 63.

⁸⁷ Karanfil Kemal, Kambiyo Senetlerinde Sıkça Yapılan Hatalar, Adalet Yayınevi, 4. Bası, 2016, s.2.

⁸⁸ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 107.

üçlü bir ilişki mevcuttur⁸⁹. Ülkemizde poliçe, diğer kambiyo senetleri olan bono ve çeke nazaran uygulamada pek yer bulamamıştır⁹⁰.

Çek, TTK'nın üçüncü kitabında ve 5941 Sayılı Çek Kanununda ve bu kanun uyarınca çıkartılan tebliğlerle düzenlenmiştir. TTK'da çek ile ilgili hükümler md. 780 ile 823 arasında yer almaktadır. Ayrıca tüm bu düzenlemelerin dışında TTK md. 818'de '*poliçeye ait aşağıdaki hükümler çek hakkında da uygulanır.*' denilerek çeke uygulanacak olan poliçe hükümleri sayılmıştır. Poliçelerde olduğu gibi çeklerde de muhatap, banka ve lehtar olmak üzere üçlü bir ilişki vardır⁹¹. Çekin günümüzde genel olarak tacirlerin kullandığı 'kaydi para'⁹² olduğu tespiti yapılabilir⁹³. Çek de poliçe gibi hukuki mahiyeti açısından vasıflı (özellikleri olan) havaledir⁹⁴.

Bono, TTK md. 776 ile 779 arasında düzenlenmiştir. Bonoda, poliçe ve çekten farklı olarak ikili ilişki vardır⁹⁵. Yine bono, hukuki mahiyeti itibariyle poliçeden farklı olarak 'mücerret (soyut) borç ikrarı' içermektedir⁹⁶.

Kanun koyucu, kambiyo senetleri ile borç altına girenlerin hak ve yükümlülüklerini, hak sahiplerinin haklarını kullanmak için yerine getirmesi gereken şartları, senetlere bağlı alacakların takibini, zamanaşımı gibi konuları da özel kurullarla düzenlemiştir⁹⁷.

Türk Ticaret Kanunu'nun Kambiyo Senetlerini düzenleyen hükümleri, 1936 değişikliği ile Cenevre Yeknesak Kurallarına uygun olarak hazırlanmış; İsviçre Borçlar Kanunu'nun ilgili hükümleri ile hemen hemen aynen iktisap edilerek alınmıştır⁹⁸. Kara Avrupa sisteminde kredi vasıtası olarak en çok kullanılan ticari senet poliçedir⁹⁹. Cenevre Yeknesak Kuralları'nda, poliçenin, bonoya göre ayrıntılı olarak düzenlenmesi ve Mehaz İsviçre Borçlar Kanunu'nda aynı esasın benimsenmesi sebebiyle; Türk Ticaret Kanunu'nda da poliçe hükümleri, ayrıntılı olarak düzenlenmiştir ve poliçeye

---

⁸⁹ Bozer/Göle, s. 71.

⁹⁰ Kendigelen/Kırca, s. 140.

⁹¹ Bozer/Göle, s. 225.

⁹² Kaydi Para; 'Bankalar ve finansal kuruluşlar nezdinde üzerine çek yazılabilen vadesiz mevduat'
Kendigelen/ Kırca, s. 273.

⁹³ Kendigelen/Kırca, s. 273.

⁹⁴ Can, s. 159.

⁹⁵ Kayar, s. 142.

⁹⁶ Öztan, s.206.

⁹⁷ Demirdoğan Aslı, Kambiyo Senetlerinde Ceza Normlarının Güvencesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, s.10.

⁹⁸ Erdem Nuri, Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklikler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2005, s.2.

⁹⁹ Tekin Nurullah - Kambiyo Senetlerinde Sahtecilik Ve Tahrifat Fiilleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli 2005, s.20.

ilişkin hükümlerin bonoya uygulanması, atıf yolu ile sağlanmıştır¹⁰⁰. Hiç şüphesiz ki bu tercihin arkasında kambiyo senetleri hakkındaki hükümlere kaynaklık eden İsviçre Borçla Kanunu ve onunun da kaynağını oluşturan Cenevre Yeknesak Kuralları yatmaktadır¹⁰¹.

TTK'da bono hakkında sadece dört tane hüküm vardır. (TTK md. 776-779) Uygulama alanında bononun kullanımı, poliçeye göre çok daha fazladır ve hatta sigortacılık ve dış ticaret işlemleri istisna olarak alınırsa, ülkemizde poliçenin neredeyse hiç kullanılmadığını söylemek yanlış olmaz¹⁰². Cenevre Yeknesak Kuralları'nda poliçe ve çek ayrı olarak düzenlenmişken, bono ayrı bir düzenlemeye konu olmamış, poliçeye ilişkin hükümlerin içerisinde yer almıştır¹⁰³. Bonoyu poliçeye ilişkin hükümlerin içerisinde düzenlemelerinin asıl sebebi, bizim ülkemize kıyasla poliçeyi uygulamada bonodan daha çok kullanmalarındır¹⁰⁴.

Türkiye'de en çok kullanılan kambiyo senedi çeşidi olan bonoya sadece dört madde ile yer verilirken, uygulamada en çok karşılan problemleri ayrı maddeler halinde değil de poliçeye atıf yaparak tamamlamaya çalışmak, kanun koyucunun büyük bir eksikliğidir. Kaldı ki bono, Türk ticaret piyasasının en önemli yapı taşlarından. Doktrinde de bu husus eleştirilmektedir¹⁰⁵. Aynı konu üzerine farklı yazarlar benzer yorumlamalar yaparak konuya değinmişlerdir¹⁰⁶. Ülkemizde uygulamada en çok kullanılan ticari senet türü bono olmasına rağmen bonoya ilişkin uyuşmazlıklarda poliçenin hükümlerinin uygulanması kanun koyucunun eksik kaldığını göstermektedir.

¹⁰⁰ Kaya Sedat, Bonoya Dayalı Olarak Yapılan Haciz Yolu İle Takipte Ödeme Emrine İtiraz Ve Hukuki Sonuçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2018, s. 3.

¹⁰¹ Kendigelen/Kırca, s.158.

¹⁰² Kaya, s.3.

¹⁰³ Bilgili/Demirkapı, s.71.

¹⁰⁴ Ertekin Erol/Karataş İzzet, Uygulamada Ticari Senetler, 3. Bası Ankara 1998, s. 194.

¹⁰⁵ Oğuzoğlu Abdullah Çetin/Oğuzoğlu Özkan, Açıklamalı, İçtihatlı bono ve Çek Sorunları 8. Baskı, İstanbul 2003 s. 1; Tuna Ergün/Göç Gürbüz Diğdem, Ticaret Hukuku Prensipleri Kıymetli Evrak, Beta Yayıncılık Eylül 2010, s.251; Kayar, s. 141; Bozer/ Göle, s. 181.

¹⁰⁶ **ÖZTAN**, ülkemizde poliçeye ilişkin uyuşmazlıkların çok az olduğu, oysa bononun uygulamada en çok rastlanan ticari senet olmasına karşın, yasada poliçenin çok geniş bir şekilde düzenlendiğini bono bakımından ise, öellikleri ile ilgili hükümlerin konularak diğer hususlar için poliçeye yollama yapıldığını, bu durumda ise uygulamaya ters düşen bir düzenlemenin olduğunu beyan etmiştir. - **KENDİGELEN/KIRCA**, Poliçeye ilişkin kanuni düzenleme açıklanırken belirtildiği üzere kanun koyucu kambiyo senetlerinden bonoya sadece dört madde tahsis etmişve bono hakkında da uygulanacak poliçe hükümlerine geniş bir liste halinde yollama yapmayı yeterli görmüştür, hiç şüphesiz ki bu tercihin arkasında kambiyo senetleri hakkındaki hükümlere kaynaklık eden İsvBK ve onunun da kaynağını oluşturan Cenevre Yeknesak Kuralları yatmaktadır. - **KARAYALÇIN**, TTK kambiyo senetlerini düzenleyen hükümlerini 1936 değişikliği ile Cenevre Yeknesak Kurallarına uygun olarak hazırlanmış bulunan İsvBK'nın ilgili hükümlerini hemen hemen aynen iktibas ederek hazırlamıştır. - **OĞUZOĞLU**, Kambiyo senetleri arasında yer alan bono, Ticaret yasamızda ayrıntılı olarak Düzenlenmemiştir. Ancak, Bonolarla İlgili Dört Özel Madde Bulunmaktadır. Esasen, Oldukça Ayrıntılı Bir Biçimde Düzenlenen Poliçe Hakkındaki Hükümler Bonolar (Emre Muharrer Senetler) Hakkında Da Uygulanır.

Biz de ülkemizde en çok kullanılan kıymetli evrak turu olan bonoya sadece dört madde ile yer verilmesinin eksik kaldığı eleştirilerine katılıyoruz.

Yollama yapılan poliçe hükümlerinin bono hakkında her zaman aynen uygulanamayacağına da dikkat etmek gerekir. Kanun koyucu da TTK md. 778’de uygulanacak hükümleri sıralamadan önce “bononun niteliğine aykırı düşmedikçe” şeklinde bir kayıt koyarak, poliçe hükümlerinin bonoya uyarlanması için bononun niteliğine uygun olması şartını aramıştır. Bu sebeple, poliçe hükümleri bono hakkında uygulanırken, öncelikle ilgili hükmün bononun mahiyetinin, dolayısıyla ödeme vaadi niteliğine uygun olup olmadığının kontrol edilmesi zorunludur¹⁰⁷.

Bu iki senet arasındaki en önemli fark, bononun iki taraflı bir ilişki (bono ilişkisinin kuruluşunda düzenleyen ve lehtar olmak üzere iki kişi) olmasına karşılık, poliçenin üçlü bir ilişki oluşturmasıdır¹⁰⁸. Bono, hukuki mahiyeti itibariyle, belirli özellikleri bulunan mücerret bir borç ikrarıdır¹⁰⁹. İktisadi mahiyeti itibariyle de bono bir kredi vasıtasıdır¹¹⁰.

Bononun borçlusu, borcunu ödemediğinde bononun tahsil gücü açısından zayıf kaldığı görülmektedir¹¹¹. Her ne kadar bonoda hak ve senet birbirine bağlıdır denilse de senet üzerindeki hak yerine getirilemediğinde, bononun bir kâğıt parçasından bir farkı kalmamaktadır. Nitekim uygulamada da ödenmeyen ve icra kanalıyla dahi tahsil edilemeyen milyonlarca bono bulunmaktadır¹¹². Bonolar, çeklere kıyasla hukuki korumadan uzak oldukları için insanların bonoları bir nevi kaçış yolu olarak kullandığı görüşündeyiz.

1.4. Kambiyo Senetlerinde Genel Esaslar ve İlkeler

Kambiyo senetlerinin genel esasları ve ilkeleri birden fazladır¹¹³. Bunlar; sıkı şekil şartlarına tabi olma, özel kurallara tabi olma, emre yazılı olma, kredi, ödeme veya teminat aracı olarak kullanılma, soyutluk ilkesi, müteselsil sorumluluk esası, senede

¹⁰⁷ Kendigelen/Kırca s.159.

¹⁰⁸ Bilgili/Demirkapı, s. 69.

¹⁰⁹ Ertekin/Karataş s.195.

¹¹⁰ Ertekin/Karataş s.196.

¹¹¹ Bozer/Göle, s. 183.

¹¹² Kendigelen/Kırca, s.160; TBB Risk Merkezi/ İstatistikler/ Bono Bilgileri/ Haziran 2019; Türkiye’de 2018 yılında toplam 18,7 milyar TL tutarında, yaklaşık 940 bin adet bono ödenmediği için protestoya konu olmuştur. Geriye doğru bakıldığında ise (2018 yılı hariç olmak üzere) son 5 yıl içerisinde her yıl ortalama on milyar TL’ye karşılık gelen bir milyon adet bononun protesto edildiği, bir yılda tedavüle çıkarılan bonoların sayısının ortalama 28,5 milyon adede tekabül ettiği, parasal değerinin ise 285 milyar TL’ye ulaştığı söylenebilir.

¹¹³ Bozer/Göle, s. 64.

bağlı borcun aranacak borç olması vb. şekilde sıralanabilir¹¹⁴. Ancak biz, ana konumuz dışına fazla çıkmamak için; bu genel esas ve ilkelerden yalnızca mücerretlik (soyutluk) ilkesi ve kanunun öngördüğü şekil şartları ile bağlılık ilkesini anlatmakla yetineceğiz.

1.4.1. Mücerretlik (Soyutluk) İlkesi

Taraflar, kıymetli evrak düzenlerken, muhakkak ki bu senedini düzenlemelerinin altında yatan bir temel ilişki vardır. Ancak, kıymetli evrak içerisinde yer alan hak, temel ilişkideki olay veya hukuki işlemde genellikle soyut ve bağımsız olarak bulunmaktadır¹¹⁵. Bu hak, renksiz bir borç taahhüdü olduğundan; temel ilişkide gerçekleşecek olan olumsuzluklar kıymetli evrakın geçerliliğini etkilemeyecektir¹¹⁶. Bir diğer anlatımla, mücerret senetlerde, temel ilişkinin mevcut olmaması veya mevcut bir işlemin sonradan geçersiz olması gibi durumlar senedi geçersiz kılmaz¹¹⁷. Kıymetli evrakta bulunan taahhüdün mevcutluğu açısından belirleyici unsur yalnızca senettir. İspat yükü açısından hamil, senetten kaynaklı talebini (davasını) yalnızca senede dayandırabilir; kambiyo senedindeki taahhüdünün nedenini kanıtlamak zorunda değildir¹¹⁸.

Örneğin Tacir (T) ile marketçi (M) arasında satım sözleşmesi sonucunda borçlu, bono düzenleyip verdiği buradaki temel ilişki satım sözleşmesidir. Mücerretlik ilkesi gereğince, kambiyo ilişkisine bağlanan hak, temeldeki ilişkiden soyuttur. Temeldeki ilişki olan M ile T arasındaki satım sözleşmesinin konusunu oluşturan malların ayıplı olması sebebiyle borç ifa edilememiş olsa dahi bono, kambiyo senedi olma vasfını ve geçerliliğini koruyacaktır.

Bononun mücerret bir senet olması sebebiyle verilen bir Yargıtay kararında ‘‘Bono (emre muharrer senet), mücerret borç ikrarını havi bir belge olup, lehdarının ticari defterlerinde kaydının bulunmaması, o bono ile alacaklı olunmadığını göstermeyeceği gibi, bonodan dolayı bir alacağın varlığını ispat külfetini lehdara yükleme sonucunu da doğuramaz¹¹⁹’’ şeklinde hüküm kurulmuştur.

Kambiyo senetlerinde (poliçe, bono, çek) borcun konusunun kayıtsız ve şartsız olması gerektiği kanun maddelerinden net bir şekilde anlaşılmaktadır. Mücerretlik

---

¹¹⁴ Kayar, s. 55.

¹¹⁵ Bilgili/Demirkapı, s. 10.

¹¹⁶ Şahin, s. 17.

¹¹⁷ Can, s.19.

¹¹⁸ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s.99.

¹¹⁹ Y. 19. HD. Tarih, 28.2.1996, E. 4740, 1622.K, www.kazanci.com.tr e.t. : 10.07.2020.

ilkesinin temelinde Türk Borçlar Kanunu md. 18 vardır. Bu madde ‘‘Borcun sebebini içermemiş olsa bile borç tanınması geçerlidir’’ denilmiştir.

Türk Ticaret Kanunu’nda ise poliçe, bono ve çekte ayrı ayrı maddelerde bu senet türlerinin mücerret olması gerektiği hükmüne yer verilmiştir. TTK md. 671/1-b ‘‘Poliçe, b) Belirli bir bedelin ödenmesi hususunda kayıtsız ve şartsız havaleyi... içerir.’’ TTK Md. 776/1-b ‘‘Bono veya emre yazılı senet, kayıtsız ve şartsız belirli bir bedeli ödemek vaadini... içerir.’’, TTK Md. 780/1-b ‘‘Çek, b) Kayıtsız ve şartsız belirli bir bedelin ödenmesi için havaleyi... içerir.’’ denilmiştir.

Kıymetli evrak türlerinin tamamında mücerretlik ilkesi geçerli değildir, bu özellik tam anlamıyla ticari senet türlerinde vardır¹²⁰. Mücerretlik ilkesi, sınırsız bir koruma sağlamamaktadır. Senedin düzenlenmesine sebep olan temel ilişkinin tarafları arasında mücerretlik ilkesi geçerli olmaz¹²¹. Ancak, senedin bir üçüncü kişiye devredilmesi ile birlikte mücerretlik kavramı gündeme gelir¹²². Dolayısıyla bono, temel ilişkinin tarafları arasında kaldığı müddetçe mücerretlik ilkesi geçerli olmayacak çünkü mücerretlik ilkesinin geçerliliği şahsi defiler ile engellenecektir¹²³.

Mücerretlik ilkesinin sonucu olarak hamilin, alacağını ispat etmek gibi bir zorunluluğu yoktur¹²⁴. Hamil, hiçbir ilişkiye dayanmaksızın, senet üzerindeki hakkı dilediği zaman ileri sürmekte serbesttir¹²⁵. Hamil ve borçlu açısından sadece ‘‘senet’’ belirleyici unsur olur ve borçlu sadece ‘‘senet metninden’’ sorumlu tutulur¹²⁶. Dolayısıyla bu hukuki işlemin geçerli olabilmesi için, ilişkinin temeline inerek, hukuki ilişkinin ispatlanmasına gerek yoktur¹²⁷.

Hukuki ilişkinin temelinde geçerli bir borç ilişkisinin olmadığı yönünde def'i ileri sürecek olan kişi, borçludur¹²⁸. Bu aşamadan sonra borçlu, borcu olmadığını şahsi veya mutlak defiler aracılığı ile ispat eder.

---

¹²⁰ Bilgili/Demirkapı, sf. 11.

¹²¹ Kayar, s. 29.

¹²² Kandemir, s. 12.

¹²³ Karaahmetoğlu, s.16.

¹²⁴ Börü Levent, Bonoya Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu ile Takipte Yetki, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, s. 138.

¹²⁵ Şahin, s. 17.

¹²⁶ Öyken Ali Ulvi, Kambiyo Senetlerinde Bedelsizlik Davaları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 19.

¹²⁷ Sarıkaya Merve, Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018, s. 63.

¹²⁸ Tekin, s.21.

1.4.2. Kanunun Öngördüğü Şekil Şartları İle Bağlı Olması

Kambiyo senetlerine duyulan güvenin artırılması, ticari hayatta güvenin sağlanabilmesi, devir işlemi yapıldığında devir alanın hak ve alacağının güvenceye bağlanabilmesi, borçlunun borcunu ödediğinden emin olabilmesi amacıyla kambiyo senetleri ağırlaştırılmış ölçüde şekil şartlarına bağlanmıştır¹²⁹. Bu şekilde kambiyo senetlerinin sıkı şekil şartlarına tabi tutulmasının sebebi, senetle alakası olan kişilerin menfaatlerini korumaktır¹³⁰.

Kanunun öngördüğü şekil şartlarına bağlılık, senet düzenlenirken, senedi, kanunun emrettiği şekil şartlarına uygun olarak düzenlemek ve hakkın kullanılmasının kanunun belirttiği süreler içerisinde gerçekleşmesi şeklinde tanımlanabilir¹³¹.

Özel hukukta genel olarak şekil serbestisi ilkesi geçerli olduğu halde, kambiyo senetlerinde bu ilke geçerli değildir, sebebi ise kambiyo senetlerinde taraflar arasındaki ilişkinin gerektirdiği güven, hız ve kesinliktir¹³².

Kambiyo senetlerinin ne şekilde düzenleneceği kanunda ayrıntıları ile belirtilmiştir¹³³. Kanunda sayılmış olan zorunlu şekil şartlarından birinin veya birkaçının eksikliği halinde senedin, poliçe, bono veya çek olarak kabul edilmesi mümkün değildir¹³⁴.

Kanunun şekil şartına tabi kıldığı işlemler, belirlenen şekillerde yapılmadığı hallerde hüküm ifade etmezler çünkü şekil şartı, çoğu kez geçerlilik şartı olarak düzenlenmiştir¹³⁵. Senet metninde bir kelimenin dahi yanlış yazılmış olması, kambiyo senedinin niteliğini değiştirebilir¹³⁶. Bu şartlar yerine getirilmediği takdirde veyahut sonradan senet üzerinde birtakım değişiklikler yapıldığında yine bu senedin geçersizliği ile sonuçlanacaktır¹³⁷. Senetlerin, zorunlu şekil şartlarına uymadığı takdirde ‘‘kambiyo senedi’’ niteliği kazanamayacağı hususu, istisnai haller haricinde, bütün kambiyo senetlerinin (poliçe, bono, çek) ortak özelliğidir¹³⁸.

¹²⁹ Karaahmetoğlu, s.17; Kayar, s. 29.

¹³⁰ Tekin, s.21.

¹³¹ Yargıtay 12. HD 12.11.1985, E.3060- K.9449 (YKD, Haziran, 1986, S.6, sf.826); Y.12. HD. 12.02.1985, E.84/11854 – K.85/1148 (YKD, Mayıs, 1985, S.5, s. 687); Yılmaz, s.118.

¹³² Kayar, s. 29.

¹³³ Kayar, s. 55.

¹³⁴ Helvacı, s. 12.

¹³⁵ Şahin, s.20.

¹³⁶ Mersin Bilge Utkan, Birden Fazla Vadeyi İçeren Bononun Geçerliliği- Yargıtay Karar İncelemesi, s.1948.

¹³⁷ Bilgili/Demirkapı, s. 11.

¹³⁸ Bozer/Göle, s. 65.

Bazı durumlarda, kambiyo senedi için belirlenen sıkı şekil şartlarına uyulmadığı takdirde bahse konu senedin, kambiyo senedi dışında başka bir senet türü olarak nitelendirilmesi mümkün kılınmıştır¹³⁹. Örneğin; bir bonoda ‘‘bono’’ veya emre yazılı senet’’ ibaresi yer almıyorsa söz konusu olan senet, ‘‘emre yazılı ödeme vaadi’’ olarak addedilecektir¹⁴⁰.

Kanunun öngördüğü şekil şartlarına bağlılık ilkesi, senedin takibe konulmak istendiği durumlarda da büyük öneme sahiptir. Bir kambiyo senedinde şekil şartlarına uyulmadığı takdirde borçlu, şekil şartlarına aykırılıktan doğan senet metninden anlaşılan def’ileri hamile karşı ileri sürebilir¹⁴¹.

Senet, şekil şartları bakımından kambiyo senedi niteliğine haiz olduğu durumlarda, özel bir takip yolu olan, İİK kambiyo senetleri hakkındaki hususi takip usulleri başlıklı 167. vd. maddeleri uygulanmaktadır¹⁴². Bu husustan İİK md. 167’de ‘‘*Alacağı çek, poliçe veya emre muharrer senete müstenit olan alacaklı, alacak rehinle temin edilmiş olsa bile, bu bölümdeki hususi usullere göre haciz yolu ile veya borçlu iflasa tabi şahıslardan ise iflas yolu ile takipte bulunabilir.*’’ denilmek suretiyle bahsedilmiştir. Uygulamada, genellikle icra müdürleri kambiyo senetlerini takibe koymadan önce senedin, kambiyo senedi vasfına haiz olup olmadığı hususunu incelemektedirler.

---

¹³⁹ Bilgili/Demirkapı, s.12.

¹⁴⁰ Bozer/Göle, s. 186.

¹⁴¹ Poroy Reha/Tekinalp Ünal Kıymetli Evrak Esasları, Vedat Kitapçılık, 23. Bası, İstanbul 2019, s.106.

¹⁴² Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 103.

İKİNCİ BÖLÜM

KIYMETLİ EVRAKTA DEF'İ

2.1. Def'i Kavramı

Borçlu, borcunu ödemekten kaçındığında alacaklı çeşitli takip yollarına başvurabilir. Ancak öyle durumlar vardır ki ileri sürüldüğünde borçlu, borcunu ödemekten kurtulabilir. Bu tarz durumlarda borçlu, hakikaten borçlu olmadığını ileri sürebilir veyahut kendisinden ödeme isteyen hamile karşı çeşitli def'ileri ileri sürebilir. Def'i, kendisinden talepte bulunan şahsın, aslen borçlu olduğunu kabul etmekle beraber bu borcu yerine getirmekten sürekli veya geçici olarak kaçınması için haklı bir sebebinin olduğunu ileri sürmesi demektir¹⁴³.

Def'i kavramına başvurulması demek, aslında borçlu olunmadığı değil, esasen borçlu olduğu halde kanunen kendisine tanınan hakkını kullanarak, yine kanunda tanımlanan sebepler ile borcunu yerine getirmekten kaçınması olarak tanımlanabilir¹⁴⁴.

Def'i kavramı, doktrinde geniş anlamda def'i ve dar anlamda def'i olmak üzere iki şekilde tanımlanmaktadır¹⁴⁵. Geniş anlamda def'i kavramı, itiraz kavramını da içine alan geniş bir alana sahiptir^{146, 147}. Dar anlamda def'i ise borçlunun ödemekle yükümlü olduğu edimi özel bir sebebi ileri sürerek yerine getirmekten kaçınmasıdır¹⁴⁸. Kıymetli evrak hukuku açısından def'i kavramından bahsedildiğinde, itirazları ve def'ileri de kapsayan genel anlamda bir savunma aracından bahsedilmektedir¹⁴⁹.

KIRCA, def'i kavramını; borçlunun, borçlu bulunduğu edimi özel bir sebebe dayanarak sürekli veya geçici olarak yerine getirmekten kaçınma yetkisi olarak tanımlamıştır¹⁵⁰. Bu tanımlamadan da anlaşılacağı üzere, def'iler sürekli veya geçici olabilirler. Sürekli veya geçici olmasından kasıt; borçlunun ileri sürdüğü def'inin niteliğine göre borcundan sürekli veyahut geçici olarak kurtulmasıdır¹⁵¹.

---

¹⁴³ Kayar, s.99.

¹⁴⁴ Kayar, s. 99.

¹⁴⁵ Akdeniz Umut, Kambiyo Senetlerinde Def'iler Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007, s.13.

¹⁴⁶ Can, s. 27.

¹⁴⁷ Alacaklının herhangi bir alacağının olmadığı, olsa dahi bu alacağın son bulunduğunu ileri süren savunma yolu itirazdır.

¹⁴⁸ Arslan İbrahim, Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Defi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 16, Sayı 1, Konya 2008, s.13.

¹⁴⁹ Öyken, s. 29.

¹⁵⁰ Kendigelen/Kırca, s. 85.

¹⁵¹ Kalfa Şenol, Çekte Defiler Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, s. 8.

Def'i kavramının maddi hukuka ilişkin bir hak olması sebebiyle dava yoluyla kullanılması zorunlu değildir; Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda belirtilen süreler içerisinde yani dava içerisinde cevap dilekçesinde veyahut cevaba cevap dilekçesinde ileri sürülebilir¹⁵². Ancak, hak sahibinin def'i hakkından vazgeçmesi için, karşı tarafın onayına ihtiyacı da yoktur¹⁵³.

Türk Ticaret Kanunu'nda emre yazılı senetler bakımından def'iler md. 825'te tanımlanmıştır. "TTK. md. 825 hükmü; " (1) Borçlu, emre yazılı bir senetten doğan alacağa karşı ancak senedin geçersizliğine ilişkin veya senet metninden anlaşılan def'ilerle alacaklı kim ise ona karşı, şahsen haiz bulunduğu def'ileri ileri sürebilir. (2) Borçlu ile önceki hamillerden biri veya senedi düzenleyen kişi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ilerin ileri sürülmesi, ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması hâlinde caizdir." şeklindedir.

Kanun koyucu bu madde metninde, emre yazılı senetler bakımından def'ileri; senet metninden anlaşılan def'iler, hükümsüzlük def'i ve şahsi def'iler olmak üzere üç türlü sınıflandırmıştır¹⁵⁴. Şahsi def'iler, yalnızca senedin taraflarına karşı ileri sürülebilir yani borçlu ile aralarında ilişki olmadığı durumlarda, senedi ciro yolu ile devralan üçüncü kişilere karşı ileri sürülemezler¹⁵⁵. Yargıtay, örnek bir kararında 'bonodan dolayı kendisine müracaat olunan kimse, keşideci veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya mevcut olan münasebetlere dayanan def'ileri müracaatta bulunan hamile karşı ileri süremez. Meğerki hamil, bonoyu iktisap ederken bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olsun'' şeklinde hüküm kurmuştur¹⁵⁶.

Doktrinde etkilerine göre def'iler; mutlak def'iler ve nispi def'iler olmak üzere iki türlü bir ayrıma tabi tutulmuştur¹⁵⁷. Mutlak def'iler, senet metninden anlaşılan def'iler ve hükümsüzlüğe ilişkin def'iler olarak iki kısma ayrılmaktadır¹⁵⁸. Mutlak def'iler, senedin her hamile karşı (alacaklı iyi niyetli olsa dahi) ileri sürülebilecek türden

¹⁵² Atay Egemen, Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep 2019, s.34.

¹⁵³ Yılmaz Merve, Yargıtay Kararları Çerçevesinde Kıymetli Evrakta Şahsi Def'iler Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2007, s. 10.

¹⁵⁴ Kayar, s. 99.

¹⁵⁵ Kayıhan, s. 72.

¹⁵⁶ Y. 12. HD. Tarih, 24.5.1976, E.3932, 6589.K, Mersin, Birden Fazla Vadeyi İçeren Bononun Geçerliliği, Yargıtay Karar İncelemesi, s.1940.

¹⁵⁷ Kendigelen/Kırca, s. 87.

¹⁵⁸ Şahin, s. 52.

def'iler olduğu halde şahsi def'iler, yalnızca belli bir senet alacaklısına karşı ileri sürülebilen def'ilerdir¹⁵⁹.

Def'i kavramı incelendiğinde bir hak olduğu görülmektedir¹⁶⁰. Def'i hakkı, yenilik doğuran haklar gibi tek taraflı irade beyanı ile sonuç doğurduklarından, bu tür haklara benzetilse de ileri sürüldüğünde hakkı ortadan kaldırma özelliği ile bu tür haklardan ayrılarak bozucu yenilik doğuran hak özelliği göstermektedir¹⁶¹.

Doktrinde karşı hak olarak da tanımlanan def'i hakkı, bu hakkı elinde tutan kimseye, alacaklısının hakkını elde edilmesini belirli oranda etkisiz kılma veya tamamıyla ortadan kaldırma imkanı vermektedir¹⁶². Def'i hakkının kullanılması esas itibarıyla senet üzerindeki hakkı ortadan kaldırmaz; ancak o hakkın kullanılmasına ve elde edilmesine engel olur¹⁶³. Örneğin; zamanaşımı def'i, hakkın yerine getirilmesini tamamen ortadan kaldıracak mahiyette bir def'i türü iken; ödemezlik def'i geçici olarak koruma sağlamaktadır¹⁶⁴.

Kıymetli evrak hukukunda def'iler düzenlenirken hem borçlunun hem de alacaklının hakkını dengede tutacak şekilde düzenlemeler yapılmaya çalışılmıştır¹⁶⁵. Kanun koyucunun amacı da bu yöndedir. Çünkü görüldüğü gibi def'ilerden kasıt, borçlunun borcunu ödemekten kanunun kendisine tanıdığı hakkını kullanarak kaçınmasıdır. Ancak, burada iyi niyetli hamilin hakkının, kanunun kendisine tanıdığı hakkı kötü niyetle kullanan borçlu tarafından elinden alınmaması gerekmektedir.

Def'i konusu Türk Ticaret Kanunu'nda; TTK md. 659 hamile yazılı kıymetli evrak ile ilgili def'ileri, md. 825 emre yazılı senetlerde def'ileri düzenlemektedir¹⁶⁶. Ancak md.825'teki düzenlemelerin bir kısmı TTK md. 687'de def'iler başlığı altında poliçeler açısından tekrar edilmiştir.

2.1.1. Geniş Anlamda Def'i

Def'i kavramı, borçlunun, kendisinden ödeme yapmasını isteyen alacaklıya karşı çeşitli savunma araçları ileri sürmesini ifade etmektedir¹⁶⁷. Bir davada maddi hukuka

---

¹⁵⁹ Tekin, s. 29.

¹⁶⁰ Can, s. 27.

¹⁶¹ Akdeniz, s. 14.

¹⁶² Karaahmetoğlu, s. 36.

¹⁶³ Karaahmetoğlu, s. 37.

¹⁶⁴ Kalfa, s. 8.

¹⁶⁵ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 71.

¹⁶⁶ Arslan, s. 14.

¹⁶⁷ Kayar, s. 99.

ilişkin savunma vasıtalarının tamamını kapsayan defî türü, geniş anlamda defî'ilerdir¹⁶⁸. Geniş anlamda defî'i denilmesinin sebebi; defî'inin itirazları da kapsayacak şekilde kullanılmasıdır¹⁶⁹.

Kıymetli evrak hukukunda defî'i kavramından, hem defî'ileri hem itirazları hem de tüm savunma vasıtalarını kapsayan geniş anlamda bahsedilmektedir¹⁷⁰.

TTK'da md. 825'teki düzenleme, itirazları da içerisine alan geniş anlamda bir defî'iyi düzenlediğinden, kendisine kambiyo senetlerine ilişkin bir itiraz geldiği durumlarda hâkim, kendiliğinden, TTK'daki düzenlemenin başlığına bakmaksızın md. 825 hükmünü uygulamalıdır.

Genel anlamda defî'i hakkını kullanmak isteyen borçlunun bu beyanını karşı tarafa yönlendirmesi yeterlidir¹⁷¹. Dolayısıyla mutlaka bu hakkını dava yolu ile kullanması gerekmemektedir.

2.1.2. Dar anlamda Defî'i

Dar anlamda defî'i kelime anlamından da anlaşılacağı üzere, sadece defî'i kavramını barındırır, itiraz kavramı ayrı olarak değerlendirilir.

Dar anlamda defî'i, borçlunun, borcunu yerine getirmekten kaçınmak amacıyla özel bir sebebe bağlaması ile ortaya çıkan defî'ilerdir¹⁷². Dar anlamda defî'ide ortada bir borç vardır ancak borçlu, özel sebeplere dayanarak borcunu ödemekten kaçınmaktadır¹⁷³. Borçlu, bu özel sebebini ileri sürerek tamamen, kısmen veya geçici olarak borcunu ödemekten kaçınabilecektir¹⁷⁴.

Dar anlamda defî'iler, kambiyo ilişkisi ile borç altına girmiş olan borçluların, kendilerinden alacaklarını talep eden hamile karşı, ileri sürebilecekleri özel hukuktan kaynaklanan savunma araçlarıdır¹⁷⁵. Bu tür defî'iler "teknik defî'i" olarak da isimlendirilmektedir¹⁷⁶.

Kıymetli evrakta defî'i kavramını geniş ve dar anlamda defî'iler olarak bir ayrımına tabi tutarken; kıymetli evrakın dolaşım yeteneğine zarar verecek kadar geniş anlamda

---

¹⁶⁸ Aslan, s.13.

¹⁶⁹ Yılmaz, s. 10.

¹⁷⁰ Öyken, s.29.

¹⁷¹ Karaahmetoğlu, s. 36.

¹⁷² Öyken, s. 29.

¹⁷³ Arslan s.13.

¹⁷⁴ Karaahmetoğlu, s. 36

¹⁷⁵ Arslan s. 13.

¹⁷⁶ Atay, s. 34.

veya borçluyu, ondan beklenemeyecek kadar büyük riskler altına sokacak kadar dar anlamda değerlendirmekten kaçınılmalıdır¹⁷⁷.

2.2. Def'i ve İtiraz Arasındaki Fark

Kıymetli evrakta kullanılan def'i, geniş anlamda kullanıldığından, hem def'i kavramını hem de itiraz kavramını içine alan geniş bir kavramdır¹⁷⁸. Dolayısıyla kıymetli evrakta def'i, bazı durumlarda borçlunun borcunu sürekli olarak veya belirli bir süreliğine yerine getirmekten kaçınma hakkı olan "def'i"yi, bazen de böyle bir hakkın hiç var olmadığından kasıtlı "itiraz"ı kapsar.

Def'i kavramı, TTK'da, teknik anlamıyla kullanılmadığından, def'i ile itiraz kavramları TTK'da herhangi bir ayrıma tabii tutulmamışlardır¹⁷⁹. Ancak, def'i ve itiraz kavramları her ne kadar da birbirlerine benzer kavramlar olsalar da istisnai durumlarda farklı hukuki sonuçlar doğurmaktadırlar¹⁸⁰.

Def'i kavramı, kendisinin borçlu olduğundan bahisle bir istekten bulunulan bir şahsın, elinde çeşitli sebeplerin olduğunu ileri sürerek borcu yerine getirmekten kaçınması demektir¹⁸¹. Bu durumda borçlu, kendisinden talep edilen hakkın varlığını kabul eder ancak kendisine tanınmış bulunan bu özel hakka dayanarak borcu yerine getirmekten kaçınır¹⁸².

İtiraz ise; hakkını talep eden kimseye karşı, böyle bir hakkın doğmadığının iddia edilmesidir¹⁸³. Dolayısıyla itiraz, alacaklının iddia ettiği hakkın daha en başından doğumuna engel olan bir sebebin mevcut olduğunun veyahut hak, doğmuş olsa da hakkı sona erdiren vakıaların gerçekleşmesiyle hakkın son bulduğunun ileri sürülmesidir¹⁸⁴.

Def'i ve itiraz kavramları, hukuki sonuçları açısından istisnai olarak farklılık göstermektedirler. Def'iler, bu def'iden yararlanma hakkı olan borçlu tarafından ileri sürülmekle mahkemelerce değerlendirilecek ve bu hakkı, hak sahibi kullanmadığında hak, son bulacak ancak itirazda lehine olan taraf ileri sürmese dahi mahkemeler kendiliğinden dikkate alacaktır¹⁸⁵.

---

¹⁷⁷ Mağden Zehra İlgün, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2019, s. 67.

¹⁷⁸ Yılmaz, s. 6.

¹⁷⁹ Tekin, s. 28.

¹⁸⁰ Kayıhan, s. 67.

¹⁸¹ Kayar s. 99.

¹⁸² Kendigelen/Kırca s. 83.

¹⁸³ Kayar, s. 99.

¹⁸⁴ Kendigelen/Kırca s. 83.

¹⁸⁵ Kayıhan s. 68.

Yargıtay'ın örnek bir kararında ‘‘Savunmada ileri sürülen hususların def’i veya itiraz niteliğinde bulunması savunmanın genişletilmesi yasağı ilkesinin uygulanma alanının tespit yönünden önemlidir. Bir def’i ileri sürülme dahi yargıç dava dosyasından bu def’inin varlığını öğrense bile onu re’sen göz önünde tutamaz. Hâlbuki bir itiraz davalı tarafından ileri sürülme dahi yargıç dava dosyasından onun varlığı öğrenirse itirazı davanın el çekinceye kadar re’sen nazara almak zorundadır. Bu açıklamalardan çıkarılması gereken sonuca göre def’iler hakkında, koşulları gerçekleştiği takdirde savunmanın genişletilmesi yasağı uygulanabileceği halde itirazlar hakkında bu yasak uygulanmaz. Zira yargıç belirtildiği gibi itirazı re’sen dikkate almak durumundadır¹⁸⁶.’’ şeklinde hüküm kurulmuştur.

Def’i kavramı, bir hak olduğundan hakkın sahibi, bu hakkını ileri sürüp sürmemekte veya hakkından vazgeçmekte serbesttir ancak itirazı, hâkim re’sen dikkate aldığı için borçlu bu hakkından vazgeçemez¹⁸⁷. Ayrıca itiraz, yararlanabilecek herkes tarafından mahkemeye karşı ileri sürülebilirken, def’ide ancak ve ancak bu hakkı kullanabilecek olan hak sahibi tarafından ileri sürülebilir¹⁸⁸.

İtiraz, bir hakkın varlığına karşıdır ancak def’i hakkı ileri sürüldüğünde, hakkın varlığı devam etse de bu hakka karşılık yeni bir hak ileri sürülmüştür¹⁸⁹.

2.3. Etkileri Açısından Def’iler

Etkileri açıdan def’iler, mutla def’iler ve nispi def’iler olarak ikiye ayrılmaktadır¹⁹⁰.

Mutlak def’iler, herkes karşı ileri sürülebilmeleri açısından ‘‘objektif def’iler’’ şeklinde de ifade edilebilir¹⁹¹. Nispi def’iler ise senedin düzenlenmesinden bağımsız olarak taraflar arasındaki başkaca olaylar sebebiyle doğan ve kural gereği sadece bu olayın taraflarının birbirlerine karşı ileri sürebilecekleri def’iler olduğundan ‘‘subjektif def’iler’’ olarak da adlandırılmaktadır¹⁹².

¹⁸⁶ HGK. 17.5.1974 T., 4/703-548 K. İnal, Nihat, Hukuk Yargılama Usulü Yasası, Ankara 2003, s.1117.

¹⁸⁷ Kalfa, s. 8.

¹⁸⁸ Atay, s. 35.

¹⁸⁹ Helvacı, s. 653.

¹⁹⁰ Erdoğan Mehmet Şirin, Kambiyo Senetlerinde İyiniyetli Hamilin Korunması, TBB Dergisi, 1999/2, s. 382.

¹⁹¹ Arslan, s. 15.

¹⁹² Can, s. 27.

Senet metninden anlaşılan def'iler ve senedin geçersizliğine ilişkin def'ilerden isnat def'ileri¹⁹³ mutlak def'ilerdendir¹⁹⁴. Ancak, mutlak def'ilerin herkese karşı ileri sürülebilir olması herhangi bir kimse tarafından, herkese karşı ileri sürülebileceği anlamına gelmemektedir. Sadece senet metninden anlaşılan def'iler, herhangi bir kimse tarafından herkese karşı ileri sürülebilir, senedin geçersizliğine ilişkin isnat def'ileri, hükümsüzlük kişiliğinde doğan kimseler tarafından, herkese karşı ileri sürülebilir¹⁹⁵. Bu her iki gruptaki def'ilerin müşterek noktaları; sadece herkese karşı ileri sürülebilmeleri değil, aynı zamanda def'inin ileri sürüldüğü kimsenin iyi niyetinin korunmamasıdır¹⁹⁶.

Mutlak def'ilerin temel özelliği, herkese karşı ileri sürülebilen def'ilerden olmasıdır¹⁹⁷. Herkese karşı ileri sürülebilmekten kasıt, borçlu tarafından ileri sürülecek olan bu def'iyi, senedi elinde bulunduran bütün hamillere karşı, aralarındaki özel ilişkiye bakılmaksızın, ileri sürebilmesidir¹⁹⁸. Bu tür def'ilerin incelenmesi bir süreye tabi tutulmamış, süre kriteri mahkemelerin re'sen gözetimine bırakılmıştır¹⁹⁹.

Nispi def'iler; mutlak def'ilerden farklı olarak, sadece kıymetli evrakın düzenlenmesine neden olan temeldeki ilişki ile ilgilidir ve sadece bu ilişkinin tarafları, bu tür def'ileri birbirlerine karşı ileri sürebilirler²⁰⁰. Bu tür def'iler, belirli bir kambiyo ilişkisinin borçlusu tarafından, bu ilişkinin alacaklısına karşı ileri sürülebilir²⁰¹.

Nispi def'ilerde önemli olan "belirli bir senet alacaklısına karşı" ilgisi tarafından ileri sürülebilmesidir²⁰². Ancak bu durum TTK 'da birbirinden farklı olarak; TTK md. 687/1'de ve 686/2'de açıklanmıştır.

TTK md. 687/1'de "*(1) Poliçeden dolayı kendisine başvuru alan kişi, düzenleyen veya önceki hamillerden biriyle kendi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def'ileri başvuran hamile karşı ileri süremez; meğer ki, hamil, poliçeyi iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olsun.*" olarak ele alırken, TTK md. 686/2'de "*Poliçe herhangi bir suretle hamilin elinden çıkmış bulunursa, birinci fıkrada yazılı hükümlere göre hakkı anlaşılan yeni hamil, ancak poliçeyi kötü niyetle iktisap*

¹⁹³ "İsnat Def'i; Senette yer alan imzanın senedin hukuka uygun olarak tedavüle çıktığı yönünde yarattığı hukuki görünüşle ilgili def'ilerdir." Kendigelen/Kırca, s. 94.

¹⁹⁴ Çınar, s.114.

¹⁹⁵ Atay, s. 38.

¹⁹⁶ Karaahmetoğlu, s. 58.

¹⁹⁷ Öyken, s. 38.

¹⁹⁸ Bilgili/Demirkapı s. 27.

¹⁹⁹ Erdoğan, s. 382.

²⁰⁰ Kayar, s. 103.

²⁰¹ Erdoğan, s. 383.

²⁰² Öyken, s. 38.

etmiş olduğu veya iktisabında ağır bir kusur bulunduğu takdirde o poliçeyi geri vermekle yükümlüdür. " olarak ele alınmıştır.

Bu hükümler çerçevesinde nispi def'iler, tarafların birbirleriyle aralarındaki ilişkiden doğup doğmadıklarına göre; kişisel def'iler ve kişisel olmayan def'iler olarak ikiye ayrılmaktadır²⁰³.

TTK md. 687/1'de; taraflar arasında bir ilişki şartı aranırken, 686/2'de; taraflar arasında doğrudan doğruya bir ilişki olmadığı halleri düzenlemiş ve böyle bir şart, aramamıştır²⁰⁴.

2.4. Kıymetli Evrakın Devir Türüne Göre Def'iler

Kıymetli evrakta devir bakımından senet türleri incelendiğinde nama, emre ve hamiline yazılı senetler olmak üzere 3 tür ayırım yapılmaktadır²⁰⁵. Kıymetli evrakın daha net bir şekilde anlaşılabilmesi ve tanımlanan kavramların daha net açıklanabilmesi için bu sınıflandırmanın ayrıntılı bir şekilde yapılması gerekmektedir.

Kıymetli evrakta her ne kadar da çeşitli sınıflandırmalar yapılmış olsa da yapılmış olan en önemli sınıflandırma, devir şekline göre yapılan sınıflandırmadır ve bu sınıflandırma biçimi kanunda da bu şekilde yapılmıştır²⁰⁶.

Bu tür senetlerin tabii tutuldukları kurallar ve tedavül güçleri arasında oluşan farklılıklar nedeniyle nama yazılı kıymetli evrak ile emre ve hamiline yazılı kıymetli evrak maddi özelliklerine göre ayrı ayrı değerlendirmelere tabii tutulmuştur²⁰⁷. Türk Ticaret Kanunu'nda esas alınan ölçüt, ayrıntıları ile açıklayacağımız devir şekline göre yapılan ayırımdır²⁰⁸.

2.4.1. Nama Yazılı Senetlerde Def'iler

Nama yazılı senetlerde devir şekli TBK md.183 ve devamı maddelerindeki alacağın temlik hükümlerine göre yani yazılı temlik beyanı ve senedin zilyetliğinin devri ile yapılır²⁰⁹. Nama yazılı senetlerin devri, alacağın temlik hükümlerine tabii olduğundan nama yazılı senetlerde def'i, ayrıca bir özellik göstermemektedir²¹⁰.

---

²⁰³ Bilgili/Demirkapı, s.28.

²⁰⁴ Erdoğan, s. 383.

²⁰⁵ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 61.

²⁰⁶ Bilgili/Demirkapı s. 21.

²⁰⁷ Kendigelen/Kırca s. 89.

²⁰⁸ Şahin, s. 36.

²⁰⁹ Kayar, s. 34.

²¹⁰ Kendigelen/Kırca, s. 89.

Senedi devralan, devredenin halefi konumundadır ve bunun sonucu olarak borçlu, senedin meydana getirilmesinden başlamak üzere devir anına kadar sahip olduğu bütün def'i haklarını senedi devralana ve önceki cirantalara karşı ileri sürebilme hakkına sahiptir²¹¹. Bu husus TBK md. 188'te "*borçlu, devri öğrendiği sırada devredene karşı sahip olduğu savunmaları, devralana karşı da ileri sürebilir*" şeklinde tanımlanmıştır. Bu hükmün sonucu olarak, nama yazılı senetlerde kendisine borcunu yerine getirmesi için başvuru borçlu, başvuru hamilden önceki hamil olsa dahi, arasındaki doğrudan doğruya olan ilişkiye dayanan def'ileri, başvuru hamile karşı da ileri sürebilir²¹².

Borçlunun, senedi devredenden muaccel bir alacağı var ise senedi devralan, senette yazılı alacaktan sonra, muacceliyet kesbetmemiş olması şartıyla, bu alacağından dolayı takas def'inde bile bulunabilir²¹³.

Görüldüğü üzere, nama yazılı kurulan kıymetli evrak ilişkisinde en çok korunan taraf, borçludur. Borçlular açısından avantajlı olması sebebiyle, kıymetli evrak ilişkisi düzenlenirken uygulamada genellikle nama yazılı senetleri kabul etmekten kaçınılmadırlar.

2.4.2. Hamile Yazılı Senetlerde Def'iler

Hamile yazılı kıymetli evrak, senet hamili ile borçlu arasındaki anlaşma ve yalnızca senet zilyetliğinin devredilmesi, kıymetli evrakın devri için yeterli olduğundan, devir şekli en kolay kıymetli evrak türüdür²¹⁴. Devir şeklinin bu denli kolay olması sebebiyle borçlu, senedin kendi isteğinin dışında tedavüle çıkarıldığı def'ini ileri sürememektedir²¹⁵.

MK md. 990'da bu durumu kanıtlar niteliktedir. Şöyle ki; "*Zilyet, iradesi dışında elinden çıkmış olsa bile, para ve hamiline yazılı senetleri iyi niyetle edinmiş olan kimseye karşı taşınır davası açamaz.*" denilmiştir.

TTK'nın hamile yazılı senetler başlıklı üçüncü kısmı md. 659/3' de "*Senedin, borçlunun rızası olmaksızın tedavüle çıkarıldığı yolunda bir def'i ileri sürülemez.*" denilmiştir.

---

²¹¹ Öyken, s. 34.

²¹² Kendigelen/Kırca s. 89

²¹³ Can, s.24.

²¹⁴ Şahin, s. 64; Kayıhan, s. 57.

²¹⁵ Bilgili/Demirkapı, s. 30.

Kanun koyucu md. 659/3'de senedin borçlunun rızası olmaksızın tedavüle çıkarıldığı def'ini ileri süremeyecek olması, kişisel olmayan nispi def'ilerin ileri sürülemeyecek olmasını işaret etmektedir²¹⁶. Ancak buna karşılık, senedin iktisabında ağır kusuru bulunan ve bilerek ve isteyerek, kötü niyetle hareket eden kişilerin kanun tarafından korunmasına imkan yoktur²¹⁷.

Birbirine eşdeğer şekilde getirilen iki düzenlemede borçlunun, senedin, kendi rızası dışında tedavüle çıkarıldığı def'ini ileri süremeyeceği belirtilmiştir. Bu sebeple, her ne kadar da senet, zilyedinin elinden rızası dışında çıkmış olsa dahi, senedi elinde tutan iyi niyetli üçüncü kişilere karşı, istihkak davası açamaz²¹⁸. (TTK md. 659/3, TMK md. 990)

TMK md. 985' de "*Taşınırın zilyedi onun maliki sayılır*" hükmünden de anlaşıldığı üzere zilyetlik, mülkiyete karine teşkil ettiğinden, hamilin senedi elinde bulundurması, devreden ile devralan arasında bir anlaşmanın varlığına karine olarak kabul edilmektedir²¹⁹. Karine olarak senedin görünümüne bakarak, senedi iyi niyetle iktisap ettiği düşünüleceğinden bu karinenin aksini ispat etme görevi borçluya yüklenmiştir²²⁰. Ancak, borçlu, yalnızca senedin hükümsüzlüğüne ilişkin def'ileri veya senet metninden anlaşılan def'ileri veya şahsi def'ileri ileri sürebilir, kendi rızası dışında elinden çıktığı def'ini ileri süremez²²¹.

Hamiline yazılı senetlerde def'ilerin, emre yazılı senetlerde def'ilerden ayrıldığı noktalar da vardır. Bunlardan bir tanesi yukarıda da açıkladığımız üzere borçlunun rızası dışında veyahut haberi olmaksızın senedin elinden çıktığı def'ini ileri süremeyecek olması; bir diğeri ise hamile yazılı faiz kuponlarından doğan alacağa karşı fer'ilik ilkesine dayanamamasıdır²²². Bunun sebebi, fer'i hakların akıbetinin asıl alacağın akıbetini takip etmesi nedeniyle hamile yazılı faiz kuponlarından doğan alacağa karşı anaparanın def'ini ileri süremeyecek olmasıdır²²³.

Bu iki istisna hariç, borçlunun def'i ileri sürebileceği durumlardan olan şahsi def'ilerin ileri sürülebilmesi için ancak senedi iktisap eden hamilin, bilerek ve isteyerek borçlu zararına hareket etmiş olması gerekmektedir²²⁴. Bu durum TTK md. 659'da

²¹⁶ Bozer/Göle, s. 38.

²¹⁷ Ülgen/Helvacı/ Kaya/Ertan, s. 84.

²¹⁸ Kayar, s. 36.

²¹⁹ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 83.

²²⁰ Karaahmetoğlu, s.35.

²²¹ Kayar, s. 36.

²²² Şahin, s. 66.

²²³ Can, s. 36.

²²⁴ Bilgili/Demirkapı, s. 31.

tanımlanmıştır. Bu maddeye göre; *“Borçlu hamile yazılı bir senetten doğan alacağa karşı, ancak senedin geçersizliğine ilişkin veya senedin metninden anlaşılan def’ilerle, alacaklı her kim ise ona karşı şahsen sahip olduğu def’ileri ileri sürebilir. (2) Borçlu ile önceki hamillerden biri arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def’ilerin ileri sürülmesi, ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması hâlinde geçerlidir. ”* denilmiştir.

2.4.3. Emre Yazılı Senetlerde Def’iler

2.4.3.1. Genel Olarak

Emre yazılı senette def’iler TTK md. 825’te düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; (1) *“Borçlu, emre yazılı bir senetten doğan alacağa karşı ancak senedin geçersizliğine ilişkin veya senet metninden anlaşılan def’ilerle alacaklı kim ise ona karşı, şahsen haiz bulunduğu def’ileri ileri sürebilir.”* denilmiştir. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere senedi devralan kimseye karşı senedin borçlusu, yalnızca kanunda sayılan; senet metninden anlaşılan def’ileri, senedin hükümsüzlüğüne ilişkin def’ileri ve şahsen haiz bulunduğu şahsi def’ileri ileri sürülebilir²²⁵.

Buna karşılık, emre yazılı senetlerde nama yazılı senetlerden farklı olarak borçlu, aralarındaki şahsi ilişkiden kaynaklı olarak lehtara karşı ileri sürebileceği subjektif def’ileri, senet devredildiğinde, iyi niyetle senedi devralan hamillere karşı ileri süremez²²⁶. Bir diğer anlatımla borçlu, hamilin senedi iktisap ederken bilerek, isteyerek, kötü niyetle borçlu zararına hareket ettiği durumlar dışında, önceki cirantalara karşı sahip olduğu def’ileri hamile karşı ileri süremez²²⁷.

Bu durum TTK md. 825/2’de *“Borçlu ile önceki hamillerden biri veya senedi düzenleyen kişi arasında doğrudan doğruya var olan ilişkilere dayanan def’ilerin ileri sürülmesi, ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması hâlinde caizdir. ”* şeklinde tanımlanmıştır. Görüldüğü üzere, borçlu, ancak hamilin kötü niyetle hareket ettiği hallerde önceki cirantalara karşı sahip olduğu def’ileri, hamile karşı ileri sürebilir.

Def’ilere, eTK döneminde öğretide farklı sınıflandırmalar eklenmişti²²⁸. Ancak kanunda mevcut sınıflandırmada def’iler; *“senedin geçersizliğine ilişkin def’iler”* ,

²²⁵ Yılmaz, s. 19.

²²⁶ Bozer/Göle, s. 36.

²²⁷ Kayar, s. 35.

²²⁸ Şahin, s. 52.

‘‘senet metninden anlaşılan def’iler’’ ve nispi def’ilerden olan ‘‘ kişisel def’iler’’ olmak üzere üçe ayırmıştır²²⁹ . Biz de def’ileri sınıflandırırken kanuni sınıflandırma çerçevesinde kalacağız.

2.4.3.2. Senet Metninden Anlaşılan Def’iler

Bu tür def’iler, adından da anlaşılacağı üzere, senet metninin üzerine bakılarak tespiti yapılabilecek hususların def’i olarak ileri sürülmesidir. Burada senet metninden kasıt; senedin ön yüzü, arka yüzü ve var ise alonj adı verilen kısımlardır²³⁰ .

Senet metni üzerindeki bir hususun def’i olarak ileri sürülebilmesi için senette bulunması gereken bir hususun (zorunlu şekil şartlarından birinin ve birkaçının) senette bulunmaması veya bulunması yasak olan bir kaydın senede eklenmiş olması gibi durumlar gerekmektedir²³¹ .

Senet metninden anlaşılan def’iler, şahsi def’ilerdeki gibi sadece tarafların bilebileceği hususları içermezler. Bu tür def’ilerde ileri sürülebilecek hususların senedi eline alan herhangi bir kimse tarafından dahi anlaşılması mümkündür²³² . Senet metninden anlaşılan def’ilerde gerçek hukuki durum, salt senedin incelenmesi ile ortaya çıktığı için bu tür def’iler mutlak def’ilerdendir^{233, 234} .

Senet metninden anlaşılan mutlak def’iler, herhangi bir ilgili tarafından da rahatlıkla anlaşılabilirdiğinden senet borçlusu, bu tür def’ileri herkese karşı ileri sürebilir²³⁵ . Örneğin; vadenin dolup dolmadığı, alacağın zamanaşımı süresinin dolup dolmadığı gibi hususlar senet metninde yer alan tarihe bakılarak, ciro zincirinde herhangi bir bozukluk varsa senet metnindeki ciro zincirine bakılarak anlaşılabilir²³⁶ . Vadenin henüz gelmediği def’iini ileri sürmek borçluya ‘‘geçici’’ bir koruma sağlarken, zamanaşımının geçtiği def’iini ileri sürmek borçluya ‘‘ kesin’’ koruma sağlamaktadır²³⁷ .

Bu tür def’ileri borçlu, alacaklının gerçekte iyi niyetinin bulunup bulunmamasına, bilgisinin olup olmamasına, hatalı durumu fark edip fark etmemesine bakmaksızın ileri sürebilir²³⁸ .

---

²²⁹ Mağden, s. 67.

²³⁰ Kendigelen/Kırca s. 92.

²³¹ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 72.

²³² Kayar, s.102.

²³³ Çınar, s. 114.

²³⁴ Y. 11. HD 30.03.1982 T., 92/1277 E., 92/1363 K.; Erdoğan, s. 382.

²³⁵ Arslan, s. 15.

²³⁶ Can, s. 28.

²³⁷ Kayıhan, s. 69.

²³⁸ Kendigelen/Kırca, s. 93.

Bu def'i türünün hukuki koruma sağladığı kişi borçludur. Neticede yetkili hamil, senedi görünmekte olan şekliyle aldığından kendisinin korunması için herhangi bir sebep yoktur²³⁹. Dolayısıyla burada yetkili hamil, kendisine karşı ileri sürülen bu durumu bilmediği, fark etmediği gibi iddialarda bulunamamaktadır. Burada def'inin adından da anlaşıldığı üzere senet metnine baksaydı bu durumu fark ediyor olacaktı. Kendi hatalı davranışını bahane ederek bir hak ileri süremeyecektir.

İleride açıklayacağımız üzere her kambiyo senedinin kendine özgü zorunlu şekil unsurları vardır. Bu tür şekil unsurları kambiyo senetleri için zorunlu şekil unsurlarıdır ve bunlardan bir tanesinin eksik olması halinde senet, kambiyo senedi olma vasfını yitirir^{240,241}. Kambiyo senetlerine güven duyulması ihtiyacı ile ortaya çıkan bu sıkı şekil şartlarının birinin veya bir kaçının eksik olması durumu senetten anlaşılabilen ve defi olarak ileri sürülebilmektedir²⁴².

Senet metninden anlaşılan def'iler, yalnızca şekil şartlarına aykırılıktan ortaya çıkmazlar. Zorunlu şekil şartlarına her ne kadar uyulsa da bazı hususlar talep anında senette yazıldığı gibi istenmediği hallerde de (Örneğin; senet metninde belirlenen borç miktarın üzerinde bir talepte bulunulması gibi) bu durum def'i olarak ileri sürülebilir²⁴³.

Kıymetli evrakta "soyutluk" ilkesi geçerlidir ancak taraflar arasında, temelde yatan ve nispi def'iler yoluyla sadece ilgisine karşı ileri sürülebilen bir ilişki söz konusudur²⁴⁴. Ancak, senet metninden anlaşılan def'ilerde, tarafların arasında kimsenin bilemeyeceği bir ilişkiden değil, herkes tarafından anlaşılacak bir açıklıkta senetten anlaşılabilirdiğinden hamilin iyi niyetini korunmamaktadır²⁴⁵. Neticede hamilin, senedi devralırken senedi inceleme imkânı vardır.

Kanun, borçlunun, senet üzerine yazılması gereken zorunlu ve asgari unsurları, bunların hangilerinin zorunlu hangilerinin de alternatif zorunlu unsur olduğunu

---

²³⁹ Ertan, s. 46.

²⁴⁰ Bozer/Göle, s. 64.

²⁴¹ Dava konusu belgede, alacaklının adı yazılı olmadığı gibi, keşide yeri de gösterilmemiştir. Her ne kadar belge çek kelimesini içermekte ise de, çekin zorunlu unsurlarından olan "keşide yeri" mevcut olmadığından bunun çek olarak nitelendirilmesi mümkün değildir (TTK. m. 693). Bu durumda belgeyi elinde bulunduran davalının bir alacak iddiasında bulunması halinde "kendisinin böyle bir hakkı mevcut olduğunu" başka delillerle ispat etmesi gerekir. Bu durumda davacının yasal öğeleri içermeyen salt bu belge ile borçlu olduğunun kabulüne olanak bulunmadığından, mahkemece menfi tespit davasının kabulü yolunda tesis edilen hüküm bu gerekçe ile isabetli olduğundan onanması gerekmiştir." Y. 11. HD, 5.4.1984, 1434/1927, Türk, s.336.

²⁴² Öyken, s. 39.

²⁴³ Bilgili/Demirkapı, s. 27.

²⁴⁴ Atasoy Ömer Adil/Kandemir Burcu, Kambiyo Senetlerinde İhbar Zorunluluğunun Yerine Getirilmesinden Doğan Sorumluluk, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.4, S.1, İstanbul2018, s. 98.

²⁴⁵ Öyken, s. 39.

belirlemiştir²⁴⁶. Bu kayıtlar dışında kanun koyucu, tamamen isteğe bağlı olan ancak geçerlilikleri her bir kayıt bakımından içeriğine göre belirlenen “ihtiyari (isteğe bağlı) kayıtların” konulabilmesine de olanak vermiştir²⁴⁷. Ancak borçlu, bu ihtiyari kayıtları koyarken kanun sınırları dışarı çıkararak, hamile karşı bu kayıtları def’i olarak ileri süremez²⁴⁸. Bir diğer anlatımla borçlu, kendisine tanınan bu hakkı, senedin geçersizliğine kasıtlı olarak sebebiyet verecek şekilde, kötü niyetli olarak kullanamaz. Borçlu, bu kaydı ancak kanuni sınırlar çerçevesinde kalarak koyabilir.

Doktrinde bir kısımlar yazarlar; senet metninden anlaşılan bir def’inin ileri sürülebilmesi için bahsi geçen senedin, geçerli bir senedin bütün hususlarını taşıması gerektiği ve her ne kadar da borçlu, senetteki kayıtları def’i olarak ileri sürebilse de bu durum senedin hükümsüzlüğüne yol açmaması gerektiği görüşündedir²⁴⁹.

Bir kısım yazarlara göre de senet metninden anlaşılan def’iler, senedin hükümsüzlüğüne yol açan def’iler gibi herkese karşı ileri sürülebilen mutlak def’iler kategorisinde değerlendirildiğinden, senet hamilinin bu durumu bilerek kabul ettiği varsayılır²⁵⁰. Bu nedenle senedi geçersiz kılacak derecede ağır def’ilerden olan senedin zorunlu hususlarının mevcut olmaması, def’ilerinin de senet metninden anlaşılan def’iler olarak değerlendirilmesi görüşündedirler²⁵¹.

Senet metninden anlaşılan def’iler tez çalışmamızın ana konusu olması sebebiyle de önem arz etmektedir. Ancak ileriki kısımlarda konu ayrıntıları ile açıklanacağı için bu kısımda konudan genel hatları ile bahsetmekle yetineceğiz.

2.4.3.3. Senetteki Taahhüdün Hükümsüzlüğüne İlişkin Def’iler

Senedin hükümsüzlüğüne ilişkin def’iler, borçlunun, senetteki taahhüdü yerine getirmesini engeller ve bu def’iyi ileri süren borçluya sürekli koruma sağlar²⁵². Buradaki durum, senet metninden anlaşılan def’ilerden farklı olarak, senedin olması gereken unsurlarının olmayışı veya senede yasak kayıt koyulmasından ziyade,

---

²⁴⁶ Kayar, s.84.

²⁴⁷ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 150.

²⁴⁸ Yılmaz, s. 22.

²⁴⁹ Domaniç Hayri, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Basım, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1975, s. 115; Karayalçın, s. 31; Erdoğan, s. 383.

²⁵⁰ İmregün Oğuz, Kıymetli Evrakta Def’iler, İktisat ve Maliye Dergisi, C.VII, S.12, 12 Mart 1961, s. 657.

²⁵¹ Kalfa, s. 16; Poroy/Tekinalp, s. 83; İmregün, s. 657; Budak Levent/Çelik Şengül Yazılı Senetlerde Def’iler, Adalet Dergisi, C.79, S.6, Kasım/Aralık 1988, s.51.

²⁵² Can, s.28.

borçlunun, borcun kendi şahsında doğmadığı yönünde bir def'inin ileri sürülmesi halidir²⁵³.

Borçlu, ortaya konulan iradenin kendisini bağlamaması gerektiğini ileri sürmektedir²⁵⁴. Bağlamama sebebi olarak; iradesinin fesada uğramış olması, temelde bir ilişkinin olmayışı, kambiyo ilişkisini düzenlerken ehliyetinin olmaması ve hatta atılan imzanın kendisine ait olmaması veyahut temsilci olarak senede imza atan kimsenin temsil yetkisinin olması gibi nedenlerle bu tür def'iyi ileri sürebilir²⁵⁵.

Kanundaki "Senedin geçersizliğine ilişkin def'iler" ibaresi, birçok yazar tarafından eleştirilmiş ve bu def'ilerin, senedin tamamının geçersizliğinin bir sonucunu olmadığı, kambiyo ilişkisinde taahhüt altına giren kimsenin verdiği taahhüdün hüküm ifade etmemesinden kaynaklanan def'iler olduğu yönünde görüş, doktrinde ağırlıklı olarak ileri sürülmüştür²⁵⁶. Dolayısıyla, anlam karışıklığına yer vermemek amacıyla "senetteki taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'iler" ibaresinin kullanılması daha doğru olacaktır.

Geçersizlik, bu def'iyi ileri sürecekt kişinin şahsında doğmuştur²⁵⁷. Senet, şeklen kanunun aradığı zorunlu unsurları taşısa dahi sahte imza kullanıldığında, imzayı atan, borç altına giren olmadığı için veya yukarıda saydığımız diğer durumlardan biri mevcut olduğu için, borç doğmamaktadır²⁵⁸.

Geçersizliğin temel borç ilişkisinde olduğu def'iler, senedin hükümsüzlüğü sonucunu doğurmadığı ve şahsi def'i olduğu için bu tür def'ilerden ayrılmaktadır²⁵⁹. Bu tür def'iler, senet metninden anlaşılabilir def'iler ve itirazlar değildir, kendine özgü (sui generis) bir savunma türü olarak ele alınır²⁶⁰.

---

²⁵³ Atay, s. 39.

²⁵⁴ Bilgili/Demirkapı, s. 27.

²⁵⁵ "TTK md.582'ye göre, akit ve borçlanmaya ehil olan kimse, poliçe, bono ve çek ile borçlanmaya ehil olduğundan, ancak medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olan kişiler kambiyo senedi düzenleyebilirler. Başka bir deyişle, Kanun koyucu kambiyo senetlerinin düzenlenmesi için özel bir ehliyet aramamıştır. Şu hale göre, medeni hakları kullanma ehliyetinden kısmen veya tamamen mahrum bulunan kişiler kambiyo senedi düzenleyemezler. Bu nedenle borçlunun, senedi düzenleme amacıyla vekile noterden verdiği 15.02.2006 tarihinde hukuki ehliyete sahip olması gerekir. Aksi takdirde düzenlenen senet geçerli olmaz. 28.07.1941 tarihli 4/21 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı gereğince alacaklı, senedi düzenleyen kişinin ehliyetsiz olması halinde iyi niyetli olduğunu dahi ileri süremez. Çünkü ehliyet kamu düzenini ilgilendirir." Yargıtay 12 HD.,20.10.2009 tarih, E. 2009/10918, K. 2009/19699, www.kazanci.com e.t.: 18.05.2020.

²⁵⁶ Karaahmetoğlu, s. 46; Ertan, s.63; Hamamcıoğlu Esra/Bahtiyar Mehmet, Tüketicinin Kıymetli Evrak İle Borçlanması ve Sonuçları, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015, C. 3, S. 1, s.78.

²⁵⁷ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 72.

²⁵⁸ Kalfa, s. 18.

²⁵⁹ Öyken, s. 43.

²⁶⁰ Tekin, s. 33.

Bahse konu taahhüdün geçersizliği, herkesi değil sadece senetle borç altına giren kişiyi alakadar ettiğinden, bu tür def'iyi kullanabilecek olan kişi de borcun şahsında doğmadığını iddia eden kişinin kendisidir²⁶¹. Kişinin iradesinin bozulduğu zaman da önem arz etmektedir. Örneğin; İrade bozukluğunun hali, kambiyo ilişkisinin ilk aşamasında olmasına rağmen, senedin oluşturulduğu aşamada iradenin sağlam olması ve senedin irade fesadı halinde düzenlenmemiş olması, bu def'i türünün kullanılamayacağı anlamına gelmektedir²⁶². Dolayısıyla, taahhüdün geçersiz olarak kabul edilebilmesi için, iradenin bozulma anının senedin düzenlendiği an olması gerekmektedir.

Senetteki taahhüdün hükümsüzlüğüne ilişkin def'iler, hükümsüzlük kimin şahsında ise, o kişi tarafından herkese karşı ileri sürebilecektir²⁶³. Bir diğer anlatımla, senetteki taahhüdün hükümsüzlüğü, senet metnine bakılarak anlaşılacağı için herkes tarafından değil, yalnızca geçersizlik def'i kişiliğinde doğan kimse tarafından herkese karşı ileri sürülebilir.

Her ne kadar da bu def'iyi ileri sürebilecek olan, hükümsüzlük şahsında doğan kimse olsa da; "imza sahibinin ehliyetsizliği" (TMK md. 8, 9, 10; TTK md.670) ," temsil yetkisinin bulunmaması veya aşılması" (TTK md. 670), "imzanın sahte olması" (TTK md.747) ve "şahsın fiziki varlığını doğrudan doğruya etkileyerek, cebirle imzanın attırılmış olması" hallerinde borçlu bu durumu mutlak def'i olarak herkese karşı ileri sürebilir²⁶⁴. Yargıtay, "hata", "hile", "tehdit" gibi irade sakatlığı hallerinin tamamını şahsi def'i olarak kabul etmektedir²⁶⁵. Ancak Yargıtay'ın yeni tarihli kararında korkutmayı da herhangi bir ayrıma tabii tutmadan herkese karşı ileri sürülebilecek bir def'i olarak nitelendirmiştir²⁶⁶. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, yukarıda sayılan hallerin, senedin hükümsüzlüğüne yönelik ve her hamile (iyi niyetli olsa dahi) karşı ileri sürülebilen mutlak def'i olduğunu kabul edilmektedir²⁶⁷.

Yukarıda sayılan dört özel halde (imza sahibinin ehliyetsizliği, temsil yetkisinin bulunmaması veya aşılması, imzanın sahte olması, şahsın fiziki varlığını doğrudan doğruya etkileyerek, cebirle imzanın attırılmış olması) borçlu, bir kambiyo taahhüdü altına girme iradesinde olmadığından, iyi niyetli olsun veya olmasın tüm hamillere karşı

---

²⁶¹ Mağden, s. 69.

²⁶² Yargıtay 11. HD 1988/2402E, 1988/7087 K. 24/11/1998T. Çınar, s. 119.

²⁶³ Sarıkaya, s. 119.

²⁶⁴ Ertan, s.46.

²⁶⁵ Yargıtay HGK, 05/02/1972, E. 88, K. 63, Poroy/ Tekinalp, s. 96.

²⁶⁶ Yargıtay HGK, 13/06/2018 T, 2017/1627/1187 S. Kararı, Ülgen/ Helvacı/ Kaya/ Ertan, sf. 74.

²⁶⁷ Yargıtay HGK, 05.05.2010 gün ve 2010/12-74 E., 2010/243 K. ile 06.07.2011 gün ve 2011/19-413 E. 2011/476 K., Öyken, s. 46.

ileri sürülebilir.²⁶⁸ Buradaki temel düşünce, senedin tedavüle çıkmasına borçlu sebebiyet vermediğinden korunması gereken menfaatin de borçlunun menfaati olduğudur²⁶⁹. Şimdi bu istisnai halleri açıklayacağız.

“Sahte imza” ile senet düzenlendiği hallerde borç altına giren kişinin, bir kambiyo ilişkisi oluşturmak, senet düzenlemek gibi bir iradesinden bahsedilemeyeceğinden buradaki işlem “yok hükmünde”dir²⁷⁰. Taraflar arasında borç doğuracak bir sözleşmenin oluşabilmesi için hukuki görünüş teorisiyle tamamlanmış sözleşme teorisinde ilk olarak senedin zorunlu unsurları tamamlanarak bir senet oluşturulur ve hakkın doğumu sağlanır²⁷¹.

Önemli olan senedin düzenlendiği anda kambiyo ilişkisi ile borç altına girme iradesinin olup olmamasıdır. Senet düzenlenirken geçici olarak iradesini kaybeden kimse açısından incelendiğinde, bu kişinin iradesini “kendi rızası” ile mi kaybettiği yoksa “kusuru olmaksın” mı bu durumun meydana geldiği önemlidir²⁷². İradesini kaybetmesi kendi kusurundan kaynaklı değil ise bu durum senedin hükümsüzlüğüne ilişkin def’i olarak ileri sürülebilir.

Yargıtay içtihatlarında, kambiyo ilişkisi düzenleyebilmek için “ehil olunması gereken zaman” senedin teslim edildiği an olarak kabul edilmiştir²⁷³. Ancak senet düzenleme gibi bir düşüncesi yokken yanlışlıkla imza attığını iddia eden kimse, kendi hatasına dayanarak ileri sürdüğü bu def’iyi ancak “şahsi def’i” olarak ileri sürebilir, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı kendi hatasından kaynaklı bir def’i ileri süremez²⁷⁴.

Öncelikle yetkisiz imza, yetkisiz temsilden ayrılmaktadır. Yetkisiz temsilde temsilci, yetki sınırlarının dışına çıkarsa veya yetkisi olmadığı halde bir işlem yaparsa; ve temsil ettiği kimse işleme icazet verirse işlem geçerli bir işlem olur, icazet vermez ise işlem tamamen geçersiz olur ancak kambiyo ilişkisinde imzayı atan temsilcinin böyle bir yetkisi yoksa ve temsil olunan işleme onay vermiyor ise senet geçersiz olmaz, temsilciyi bağlar²⁷⁵.

---

²⁶⁸ Sarıkaya, s. 119.

²⁶⁹ Poroy/Tekinalp, s.95.

²⁷⁰ Kayıhan, s.71.

²⁷¹ Kendigelen/Kırca, s. 94.

²⁷² Kayar, s. 101.

²⁷³ Karaahmetoğlu, s. 66.

²⁷⁴ Kayar, s.102.

²⁷⁵ Öyken, s. 45.

2.4.3.4. Kişisel Def'iler

Kişisel def'iler isminden de anlaşılacağı üzere şahısların kendi aralarında ortaya çıkan sebeplerden doğmaktadırlar²⁷⁶.

Kişisel def'iler; tarafların, senedi düzenlerken kurulan temel ilişkiden, kendi aralarında belirledikleri bir anlaşmadan veyahut temelde kurulan borç ilişkisinin dışında bir sebepten dolayı oluşabilmektedir²⁷⁷. İleri sürülecek olan def'i, tarafların kendi aralarında ortaya çıkacak olan bir sebepten ötürü doğduğundan, bu def'i türü, yukarıda açıkladığımız diğer iki def'iden farklı olarak, yalnızca bahse konu hukuki ilişkinin tarafı olan ilgililerce ileri sürülebilir²⁷⁸. Kişisel def'inin ileri sürülmesi, borcun temelinde yatan taahhüdün geçerliliğini etkilememektedir²⁷⁹.

Kişisel def'iler, herkese karşı değil, ilgilisi her kim ise ona karşı ileri sürülebilir, bu kişilerin dışında kalan kimselere ise ancak bazı şartlar altında bu def'iyi ileri sürülebilir²⁸⁰. Belirli durumlarda şahsi def'ilerin, ilişkinin tarafı olmayan kimselere karşı da ileri sürülebilmesi, her ne kadar da ilişkinin tarafları dışına çıkmış olsa da, ileri sürülen def'i türünün şahsi def'i olma özelliğini etkilemez^{281,282}.

Şahsi def'ilerin üçüncü kişilere karşı ileri sürülememesinin istisnası, üçüncü kişilerin borçlunun zararına ve kasten hareket etmiş olmasıdır²⁸³. Görüldüğü üzere kişisel def'ilerde üçüncü kişilere gidebilmek için bakılması gereken, bu kimselerin iyi niyetli olup olmadıklarıdır. Eğer üçüncü kişiler, iyi niyetle hareket etmeyip, durumu bile bile borçlu zararına hareket ediyorlarsa bu durumda kötü niyet korunmamaktadır ve şahsi def'iler, nispi def'i de olsa, bu def'i türü kötü niyetle hareket edene karşı da ileri sürülebilmektedir²⁸⁴.

Bir diğer istisnai durum, senedin nama yazılı olması durumunda gerçekleşir. Nama yazılı olarak düzenlenen bir senet, alacağın temliki yolu ile devredildiği ve devir ile birlikte tüm hak ve borçlar da devredildiği için, senet borçlusu ilk hamile karşı ileri

²⁷⁶ Sarıkaya, s. 121.

²⁷⁷ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 75.

²⁷⁸ Kayar, s. 103.

²⁷⁹ Karaahmetoğlu, s. 77.

²⁸⁰ Çınar, s. 122.

²⁸¹ Akdeniz, s. 97.

²⁸² "... Davacı hamil, davalının kocası olan cirantanın damadı olmak itibarıyla aralarındaki hukuki ilişkiyi bilmek durumundadır ve bu nedenle borçlunun senet lehtarına karşı haiz olduğu itirazları kendisine de yapmak olanağı mevcuttur..." Yargıtay 11. HD. 14.09.1976 tarih, E. 1976/3174, K. 1976/3760267, "... senet hamilinin, cirantanın eşi, damadı, birlikte iş yaptığı kimse, müdürü olması halinde, hamilin senedi alırken bile bile borçlunun zararına hareket etmiş sayılacağı kabul edilebilir." Yargıtay 12. HD. 04.05.1992 tarih, E. 1991/13146, K. 1992/5986, Karaahmetoğlu, s. 84.

²⁸³ Kayıhan, s. 72.

²⁸⁴ Helvacı, s. 659.

sürebileceği asıl borç ilişkisinden kaynaklanan tüm def'ileri (sübjektif def'ileri) diğer tüm hamillere karşı da ileri sürebilmektedir²⁸⁵.

Görüldüğü üzere, nama yazılı kıymetli evrakın devrinde senedin devri ile birlikte tüm haklar ve borçlar da devralana geçeceği için ileri sürülen def'i şahsi def'i bile olsa ilişkinin tarafı olmayan kimseye karşı da ileri sürülebilme imkanı vardır. Nama yazılı senetlerde birden fazla temlik işlemi gerçekleşmişse, sadece hamilden önceki hamile (hamilin selefine karşı) değil, tüm hamillerin hepsine karşı ileri sürülebilecek olan def'iler, son hamile karşı ileri sürülebilmektedir²⁸⁶.

Yukarıda sayılan istisnai durumların dışında, kanunen tanınan bir hakkın kullanılması sonucu ortaya çıkan özel durumlar vardır. Bu tür durumlara en net örnek, TMK'nın hükümleri dâhilinde miras yolu ile devrin gerçekleşmesidir. Eğer senet, miras yolu ile devralınmışsa, devralan, herhangi bir koruma ile senedi devralmadığından nispi def'i dahi olsa halefe karşı ileri sürülebilmektedir²⁸⁷.

Görüldüğü üzere, istisnai durumlar haricinde kişisel def'iler üçüncü kişilere karşı ileri sürülememektedir. İyiniyetli üçüncü kişilere karşı kişisel def'ilerin ileri sürülemeyecek olması doktrinde çeşitli şekilde yorumlanmıştır. Bir yoruma göre bu durumun sebebi kambiyo senedinin mücerretlik ilkesidir²⁸⁸. Bir diğer görüşe göre ise kambiyo senetlerinin kamu itimatına mazhar olması ilkesinin²⁸⁹ getirdiği bir korumadır²⁹⁰.

Her iki ilke de kambiyo senetlerinin ticari hayatı korumak için sağladığı güvenin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, şahsi def'ilerin iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülememesini hem kambiyo senetlerinin soyutluk ilkesi hem de kamu güvenini koruma maksadını karşılamaktadır.

---

²⁸⁵ Bozer/Göle, s. 34.

²⁸⁶ Kalfa, s. 24.

²⁸⁷ Karaahmetoğlu, s. 85.

²⁸⁸ Poroy/Tekinalp s. 38; Öyken, s. 21; Kınacıoğlu Naci Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Baskı, 1999, Ankara, s. 86.

²⁸⁹ “Kamu itimatına mazhar olma ilkesi; Senedin içeriliğinin doğruluğu, senette yer almayan hususların mevcut olmadığı kabul edilir. Bu nedenle iyi niyetli üçüncü kişi, hakkın senette yazılı şekline tam olarak güvenebilmelidir. Bu ilke uyarınca asıl borç ilişkisindeki def'ler ancak taraflar arasında veya bilerek borçlu zararına hareket eden üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilir.” Yılmaz, s. 58; Akdeniz, s.9.

²⁹⁰ Öztan, s. 48.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BONODA SENET METNİ ÜZERİNDEKİ KAYITLAR

3.1. Genel Olarak Bono

Bono, Türk Ticaret Kanunu'nun üçüncü kitabının, dördüncü bölümünün ikinci kısmında md. 776 ile 779 arasında düzenlenmiştir²⁹¹. Bono, TTK'da düzenleniş yerinden de anlaşılacağı üzere kambiyo senedinin bir türüdür²⁹². Ülkemizde, uygulamada en çok kullanılan kambiyo senedi türü bonodur. Ancak, kanun koyucu bonoya sadece dört maddede yer vermiştir ve bu dört maddeden bir tanesinde de bonoya uygulanacak poliçe hükümlerine atıf yapmıştır²⁹³.

Bono, TTK md.776/1b'de *“kayıtsız ve şartsız bir bedel ödeme vaadi”* olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlamadan da yola çıkarak bononun, herhangi bir şarta veya kayda bağlanmadan salt olarak, bir borcu ödeme vaadi olduğu görülmektedir²⁹⁴.

Bir borç ilişkisinin herhangi bir şarta bağlanmamış olsa dahi geçerli olacağı Türk Borçlar Kanunu (TBK) md. 18'e bakılarak anlaşılabilir²⁹⁵. TTK md. 18 *“Borcun sebebini içermemiş olsa bile borç tanınması geçerlidir.”* demiştir. Kanun maddesinden de anlaşıldığı üzere bononun geçerli bir bono olarak işlem görebilmesi için kayıtsız şartsız bedel ödeme vaadini içermiş olması gerekmektedir²⁹⁶. TBK'daki tanım da bononun kayıtsız şartsız olabildiğini destekler niteliktedir.

Bono, hukuki mahiyeti yönünden ele alındığında mücerret borç ikrarıdır²⁹⁷. Bono, lehdar (lehine bono düzenlenen kişi, yani alacaklı) açısından alacak hakkı ve borçlu (bonoyu imzalayan kişi) açısından da bir borcun edası yükümlülüğünden başka bir hukuki sebebe dayandırılmaz²⁹⁸. Yukarıda bononun tanımından bahsederken açıkladığımız üzere bono, sebebi gösterilmeyen borç ikrarı olarak değerlendirilmiştir. Bono üzerine herhangi bir kayıt veya şart konulduğunda, bahse konu senet, “bono” olarak nitelendirilmez²⁹⁹. Bono üzerine, borcun sebebini belirtmeksizin yalnızca “işbu

---

²⁹¹ Bozer/Göle, s. 181.

²⁹² Kayıhan, s. 171.

²⁹³ Kayar, s. 141.

²⁹⁴ Tuna/Gürbüz, s. 251.

²⁹⁵ Bilgili/Demirkapı, s. 69.

²⁹⁶ Ertan, s. 206.

²⁹⁷ Demirdoğan, s. 25.

²⁹⁸ Oğuzoğlu s.1-2.

²⁹⁹ Günay, s. 39.

bono karşılığında ..... TL parayı ödeyeceğim.” Şeklinde kayıt konulur³⁰⁰. Bononun kayıtsız ve şartsız olmasının temelinde bononun üçüncü kişilere devrini kolaylaştırma gayesi yatmaktadır³⁰¹. TTK’da ise bono, “bono” veya “ emre yazılı senet” olarak bahsedilmektedir. Uygulamada ise genellikle bonoya “senet” denilmektedir.

Bonoyu diğer kambiyo senetlerinden ayıran en önemli özelliklerden bir tanesi bonoda iki kişi olmasıdır³⁰². Poliçede; senedi düzenleyen (keşideci), kabul ettiği takdirde senedin borçlusu olan (muhatap) ve lehine kayıtsız şartsız bir miktar para ödenecek olan (lehdar) olmak üzere üçlü bir ilişki vardır³⁰³. Ancak bonoda durum farklıdır. Bonoda, bonoyu düzenleyenin (borçlunun), lehara yani alacaklıya “ödeyeceğim” şeklinde kayıtsız ve şartsız ödeme vaadinin bulunmasıyla ikili bir ilişki kurulmaktadır³⁰⁴. Poliçe ve çekte üçlü ilişki kurulması sebebi ile havale ilişkisi varken, bonoda sadece iki taraf olduğu için mücerret borç ikrarı yeterli olmaktadır³⁰⁵. Kanaatimizce, bonoda tarafların aralarındaki borç ilişkisinin kurulmasının kolay olması ve kayıtsız şartsız bir borç ikrarının geçerli olması, Türk toplumunda bir avantaj olarak görülmüş ve bononun uygulamada kullanım alanı bu sebeplerden dolayı genişlemiştir. Doktrindeki birçok yazar da aynı görüştedir³⁰⁶.

3.2. Uygulamada Bono

Kambiyo senetlerine kaynaklık eden İsviçre ve Almanya’da yaygın olarak kullanılan kambiyo senedi türü poliçedir³⁰⁷. Ancak ülkemizde uygulama alanında İsviçre ve Almanya’nın aksine en çok rağbet gören kambiyo senedi türü bonodur ve hatta uygulamada neredeyse sadece bono kullanılmaktadır³⁰⁸.

Uygulamada kambiyo senedinin bir diğer türü olan çekten de yararlanılmaktadır. Ancak, çekte kanunen alacaklıların korunması ve uygulanan ceza hükümleri düşünüldüğünde borçlular, genellikle çek düzenlemek yerine kanunen sadece dört madde ile düzenlenen ve diğer maddeleri poliçeye atıf yapılan bonoyu tercih etmektedirler. Bu tercihin altında bono ilişkisinin sadece kayıtsız ve şartsız bir bedel

³⁰⁰ Eriş, s. 726.

³⁰¹ Bilgili/Demirkapı, s.74.

³⁰² Ülgen Hüseyin/Helvacı Mehmet/Kendigelen Abuzer/Kaya Arslan, Kıymetli Evrak Hukuku, 10. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015, s. 129.

³⁰³ Kayıhan, s. 94.

³⁰⁴ Kayar, s. 144.

³⁰⁵ Kayıhan, s. 174.

³⁰⁶ Can, s.147; Eriş, s. 725; Bozer/Göle, s. 182.

³⁰⁷ Kendigelen/Kırca, s. 160.

³⁰⁸ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 129.

ödeme vaadini içermesi, bonoda iki kişinin olması, protesto yapılmaksızın bonoyu tanzim edene başvurulabilmesi gibi birçok sebep daha yer almaktadır³⁰⁹.

Ödeme aracı olan çeke, ceza tehditleri getirilmesine ve ileri tarihli olarak da düzenlenmesine izin verilmesine³¹⁰ rağmen bono, yine de kendine uygulamada yoğun bir yer bulmuştur. Uygulamada genellikle kambiyo ilişkisi düzenlenirken alacaklılar çekten, borçlular ise bono düzenlemekten yana tavır sergilemektedirler.

Her ne kadar da tedavüle çıkan çeklerin miktarı ve ödenme durumu istatistiksel bir çalışmaya dâhil edilebilse de bono hakkında böyle bir çalışma yapılamamaktadır³¹¹. Bu durum alacaklıların, bonoyu kabul ederken çekinceli davranmasına sebep olmaktadır. Neticede bono, çeke kıyasla gerekli korumalardan çok uzaktır. Bir kambiyo senedi olması dolayısıyla bono, alacağı ispat aracıdır³¹². Ancak çekte olduğu gibi ceza tehdidi ile desteklenmemektedir.

Türkiye Barolar Birliği Risk Merkezi'nin yayınladığı istatistikî bilgilerde Türkiye'de proteste edilen senet sayısını ve bu senetlerin toplam değerine yer verilmiştir³¹³. Bu bilgilere göre; 2018 yılında yaklaşık 940 bin (938.198) senet protesto edilmiştir. Protesto edilen senetlerin toplam değeri ise yaklaşık olarak 19 milyon lirayı (18.737.119) bulmaktadır. Bu rakamlar 2019 yılında ise 916 bin olmuş ve bu senetlerin toplam değeri ise 21 milyon lira(21.134.910) ile artış göstermiştir. 2019'da görüldüğü üzere 2018'e kıyasla her ne kadar da protesto edilen senet sayısı artmasa da senetlerin maddi değeri artış göstermiştir. 2016'dan 2019 yılı aralık ayına kadarki istatistiksel tablo incelendiğinde ise protesto edilen senet sayısında %2'lik bir azalma olurken senetlerin maddi değerinde her yıl yaklaşık %12'lik bir artış olmuştur. İl bazında bakıldığında ise ilk 5 sırada sırasıyla; İstanbul, Ankara, Konya, İzmir ve Bursa vardır.

Görüldüğü üzere, protesto edilen bono sayısı ciddi şekilde fazladır. Bu durumun zamanla daha ciddi problemlere yol açacağı kesindir. Gün geçtikçe protesto edilen bono sayısında artış olmasa dahi, protesto edilen bonoların maddi değerlerinde her yıl ciddi artışlar olmaktadır. Ticari hayata güven ilkesi bu şekilde ödenmeyen bonolar sebebiyle zedelenebilir.

---

³⁰⁹ Demirdoğan, s.25.

³¹⁰ Kalfa, s.68.

³¹¹ Kendigelen/Kırca, s. 160.

³¹² Bilgili/Demirkapı, s.69.

³¹³ TBB Risk Merkezi/İstatistikler/Protestolu Senetler/Aralık 2019 (<https://www.riskmerkezi.org/tr>) e.t.: 21.02.2020.

3.3. Bono Üzerindeki Kayıtlar

“Bonoda senet metninden anlaşılın def’iler”;³¹⁴ geçerlilik şartlarına aykırılıktan; senede konulmuş olan kanuna aykırı kayıtlardan; ciro zincirine uyulmaması sebebiyle hamilin meşru hamil olmamasından; sürelele uyulmamasından ve son olarak zamanaşımından kaynaklı olabilir³¹⁴. Bu def’ilerden bahsetmeden önce, bono düzenlenirken içermesi gereken zorunlu unsurların, alternatif zorunlu unsurların ve ihtiyari kayıtların neler olduğunun ve hangi durumlarda bonoyu geçersiz kılacaklarının ayrıntıları ile açıklanması gerekmektedir.

Senet metninden anlaşılın def’ilerden biri olan hamilin meşru hamil olmaması hali ciro zincirindeki kopukluktan kaynaklanmaktadır³¹⁵. Ciro işlemindeki hata hamilin meşru hamil olmasına engel teşkil etmektedir³¹⁶. Bu sebeple, geçerli bir ciro işleminin ne şekilde yapılması gerektiği açıklanması gereken bir diğler konudur.

3.3.1. Genel Olarak Bonoda Şekil

Kanun koyucu, bonoda yer alması zorunlu olan unsurlara TTK md. 776’da yer vermiştir. Bu maddede bonoda bulunması zorunlu olan unsurlar tek tek belirtmiş olsa da herhangi bir özel dış görünüş şartı konulmadığı görünmektedir.

Özel bir dış görünüşten kasıt, bononun olması gereken özel bir dış görünüşü yani matbu bir şekli olmamasıdır. Dolayısıyla bono olarak işlem göreceğ bir kağıdın; özel bir boyutu, şekli, yazının; boyutu, şekli, rengi ve hatta dili bir özellik arz etmediği kanun metninden anlaşılmaktadır.

TTK’nın devam eden maddesi md. 777’de ise md. 776’da sayılan zorunlu unsurları bulundurmayan bononun durumu belirtilmiştir. Bu maddeye göre “*İkinci ilâ dördüncü fıkralarda yazılı hâller saklı kalmak üzere, 776. maddede gösterilen unsurlardan birini içermeyen bir senet bono sayılmaz.*” denilmektedir. Yani, zorunlu unsurları bulundurmayan bononun geçerli olmayacağı net bir şekilde ifade edilmiştir. Bu maddeden de görüleceği üzere md.776’da, bulunmadığı hallerde bonoyu geçersiz kılacak kayıtlar, zorunlu unsurlar yani bononun olmazsa olmaz unsurları da belirtilmiştir³¹⁷.

³¹⁴ Poroy/Tekinalp, s. 106.

³¹⁵ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 170.

³¹⁶ Bilgili/Demirkapı, s. 86.

³¹⁷ Kayar, s. 146.

Kanun koyucu TTK'nın 777. Maddesinin 3. Ve 4. Fıkrasında zorunlu unsurların alternatiflerinden bahsetmiştir. TTK md. 777/3'e göre "(3) Açıklık bulunmadığı takdirde senedin düzenlendiği yer, ödeme yeri ve aynı zamanda düzenleyenin yerleşim yeri sayılır." denilmiştir. Dolayısıyla, senedin düzenlendiği yeri hem ödeme yeri hem de düzenleyenin yerleşim yeri olarak kabul etmektedir³¹⁸.

TTK md. 777/4'e göre; "(4) Düzenlendiği yer gösterilmeyen bir bono, düzenleyenin adının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır." denmektedir. Bu fıkrada da anlatılmak istenen; bononun unsurlardan olan düzenlenme yeri eksik olduğunda, birden fazla düzenlenme yeri gösterildiğinde, düzenleyenin adının yanında birden fazla yerin adı yazıldığında senedin, bono vasfına haiz olmayacağıdır³¹⁹. Bu unsur zorunlu unsurlardan değildir yani, düzenlenme yeri gösterilmediği hallerde bononun, TTK md. 777/4 uyarınca senedi düzenleyenin adının yazılı olduğu yerde düzenlendiği kabul edilir³²⁰. Görüldüğü üzere düzenlenme yeri zorunlu alternatif unsurlardandır ve seçimlik olarak düzenlenmesine izin verilmiştir³²¹.

Yukarıda bononun geçerli olabilmesi için gerekli olan zorunlu unsurların md. 776'da sayıldığından bahsettik. Bahsedilen bu maddenin içeriğine ilerideki başlıklarda ayrıntıları ile değineceğiz. Madde metninden de anlaşıldığı üzere kanun koyucu, bonoda bulunması gereken unsurları şüpheye yer vermeyecek şekilde saymıştır ancak bunun haricinde bononun vasfı ile ilgili bir açıklamaya yer vermemiştir³²².

İmzanın el yazısı ile atılmış olmasının haricinde bononun, bütün unsurları daktilo ile veya bilgisayar ortamında yazılmış veyahut matbu bir metin olabilir³²³. Herhangi bir kağıt veya herhangi bir metin üzerinde zorunlu unsurlara yer verdiği sürece, geçerli bir bono olabilir. Uygulamada genellikle kırtasiyelerde satılan matbu bono formları kullanılmaktadır.

Bononun içermesi gereken unsurlar TTK md. 776'da ; "*Bono veya emre yazılı senet; a) Senet metninde "bono" veya "emre yazılı senet" kelimesini ve senet Türkçeden başka bir dille yazılmışsa, o dilde bono veya emre yazılı senet karşılığı olarak kullanılan kelimeyi, b) Kayıtsız ve şartsız belirli bir bedeli ödemek vaadini, c) Vadeyi, d) Ödeme yerini, e) Kime veya kimin emrine ödenecek ise onun adını, f) Düzenlenme tarihini ve yerini, g) Düzenleyenin imzasını, içerir.*" şeklinde sayılmıştır.

³¹⁸ Bilgili/Demirkapı, s. 78.

³¹⁹ Bozer/Göle, s.210.

³²⁰ Eriş, s.728.

³²¹ Kendigelen/Kırca, s. 176.

³²² Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 140.

³²³ Kendigelen/Kırca, s. 162.

TTK md. 776'da sayılan unsurlardan; bono veya emre yazılı senet ibaresi, kayıtsız ve şartsız belirli bir bedeli ödeme vaadi, lehdarın adı, düzenlenme tarihi ve düzenleyenin imzası bonodaki zorunlu unsurlardandır ve bunların mevcut olmadığı durumlarda bono, adi senet sayılır^{324, 325}.

Zorunlu unsurlar haricinde bonoda, bulunacak alternatif zorunlu unsurlar (düzenlenme yeri, ödeme yeri ve vade) ve isteğe bağlı unsurlar (sorumluluk kaydı, menfi emre kaydı, protestodan muafiyet kaydı, yetki şartı) vardır³²⁶. Görüldüğü üzere bononun şekil şartları üç başlık altında ele alınmaktadır.

Bonodaki şekil şartlarından olan alternatif zorunlu unsurlar, senette bulunmadığı hallerde, bonoda bulunan diğer kayıtlar ile tamamlanırlar ancak alternatif kayıt da bonoda mevcut değilse artık geçerli bir bonodan bahsedilemez³²⁷. Bononun ihtiyarı kayıtlarının ise bonoda yer almalarının, bononun geçerliliğine bir etkileri yoktur ancak bu kayıtlar, konuldukları hallerde hukuki sonuç doğuracak olan kayıtlardır³²⁸.

Bono hakkındaki hükümler her ne kadar poliçe ile paralellik gösterse de kanun koyucu bononun şekil şartlarını ayrı bir maddede düzenlemiştir³²⁹. Bononun şekil şartları, poliçenin şekil şartları ile kıyaslandığında ortaya çıkan en önemli fark, bonoda muhabata yer verilmemiş olmasıdır³³⁰. Bono, birçok noktada adi senetten de ayrılmaktadır. Bononun, zorunlu şekil şartlarına uygun olması gerekliliği, adi senedin elektronik imza ile düzenlenebiliyorken bononun düzenlenemiyor olması ve takip usulü gibi noktalarda bono, adi senetten farklılık gösterir³³¹.

3.3.2. Bononun Kanuni Unsurları

3.3.2.1. Bononun Zorunlu Unsurları

Bir kambiyo senedinin geçerli olabilmesi için kanunen belirlenmiş şekil unsurları vardır ve bu şekil şartları kanunda her kambiyo senedi için ayrı ayrı düzenlenmiştir³³². Kanun koyucunun sıkı şekil şartları benimsemesinin temelinde

³²⁴ Kayar, s.146; Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 140; Tuna, s.256; Bozer/Göle, s. 185.

³²⁵ Adi senet; birden fazla kişi adına düzenlenebilen, sıkı şekil şartlarına tabi olmayan, içerdiği hak, senetten ayrı olarak da istenebilen senet türüdür. Adi senetlerin elektronik imza ile düzenlenebilmesi mümkündür. Bozer/Göle, s. 20.

³²⁶ Börü, s. 140.

³²⁷ Tekin, s. 16.

³²⁸ Bilgili/Demirkapı, s. 70.

³²⁹ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 140.

³³⁰ Demirdoğan, s. 27.

³³¹ Kaya, s.4.

³³² Atay, s. 4.

şüphesiz ki kambiyo senetlerine olan güveni korumak yatmaktadır. Kaldı ki kambiyo ilişkisinin temelinde yatan hak, senedin şekline ve senedin üzerinde yazılı olan bilgilere göre tayin edilir³³³.

Kanun maddesinde açıkça yazılmış olan kayıtların bononun üzerinde yer alması zorunluluktadır³³⁴. Bu kayıtlar bonoyu, adi senetlerdeki şekil serbestisi ilkesinden uzaklaştırarak bonoya kambiyo senedi vasfını veren unsurlardır³³⁵. Bu koşullar bonolar ödenmediği zaman icra ve iflas hukuku açısından da önem arz ederler. Bono, takibe konulduğunda “kambiyo senetlerine mahsus takip yoluyla” takip yapılabilmesi için öncelikle bononun, TTK md. 776’daki zorunlu şekil koşullarını taşıyarak geçerli bir bono olup olmadığına bakmalıdır³³⁶.

Zorunlu şekil unsurlarını taşımayan bir bono ile ilgili özel takip yoluna başvurulamaz³³⁷. Kanuni unsurları taşımayan veya eksik taşıyan bir bono ile ilgili “kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip” yapan bir icra dairesi, alacaklının şikâyeti ile karşılaşacaktır³³⁸. Ancak icra dairesinin yapacağı inceleme, sadece senet metnine bakarak anlaşılabilir olan unsurları içeren şekli bir incelemedir, icra dairesinden maddi hukuka ilişkin derinlemesine bir inceleme yapması herhalde beklenemez³³⁹.

Yargıtay bir kararında; kambiyo senetlerine mahsus takip yolu ile açılan bir takibin icra mahkemesine şikâyet yolu ile iptal edilebileceğini onaylamıştır. Bahse konu olayda her ne kadar da senet kanunen belirlenen zorunlu unsurları ihtiva etse de sahte olarak düzenlenen bir senedin kambiyo senetlerine mahsus takip yolu ile takibe konulamayacağını kabul etmiştir. Olayda her ne kadar da imza borçluya ait olsa da boş bir kağıda atılan imzanın daha sonra bilgisayar ortamında düzenlenerek zorunlu unsurları tamamlanmış takibe konu olabilecek geçerli bir senet oluşturulmuştur. Yargıtay ise böyle bir olayda icra memurunun yapacağı incelemenin şeklen olduğunu ve maddi hukuk açısından inceleme yapma yetkisinin bulunmadığını gerekçe göstererek alacaklının alacağını tahsil etmesi için durumun yargılamaya muhtaç olduğunu ve böyle bir borcun varlığının genel hükümlere göre açılacak olan bir davada kanıtlanması gerektiği yönünde karar vermiştir³⁴⁰.

---

³³³ Akdeniz, s. 8.

³³⁴ Karanfil, s. 4.

³³⁵ Mersin, s.1952.

³³⁶ Uyar, s. 291.

³³⁷ Günay, s.37.

³³⁸ Adalet Bakanlığı İç Denetim Birim Başkanlığı, Hukuk Rehberi, Ankara 2013, s. 233.

³³⁹ Helvacı, s.167.

³⁴⁰ Seven, s. 66, Yargıtay 12. HD, 12.05.2009, 2863/10455 (www.kazanci.com.tr) e.t.:25/04/2020.

Bonodaki düzenleme yeri, ödeme yeri ve ihtiyari olarak belirlenebilen; yetki kaydı, bono ödenmediği durumlarda takip hukuku açısından hangi icra dairesinin yetkili olacağı hususunda yol gösterici olmaktadır³⁴¹.

Bononun zorunlu şekil unsurları incelendiğinde ve poliçe ile kıyaslanarak bakıldığında yedi bent olarak düzenlenen unsurların beş tanesinin poliçenin unsurları ile aynı olduğu, bir diğer unsurun senedin türü olduğu, kalan son unsurun ise bononun bir ödeme vaadi olduğu görülecektir³⁴². Şimdi kanunda yer alan bu yedi unsuru ayrıntıları ile tek tek inceleyeceğiz.

3.3.2.1.1. Bono veya Emre Muharrer Senet Kelimesi

Kanunen geçerli bir bonodan bahsedebilmek için ilk unsur senet üzerinde ‘‘bono’’ veyahut ‘‘ emre muharrer senet’’ kelimesinin yer almasıdır.

Bu iki ibare kanunda ‘‘veya’’ bağlacı ile ayrıldığından anlaşılacağı üzere alternatif olarak bonoda yer alabilirler ve bunlardan birinin mevcut olması, bonoyu geçerli kılmak için yeterlidir. Ancak bu ibarelerden en az birinin senedin metin kısmının içerisinde yer alması gerekmektedir³⁴³.

6762 Sayılı eski Ticaret Kanunu döneminde ‘‘emre yazılı senet’’ yerine ‘‘emre muharrer senet’’ ibaresi kullanılmaktaydı. Bu durum yeni kanun döneminde yazılmış olan senetlerde ‘‘ emre muharrer senet’’ ibaresinin bonoyu geçerli kılıp kılmayacağı sorununu ortaya çıkarsa da doktrinde kabul gören görüş bu şekilde bir ibareye yer veren senet türlerinin de geçerli bir bono olarak kabul edileceği yönündedir³⁴⁴.

‘‘Emre yazılı senet’’ kelimesi iki anlamda da kullanılmaktadır. Bono kelimesine eş değer kabul edilmesinin yanında, Türk Hukukunda kıymetli evrak vasfına sahip senetlerin devir şekli bakımından yapılan sınıflandırmada, bir kategoriye de oluşturmaktadır³⁴⁵.

TTK md. 776’da belirtilen ‘‘bono’’ veya ‘‘emre yazılı senet’’ kelimelerinin yerine başka bir kelime kullanılamasa da bu sözcüklerin yerine bu sözcüklerin öz Türkçedeki karşılıklarının aynen kullanılması bonoyu geçersiz kılmaz³⁴⁶.

---

³⁴¹ Börü, s. 141.

³⁴² Kendigelen/Kırca, s. 163.

³⁴³ Kayar, s. 146.

³⁴⁴ Bilgili/Demirkapı, s. 71; Günay, s. 39; Eriş, s.726.

³⁴⁵ Can, s. 145.

³⁴⁶ Eriş, s.726.

Kambiyo senetlerinin Türkçe dilinde düzenlenme zorunluluğu yoktur dolayısıyla başka dillerde de düzenlenebilirler³⁴⁷. Her ne kadar doktrinde 10.04.1926 tarih ve 805 sayılı İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Konuşulması Hakkında Kanun uyarınca Türk vatandaşları arasında yabancı dilde kambiyo senedi düzenlenemez şeklinde bir görüş bir dönem gündeme gelse de bu konuda herhangi bir sınırlama yoktur³⁴⁸.

Uygulamada da yabancı dilde bonolarla karşılaşılmaktadır. Bono, Türkçeden başka bir dilde düzenlenmişse, bono veya emre muharrer senet yazısının da düzenlenen dilde bono üzerinde yazılı olması gerekmektedir³⁴⁹. Örneğin; bono İngilizce olarak düzenlenmişse o zaman İngilizcede bono kelimesinin karşılığı olan ‘‘promissory note’’ kelimesinin, Alman veya İsviçre Hukukunda ‘‘Wertpapier’’ kelimesinin, Fransız Hukukunda ‘‘Titres de credit’’, İtalyan Hukukunda ‘‘titilo di credito’’ terimlerinin³⁵⁰ yer alması gerekmektedir.

Yabancı dilde düzenlenecek olan bonolarda dikkat edilmesi gereken husus ‘‘bono’’ veya ‘‘ emre yazılı senet’’ kelimesinin hangi dilde düzenlendiğidir. Eğer ki senet metninin başında bono kelimesi İngilizce olarak düzenlenmişse devamındaki metinde yazılı olanlar Almanca olarak düzenlendiği halde bahse konu senet bono niteliğini alamaz³⁵¹.

Senet üzerinde ‘‘bono’’ veya ‘‘emre yazılı senet’’ kavramlarının kullanılmasının zorunlu kılınmasının asıl sebebi; bononun gerek yurt içinde gerekse yurt dışında kullanılacağında bahse konu senedin bono olduğunun şüpheye yer bırakmayacak derecede kesin olarak anlaşılmasıdır³⁵².

TTK md. 830’a göre ‘‘(1) Senet metninde bono olarak gösterilmemekle beraber, açıkça emre yazılı olarak düzenlenmiş olan ve bonoda aranılan diğer unsurları da içeren ödeme vaatleri, bono hükmündedir. Ancak, emre yazılı olarak düzenlenmiş olan ödeme vaatleri hakkında, araya girerek ödemeye ilişkin hükümler uygulanmaz.’’ denilmiştir. Dolayısıyla, senet, Türkçede veya başka bir dilde zorunlu olan bütün unsurları taşısa ancak bono veya emre yazılı senet ibaresini taşımazsa dahi, kanun

---

³⁴⁷ Tekin, s.16.

³⁴⁸ Uyar, s. 293.

³⁴⁹ Kayıhan, s. 175.

³⁵⁰ Kiriş Gonen, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak, Seçkin Hukuk, Ankara 2016, s.34.

³⁵¹ Tuna/Gürbüz, s. 257.

³⁵² Tuna/Gürbüz, s.256.

koyucunun işlemleri ayakta tutma gayesi gereğince, bu tür senetler ‘‘emre yazılı ödeme vaadi’’ olarak işlem görmektedir³⁵³.

Kanun metnine bakıldığında ‘‘emre yazılı ödeme vaadi’’ bono ile eşdeğer kabul edilmiştir ancak bononun kambiyo senedi olması sebebiyle sahip olduğu ayrıcalıkların bono vasfını taşımayan bir senet türüne uygulanmasını beklemek kanuna ters düşer³⁵⁴. Bu sebeple TTK md. 830/2’de belirttiği üzere; üzerinde ‘‘bono’’ veya ‘‘emre yazılı senet’’ ibaresi yer almayan bir senet türüne TTK’nın araya girme suretiyle ödeme³⁵⁵ hükümleri uygulanamaz. Ayrıca TTK md. 830/2’de ‘‘*İcra ve İflas Kanununun, çekler, poliçeler ve emre yazılı senetlerden bonoların takibine ilişkin hükümleri, emre yazılı olarak düzenlenmiş bulunan ödeme vaatlerine uygulanmaz.*’’ denilmiştir. Bu hükme göre de; üzerinde ‘‘bono’’ veya ‘‘emre yazılı senet’’ ibaresi yer almayan bir senet türüne, İİK’nun kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe ilişkin hükümlerinin uygulanması mümkün değildir³⁵⁶.

Bono veya emre yazılı senet kelimesinin senet metninin neresine yazılması gerektiği önem arz eden konulardan biridir. Bu ibare mutlaka senet metni içerisinde olmalıdır³⁵⁷. Bu ibarenin senet metninin dışında bir yere yazılması halinde senet, bono vasfını haiz olmayacaktır³⁵⁸. Senedin başlığında olduğu hallerde de bono olarak kabul edilmemesinin asıl sebebi, adi senedin daha sonradan üzerine eklenen bir ibareyle kambiyo senedine dönüştürülmesine engel olmaktır³⁵⁹.

Bono kelimesinin senedin metninde yer almasını şartının dayanağı adi bir borç ikrarının ileriki aşamalarda düzenleyenin onayı olmaksızın geçerli bir bonoya çevrilmesini engellemektir³⁶⁰.

---

³⁵³ Kayar, s.146.

³⁵⁴ Kendigelen/Kırca, s. 164.

³⁵⁵ Kambiyo senetlerinde yetkili hamil, kambiyo senetlerini araya girme suretiyle ödemiş olan kişidir. Araya girme suretiyle ödeme yalnızca poliçe ve bonolarda mümkündür. Helvacı, sf. 177, ‘‘ Araya Girme Suretiyle Ödeme’’ başlıklı TTK md. 724 ‘‘ (1) Düzenleyen ve cirantalardan veya aval verenlerden her biri, poliçeyi gereğinde kabul edecek veya ödeyecek olan bir kişiyi gösterebilir. (2) Poliçe, aşağıda yazılı şartlar altında, poliçe dolayısıyla kendisine başvurulması mümkün olan herhangi bir borçlu için araya giren bir kişi tarafından kabul edilebilir veya ödenebilir. (3) Muhatap da dâhil her üçüncü kişi veya poliçeyi kabul eden kişi hariç olmak üzere, poliçeden dolayı zaten borçlu olan herkes araya girerek poliçeyi kabul edebilir veya bedelini ödeyebilir. (4) Araya girmek suretiyle kabul veya ödemede bulunan kişi, lehine araya girdiği borçluya durumu iki iş günü içinde ihbar etmek zorundadır. Bu süreye uymazsa ihbarda bulunmamış olmasından doğan zarardan, poliçe bedelini aşmamak üzere sorumlu olur.’’ Şeklinde tanımlanmıştır.

³⁵⁶ Kaya, s. 6.

³⁵⁷ Kayar, s.146.

³⁵⁸ Demirdoğan, s. 27.

³⁵⁹ Bilgili/Demirkapı, s. 71.

³⁶⁰ Kendigelen/Kırca, s. 164.

3.3.2.1.2. Belirli Bir Bedelin Kayıtsız Şartsız Ödeneceği Vaadi

Bir senedin bono olarak kabul edilebilmesi için kanun koyucunun koyduğu ikinci şart muayyen yani belirlenmiş bir bedelin herhangi bir şart veya kayıt ileri sürülmeksizin ödeneceğinin vaat edilmesidir³⁶¹.

Yargıtay, “6102 sayılı TTK 776 maddeleri uyarınca bononun, kayıtsız şartsız muayyen bir bedeli ödeme vaadi unsurunu taşıması zorunludur. Bu niteliği haiz olmayan bono, kambiyo senedi vasfında kabul edilemez” olduğuna hükmetmiştir³⁶².

Bahse konu bu muayyen bir bedelin ödeneceği vaadinin, senet metninden anlaşılması gerekmektedir, aksi takdirde senet metninin haricinde bir takım belgelerle veya herhangi bir şekilde başka yollardan anlaşılması halinde bono geçersiz kabul edilecektir³⁶³.

Yargıtay’ın bir kararında “Bononun kayıtsız şartsız muayyen bir bedeli ödeme vaadini taşıması gerekir. Ayrıca düzenlenmiş protokol kapsamında verilen senet, kayıtsız şartsız ödeme vadindi taşımadığından bono vasfında sayılmaz. Protokol gereğinin yerine getirilip getirilmediği hususu icra mahkemelerince tartışılmaz. Bu durumda re’sen icra takibinin iptaline karar verilmesi gerekir³⁶⁴,” denilmiştir.

Bonoda, poliçeden farklı olarak muhatap bulunmamaktadır³⁶⁵. Dolayısıyla bonoda yer alan ibare “işbu bono karşılığında .....’ya ..... TL ödeyeceğim.” şeklindedir. Borç altına giren, ödeme taahhüdünde bulunmaktadır. Kaldı ki kanun metninde “belirli bir bedelin ödenmesi” ibaresi yer aldığından bu bedelin senet metninde şüpheye yer vermeyecek şekilde açık olarak yazılması gerekmektedir³⁶⁶. Ortada bir belirsizlik olmamalıdır. Örneğin; 50 koyun ile ödeyeceğim, 20 çeyrek altın ile ödeyeceğim, 1000 Amerikan Doları veya 6000 Türk Lirası ile ödeyeceğim şeklindeki ibareler bonoyu geçersiz kılmaktadır.

Bonoda belirtilmesi zorunlu belirli miktar paranın Türk Lirası cinsinden belirtilmesi şart değildir, belirli bir para, yabancı para olarak da gösterilebilir³⁶⁷. Bu husus yabancı ülke parası ile ödeme başlıklı TTK md. 711/1’de “Poliçenin, ödeme yerinde rayici olmayan bir para ile ödeneceği şart koşulduğu takdirde, bedeli, vade

³⁶¹ Kayıhan, s.176.

³⁶² Yargıtay 12. Hukuk Dairesi E. 2013/187 K. 2013/3336 T. 11.2.2013 tarihli kararı <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.:25/04/2020.

³⁶³ Kaya, s. 6.

³⁶⁴ YHGK E:2005/12-533 K:2005/527 T:28.9.2005, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.:10/07/2020.

³⁶⁵ Şahin, s. 45.

³⁶⁶ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan s. 141.

³⁶⁷ Kayar, s. 147.

günündeki değerine göre o ülke parasıyla ödenebilir. Borçlu, ödemede geciktiği takdirde, hamil poliçe bedelinin dilerse vade günündeki, dilerse ödeme günündeki kura göre ülke parasına dönüştürülerek ödenmesini isteyebilir.” şeklinde düzenlenmiştir.

Yargıtay, bonoda, yabancı bir ülkenin parası miktar olarak belirlendiği durumlarda yabancı paranın “aynen ödenmesi” belirlendiyse aynen ödenir, belirlenmediyse yabancı ülke parası katsayı olarak göz önüne alınır şeklinde bir karar vermiştir³⁶⁸. Aynen ödeme kaydı olmadığında, ödeme günündeki resmi kur değeri üzerinden yabancı para, Türk Lirasına çevrilir ve bedelin tespiti bu şekilde yapılır³⁶⁹.

Bononun yabancı para ile düzenlenip de yabancı para borcu ihtiva eden bir bononun borçlusu temerrüde düştüğünde, alacaklının, borcun ifasını ne şekilde isteyebileceği incelenmesi gereken bir diğer konudur. Yabancı para ile düzenlenen bonolarda alacaklının iki hakkı doğmaktadır; alacağının efektif olarak aynen ödenmesini isteyebilir veya ödenmeyen alacağının vade veya fiili ödeneme günündeki kur değeri üzerinden Türk Parası ile ödeme isteyebilir³⁷⁰. Görüldüğü üzere alacaklıya seçimlik bir hak tanınmıştır.

Senet bedeli, birden çok para birimi ile belirlendiyse, bedelin hangi para birimi ile ödeneceğinin tespiti olanaksız olduğundan, belirli bir bedelin varlığından söz edilemez ve bono, geçersiz sayılır³⁷¹.

Bono, yabancı para olarak düzenlenip de birden çok para biriminin aynı ismi taşıdığı durumlarda ise bedel unsuru açısından sorunlarla karşılaşılabilir³⁷². Kanun koyucu, bu sorunları önleme amacıyla TTK md. 711/4’de “*Poliçe bedeli, düzenlenme ve ödeme yeri olan ülkelerde aynı adı taşıyan, fakat değerleri birbirinden farklı olan para ile gösterildiği takdirde ödeme yerindeki para kastedilmiş sayılır.*” demek suretiyle konuya açıklık getirmiştir.

Bir bono her ne kadar da yabancı para ile düzenlenebiliyor olsa da dikkat edilmesi gereken bir husus daha vardır. Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki Mevzuat çerçevesinde döviz üzerinden belirlenmesi yasak olan sözleşmeler ışığında düzenlenecek olan kıymetli evrakın da döviz üzerinden düzenlenmesi, belirtilen

³⁶⁸

HGK.

18/12/2002,

E.12/1058,

K.1064

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.:24/04/2020.

³⁶⁹ Bozer/Göle, sf. 187.

³⁷⁰ Abdullah Çetin Oğuzoğlu, Özkan Oğuzoğlu, Açıklamalı- İhtihatlı Bono ve Çek Sorunları, Beta Yayıncılık, 8. Baskı, İstanbul 2003, s.39.

³⁷¹ Bilgili/Demirkapı, s. 72.

³⁷² Kendigelen/Kırca, s. 166.

mevzuata aykırılık teşkil edecektir^{373,374}. Bu kısıtlama sebebiyle sözleşmeden kaynaklı diğer ödeme yükümlülükleri de döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmayacağından, bu sözleşmelerle ilgili bonolar, ‘‘2000 Euro veya karşılığı Türk Lirası’’ şeklinde düzenlenemeyecektir³⁷⁵.

Bono düzenlenirken bedel hem yazıyla hem de rakamla yazıldığından uygulamada bu ikisinin farklı olduğu durumlarla karşılaşılabilir. Bu durumda ne yapılacağı bono ile ilişkin düzenlemelerde bulunmamakla birlikte TTK md. 676’daki ‘‘*Poliçe bedeli hem yazı hem de rakamla gösterilip de iki bedel arasında fark bulunursa, yazı ile gösterilen bedel üstün tutulur*’’ poliçe hükmü kıyasen uygulanmaktadır. Hükme göre, farklılık olduğu durumlarda yazı ile yazılan miktara itibar edilmelidir³⁷⁶.

Bu tarz durumlarda da senedin geçerli bir senet olarak işlem görebilmesi için, senet üzerindeki rakam ve yazı kayıtlarında tahrifat yapılmamış olması gerekmektedir³⁷⁷. Kuşkusuz ki senet üzerinde hem yazı ile hem de rakamla bedelin yazılmış olması kuralının temelinde senet metni üzerindeki tahrifatı önleme düşüncesi yatmaktadır³⁷⁸.

Uygulamada karşımıza çıkan bir diğer durum da bono üzerinde bedelin birden fazla yerde ve birbirinden farklı olarak belirtilmiş olmasıdır. Bedel, birden fazla yerde farklı miktarlarda yazıldığında miktarı en az olana itibar edilmesi gerekmektedir³⁷⁹.

Bononun zorunlu unsurlarından ‘‘kayıtsız ve şartsız’’ olma kuralına uyulmadığı takdirde bonolar, geçersiz hale gelirler³⁸⁰. Bonolar, kayıtsız ve şartsız düzenlenmesi gerektiği için de yalnızca ‘‘... ödeyeceğim’’ şeklinde biter³⁸¹.

³⁷³ ‘‘ Anılan düzenleme ile birlikte, döviz ile düzenlenilmesi yasak olan sözleşmeler çerçevesinde düzenlenen kıymetli evrakta, bedel, döviz üzerinden veya dövize endeksli olarak düzenlendiği hallerde, söz konusu hüküm, döviz üzerinden düzenlenen kambiyo senedinin yalnızca bu sebep yüzünden geçersizliğine yol açmayacak, senedin iyi niyetli üçüncü kişilere devrine engel olmayacaktır. Bu şekilde anılan hüküm uyarınca bir geçersizlik olduğu hallerde yalnızca sözleşmenin tarafları olan düzenleyen ile lehtar arasında ileri sürülebilecek kişisel nitelikte bir def’i oluşacaktır ‘‘, Kararı için bkz. RG 13/09/2018 – 30534, Son dönem kabul edilen tebliğler için bkz. Tebliğ No: 2018/32-51 (RG 06.10.2018/30557) ile Tebliğ No: 2018/322-52 (RG 16/11/2018- 30597), Kendigelen/Kırca, s. 167.

³⁷⁴ ‘‘ Söz konusu Cumhurbaşkanlığı kararının amacı; Bazı sözleşme türleri açısından yabancı para ile ödeme yükümlülüğü öngörülmesini yasaklamaktır. Kararın yürürlük tarihinden itibaren otuz gün içinde daha önce imzalanmış ve yürürlükte olan sözleşmelerdeki yabancı para cinsinden kararlaştırılmış miktarın Türk Lirası olarak taraflarca yeniden düzenlenmesini öngörülmüştür’’, Ercüment Özkaraca - Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 25, Sayı 1, Haziran 2019, s. 1.

³⁷⁵ Bozer/Göle, s. 188.

³⁷⁶ Kayar, s. 146.

³⁷⁷ Aydın Muzaffer, Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu İle Takipte Şikayet, Seçkin Yayıncılık, 2011, s.123.

³⁷⁸ Ertan, s. 209.

³⁷⁹ Bilgili/Demirkapı, s. 73.

³⁸⁰ Tuna/Gürbüz, s. 256.

³⁸¹ Kayar, s. 146.

Belirlenen miktarın ‘‘kayıtsız ve şartsız’’ olmasının sebebi, bonoların hukuki mahiyeti itibari ile ‘‘mücerret borç ikrarı içeren senetler’’ olmasıdır³⁸². Mücerret kıymetli evrak; kıymetli evrak ilişkisini oluşturan asıl konudan bağımsız olarak düzenlenen ve bu ilişkide oluşabilecek olumsuzlukların kıymetli evrakın varlığını etkilemediği evraktır³⁸³. Dolayısıyla, bonoların mücerretlik ilkesinin bir sonucu olarak ‘‘kayıtsız ve şartsız’’ düzenlenmesinin asıl sebebi kambiyo senetlerine olan güveni arttırmaktır³⁸⁴.

Bonoda ‘‘belirlilik’’ esası uyarınca kural olarak faiz şartı olamaz ancak bono bir kredi aracı olduğundan faiz şartının yazılabilmesi gerekir³⁸⁵. Poliçeye yazıldığı durumlarda poliçeyi geçersiz kılmayacak olan kayıt ve şartlar (faiz, yetki, protestodan muafiyet, bedel kayıtları) bonoya yazıldığında bonoyu da geçersiz kılmaz³⁸⁶. Faiz şartının yazılabilmesi durumu TTK md. 675’de ‘‘ (1) Görüldüğünde veya görüldüğünden belirli bir süre sonra ödenmesi şart kılınan bir poliçeye, düzenleyen tarafından faiz şartı konulabilir. Diğer poliçelerde böyle bir faiz şartı yazılmamış sayılır’’ şeklinde belirlenmiştir.

Madde metninden de anlaşıldığı üzere, bonodaki bedelin belirli olması şartına istisna olarak yalnızca görüldüğünde veya görüldükten bir süre sonra ödenecek olan bonolarda, borç altına giren tarafından, kapital faiz işletilebilir³⁸⁷. Maddede belirtilen vade türlerinden başka, kanunda belirtilen diğer vade türlerinden birinin eklendiği bonolara yazılan faiz şartı, bonoyu geçersiz kılmaz ancak eklenen faiz şartı yazılmamış sayılır³⁸⁸.

Belirsiz vadeli (görüldüğünde veya görüldükten belirli bir süre sonra) bonolarda senedin ödenmek üzere ne zaman ibraz edileceği belli olmadığından, faizin önceden hesaplanıp borç miktarına eklenmesi de mümkün değildir³⁸⁹. Ancak her halde faizin işleyebilmesi için faiz miktarının ne kadar olacağının bono üzerinde gösterilmesi gerekir, bonoda faiz miktarı gösterilmediği durumlarda faiz şartı geçerli olmaz³⁹⁰.

---

³⁸² Can, s. 174.

³⁸³ Sağıroğlu Mehmet Şerif, Kambiyo Senetlerinde Mücerretlik İlkesi ve Uygulanması, Legal Hukuk Dergisi 24. Sayı, 2004, s.2.

³⁸⁴ Köle Mehmet/Görgülü Fatma, Son Düzenlemeler Işığında Çekin Şekil Şartları ve Çeke Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 21. Cilt, 35. Sayı, 2016, s.1.

³⁸⁵ Bilgili/Demirkapı, s. 173.

³⁸⁶ Can, s. 147.

³⁸⁷ Bozer/Göle, s. 188.

³⁸⁸ Bilgili/Demirkapı, s. 73.

³⁸⁹ Kendigelen/Kırca, s. 187.

³⁹⁰ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 142.

3.3.2.1.3. Lehtar Gösterilmesi

Bonoda yer alması gereken bir diğer unsur, bono her kime veya kimin emrine yazılmış ise o kişinin adının senette yer alması yani “lehtar gösterilmesi” zorunluluğudur³⁹¹. Bu husus TTK md. 776/1-e bendinde “*Bono veya emre yazılı senet; ... (e) Kime veya kimin emrine ödenecek ise onun adını, içerir*” şeklinde hüküm altına alınmıştır.

Bononun hamiline olarak düzenlenmesi olanaksızdır³⁹². Bu sebeple lehtar unsuru bonolarda meşru olan hamilin tespit edilebilmesi ve borçlunun ödemeyi kime yapacağını bilebilmesi açısından zorunlu unsur olarak kanunda yer almıştır³⁹³.

Bono, lehtar olarak kimin adına düzenlenecek ise gerçek kişi ise; adının soyadının; tüzel kişi ise tüzel kişiliğin adının veya ticaret unvanının bono üzerine yazılması gerekmektedir³⁹⁴. Yazılmadığı hallerde senet, sadece bono niteliğine haiz olmamakla kalmaz, adi senet dahi sayılmaz³⁹⁵.

Bu karara paralel bir Yargıtay kararında; senet metninde tüzel kişiliğin adının tam olarak yazılmaması sebebiyle şirketin tüzel kişiliğe haiz olup olmadığının araştırılması gerektiği, Tetkik mercilerinde ileri sürüldüğünde kanıtlanabilirliğinin olduğu durumlarda senet metnindeki unvanın eksik yazılması sebebiyle bononun salt bu sebepten dolayı geçersiz olamayacağı yönünde bir karar vermiştir³⁹⁶.

Bir diğer durum, senet üzerinde birden fazla lehtar isminin yazması durumunda senedin ne olacağıdır. Bu şekilde senet üzerinde birçok alacaklının adının yazdığı durumlarda “müşterek alacaklı” kavramı ortaya çıkar³⁹⁷. Bu tarz düzenlenen senetlerde alacaklı olan birden fazladır. Kanunen emre yazılı olan ve ciro yolu ile devredilen bonolarda müşterek alacaklı olduğu durumlarda alacaklıların her ikisinin de ciroda imzasının olması gereklidir³⁹⁸.

Bonoya yazılan lehtarın adı, ister gerçek kişi olsun ister tüzel kişi olsun, şüpheye yer vermeyecek şekilde açık ve kim olduğu anlaşılır şekilde yazılmalıdır³⁹⁹. Örneğin; Merve Ö. Şeklinde lehtar adı gösterildiği durumlarda açık, net ve anlaşılır bir lehtar adı

³⁹¹ Can, s. 152.

³⁹² Bahtiyar Mehmet, Yargıtay Kararları Işığında Kambiyo Senetlerinde Keşide Tarihi ve İmkansızlığı Makalesi, 1999, s. 43.

³⁹³ Kendigelen/Kırca, s. 171.

³⁹⁴ Demirdoğan, s. 29.

³⁹⁵ Oğuzoğlu, s. 7.

³⁹⁶ Yargıtay 12. HD. 11.09.2000- 11357/12498 Sayılı Karar, Nazif Kaçak, Açıklamalı İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bono-Poliçe-Çek, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007, s. 49.

³⁹⁷ Bilgili/Demirkapı, s. 75.

³⁹⁸ Kayar, s. 148.

³⁹⁹ Kaya, s.8.

mevcut değildir. Ancak Yargıtay'ın işlemleri ayakta tutma ilkesi gereğince verdiği bir kararında eğer ki lehtarın kim olduğu senedin arkasındaki ciro zincirinden anlaşılıyorsa zorunlu unsur olan lehtarın adının senede yazılması noksanlığı bu şekilde tamamlanmış olur⁴⁰⁰.

Yargıtay'a konu olmuş örnek bir olayda “..... Kural olarak, kambiyo senetlerinde lehtar hanesine hakiki şahsın belirli şekilde yazılması şarttır. Ne var ki, lehtarın eksik ifade edilmesi ve bunun sonradan belirli hale dönüştürülmesi durumunda yukarıda açıklanan kuralın tamamlanmış olduğunun kabulü gerekir. Somut olayda bononun lehtar hanesine "Acar Bebe" yazılmış ise de daha sonra bononun ciro şerhinde "Acar Bebe Konfeksiyon-Tekstil-Ayakkabı Nermin Gülsoy" yazılmak suretiyle eksikliğin tamamlanmış olduğu açıktır⁴⁰¹” şeklinde hüküm kurulmuştur.

Lehtarın isminin bononun hangi kısmına yazılacağına bir önemi yoktur⁴⁰². Bononun her yerine yazılabileceği gibi senedin arka kısmına da yazılabilmektedir. Önemli olan sadece lehtarın belirtilmesidir.

Tarafların, sonradan doldurulacağı yönündeki aralarındaki anlaşma gereği, unsurları tamamlanmadan lehtara teslim edilen senetler (açık bono), lehtarın eksik unsurları tamamlamasıyla geçerli olurlar⁴⁰³. Bu husus, TTK md. 780'deki atıfla, ‘‘Açık Poliçe’’ başlıklı TTK md. 680/1'de ‘‘Tedavüle çıkarılırken tamamen doldurulmamış bulunan bir poliçe, aradaki anlaşmalara aykırı bir şekilde doldurulursa, bu anlaşmalara uyulmadığı iddiası, hamile karşı ileri sürülemez; meğer ki, hamil poliçeyi kötü niyetle iktisap etmiş veya iktisap sırasında kendisine ağır bir kusur isnadı mümkün bulunmuş olsun.’’ şeklinde hüküm altına alınmıştır.

3.3.2.1.4. Senedi Düzenleyenin İmzası

Bonoda imza unsuru, zorunlu unsurlardan biridir, imza olmazsa geçerli bir bonodan bahsedilemez⁴⁰⁴. (TTK md. 776/1-g) İmza ile el yazısı ile atılmalıdır⁴⁰⁵. El yazısı haricinde herhangi bir araç, işaret veya resmi dahi olsa başka bir şekilde imza

⁴⁰⁰ Yargıtay 12. HD. 27.12.2011, E. 12624, K. 30936, Bozer/ Göle, s. 199.

⁴⁰¹ Yargıtay 19. HD. E:2004/7956 K:2005/1018 T:10.02.2005, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ e.t.:10.07.2020>.

⁴⁰² Uyar, s. 298.

⁴⁰³ Bilgili/Demirkapı, s. 83.

⁴⁰⁴ Uyar, s. 290.

⁴⁰⁵ Kayar, s. 149.

altına alınması geçerli değildir⁴⁰⁶. Görüldüğü üzere el yazısı ile imza haricinde herhangi bir imza şekli ile bono düzenlendiğinde senet, bono vasfını kazanamaz⁴⁰⁷.

Senette birden fazla kişi borç altına girme iradesi göstermişse ancak bunlardan biri el yazısıyla, biri parmak iziyle biri de mühürle imza atmışsa bunlardan yalnızca el yazısı ile imza atan borç altına girmektedir⁴⁰⁸.

Bu hususta TBK md. 15/2'de *''İmzanın el yazısı dışında bir araçla atılması, ancak örf ve âdetçe kabul edilen durumlarda ve özellikle çok sayıda çıkarılan kıymetli evrakın imzalanmasında yeterli sayılır''* denilmek suretiyle istisnai durum düzenlenmiştir. Bu hükme göre; ancak örf ve âdetçe kabul gördüğü durumlarda ve özellikle kıymetli evrakın fazlaca çıkarıldığı durumlarda imzanın el yazısı ile atılması dışında bir imza metodu ile atılması geçerli kabul edilmektedir⁴⁰⁹.

Görme engelliler de istisnai durumda değerlendirilir ve dilerlerse kendilerine şahit aranır⁴¹⁰. Şahit kabul etmezlerse de attıkları imza geçerli olacaktır ve onlar da borç altına gireceklerdir⁴¹¹. Okuma yazma bilmeyen kimselerin senet düzenlemesi konusunda bir engel yoktur ancak bu kimselerin kendi adlarına kambiyo senedi düzenleyebilmeleri ve borç altına girebilmeleri için kendilerine bir temsilci veya vekil atamaları gerekmektedir⁴¹².

Bononun düzenleyen tarafından imza altına alınması, düzenleyenin esasen borç altına girmesi için yeterlidir⁴¹³. Ayrıca adı, soyadının, ticaret unvanının net olarak belirtilmemiş olması dahi geçerli olarak imza altına alınmış olan bononun geçerliliğine etki etmemektedir⁴¹⁴.

Bonodaki imza unsuru tamamlandıktan sonra kanun koyucu, senedi düzenleyenin borç altına girme iradesini net olarak kabul etmiştir⁴¹⁵. Kaldı ki yukarıda da kanun koyucunun amacının kambiyo ilişkisini ayakta tutmak olduğuna ayrıntıları ile yer verdik. Burada kanaatimizce senedi kendi rızası ile imza altına alan borçlunun çeşitli bahaneler ile sürerek senedin geçerliliğine etki etmeye çalışması, engellenmeye

---

⁴⁰⁶ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 148.

⁴⁰⁷ Öztan, s. 210.

⁴⁰⁸ Oğuzoğlu, s. 10.

⁴⁰⁹ Gencer Abdullah Revaha, Kıymetli Evrakta Ciro Kavramı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018, s. 22.

⁴¹⁰ Bozer/Göle, s.206.

⁴¹¹ Şahin, s. 8.

⁴¹² Erdem, s. 14.

⁴¹³ Öztan, s. 210.

⁴¹⁴ Kayıhan, s. 178.

⁴¹⁵ Tuna/Gürbüz, s. 259.

çalışılmıştır⁴¹⁶. Bu durum, kanun koyucunun, ticari hayata güven ilkesini titizlikle uyguladığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Uygulamada karşımıza bir başkası namına düzenlenen senetlerin geçerlilik sorunu çıkmaktadır. Dikkat edilmesi gereken husus; bir başkası adına senedi imza altına alan mümessilin temsil yetkisinin varlığı veya temsil yetkisinin sınırları içerisinde hareket edip etmediğidir⁴¹⁷. Eğer ki senedi bir başkası adına imza altına alan temsilcinin, yetkisi yoksa veya kendisine verilen yetki sınırlarını aşmışsa, imza altına aldığı bonodan sadece kendisi sorumlu olur ve senet üzerindeki tüm sorumluluk kendi üzerine kalır⁴¹⁸.

Uygulamada, işverenlerin, temsil yetkisi olmayan ve alt kademede çalışan işçilerine, temsil yetkileri varmışçasına imza attığı durumlarla karşılaşmaktadır. İşverenlerin buradaki temel gayeleri borçtan kurtulmaktır. Bu durum, kanunun verdiği hakkı kötü niyetle kullanmak olarak değerlendirilmelidir. Bu nedenle yetkisi olmayan temsilci, bir senedi imzalarken olabildiğince dikkatli davranmalı, yetki sınırlarının aştığını düşündüğü noktalarda imza atmaktan kaçınmalıdır.

Yargıtay'ın 2000 yılında verdiği bir kararda beyaz bonoya imza atan işçinin bu belgeyi işvereninden isteyemeyeceği ve haklılığını başka yoldan ispat etmesinin mümkün olmaması sebebiyle işçi lehine tanık dinletilmesine izin vermiştir⁴¹⁹.

Kanun koyucu, imzanın senedinin hangi kısmına atılacağı konusunda kanunda bir açıklık getirmemiştir⁴²⁰. Ancak bu şekilde bir karışıklığa yer vermemek amacıyla senede atılan imzanın, senet metninin altına veya metnin dışına çıkmayacak şekilde atılması gerekmektedir⁴²¹.

Senet metninin ön yüzündeki açıklığa atılan imzanın düzenleyene ait olmadığı durumlarda, imza yine geçerli kabul edilecek fakat atılan imza, aval hükmünde

---

⁴¹⁶ Ancak örnek bir Yargıtay kararında, borçlu lehine karar verilmiştir. "borçlu şirketin dava konusu çek üzerine vurulan kaşenin altındaki imzanın kendilerine ait olmadığı yönündeki iddiası neticesinde, dava dosyası imza incelemesi için Adli Tıp Kurumu'na gönderilmiş ve mahkemeye sunulan raporda söz konusu imzanın atılmasının kolay ve basit nitelikte imza olması nedeni ile tespitinin yapılamadığı yönünde kanaat bildirmişlerdir. Mahkeme tarafından söz konusu rapor hükme alınarak davaya konu olan çekteki imza itirazının reddine karar verilmişse de İİK.md.170/3 uyarınca inkar edilen imzanın borçluya ait çıkması durumunda itirazın reddi kararı verilebileceği, somut olaydaki gibi imza tespitinin yapılamadığı belirsizlik durumlarında bu hususun borçlu lehine yorumlanması gerekliliği üzerinde durulmuştur. " Yargıtay 12. HD., 20.06.2013 tarih, E. 2013/14168, K. 2013/23293, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.: 15.05.2020.

⁴¹⁷ Can, s. 154.

⁴¹⁸ Karaahmetoğlu, s. 66.

⁴¹⁹ Yargıtay 9. HD. T. 13.12.2000, E. 2000/13464, K. 2000/18865, Mağden, s. 131.

⁴²⁰ Kayar, s.149.

⁴²¹ Uyar, s.302.

olacaktır⁴²². (TTK md. 778/3'teki atıfla TTK md. 710/3) Senet metninin ön yüzüne atılan imzanın iki veya daha fazla olması halinde, hangisinin düzenleyene, hangisinin avale ait olduğu sorunu ile karşılaşılabilir⁴²³. Bu şekilde bir sorunla karşılaşmamak açısından düzenleyen, imzayı, senedin ön yüzünde senet metnini kapsayacak şekilde, senet metninin alt kısmına atmalıdır⁴²⁴.

2010 yılında verilen bir Yargıtay kararında şirket yetkilisi sıfatıyla şirketin kaşesinin üzerine iki adet imza atan yetkilinin attığı, tek bir imzanın sorumluluk için yeterli olduğu görüşünü benimsemiştir. Neticede şirket yetkilisi imzanın kendisine ait olduğunu kabul ve beyan etmektedir. Ancak şirket kaşesi üzerine atılan tek imzanın şirketin borçtan sorumluluğu için yeterli olması sonucunda atılan ikinci imzayı yetkilinin şahsen sorumluluğu olduğunu kabul etmiştir⁴²⁵.

Bono üzerindeki imzanın borçluya ait olmadığı durumlarda borçlular, kendilerine itham edilen borçtan kurtulabilmek için özenli davranmalıdırlar. Senetler bu şekilde sahte imza ile takibe konulmak istendiğinde icra dairesi, senetteki imzanın gerçek olup olmadığını araştırmaz, böyle bir görevi de yoktur⁴²⁶. Yalnızca imzanın kendisine ait olmadığı durumlarda değil, aynı zamanda imza sahibinin ehliyetsiz olması⁴²⁷, temsil yetkisinin bulunmaması⁴²⁸ veya temsil olunanın icazetinin olmaması⁴²⁹, imzanın zorla, cebir, şiddet ile atılmış olması durumunda da kendisine

⁴²² Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 148.

⁴²³ Kayıhan, s. 178.

⁴²⁴ Ertekin/Karataş, s. 204.

⁴²⁵ Yargıtay 12. HD. 2015/15642 E., 2015/28619 K., Aydın, s. 207.

⁴²⁶ Karanfil, s.6.

⁴²⁷ "...Bu nedenle borçlunun (somut olayda murisin) senedi düzenlediği tarihte hukuki ehliyete sahip olması gerekir. Aksi takdirde senet geçerli olmaz. Alacaklı, senedi düzenleyen kişinin ehliyetsiz olması halinde iyi niyetli olduğunu dahi ileri süremez. Çünkü ehliyet konusu kamu düzenini ilgilendirir ve süreye tabi olmaksızın mahkemeden takibin iptali talebi istenebilir." <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> Yargıtay 12 HD., 15.11.2012 tarih, E. 2012/15524, K. 2012/33236, e.t.: 15.05.2020.

⁴²⁸ "Yerel mahkemenin gerekçesine dayanak yaptığı Gaziantep 3. İcra Hukuk Mahkemesi'nin 2009/585 E. sayılı dava dosyasındaki 11.11.2005 tarihli vekâletnamede isimleri yazılı A.K. ve F.Ç.'e tek tek sayılmış olan resmi ve özel kuruluşlardaki işleri takip etme ve bu işlerle ilgili belgeleri tanzim ve imza yetkisi tanınmış olup davacı şirket adına kambiyo senedi düzenleme yetkisi verilmemiştir. Açıkça yetki verilmedikçe ticari vekil kambiyo senedi düzenleyemez. Mahkeme bu yön gözetilmeden anılan vekaletnamenin yorumlanmasında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir....ve bu nedenlerle davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile birlikte hükmün bozulmasına karar verilmiştir." Yargıtay 19 HD. 26.05.2014 tarih, E. 2014/5790, K. 2014/9812, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.: 18.05.2020.

⁴²⁹ "Takip dayanağı bononun düzenlendiği tarih itibarıyla yönetici, kat maliklerini temsil ederken TBK'nın 504. Maddesi hükmü uygulanacağından, kat malikleri kurulu tarafından yöneticiye kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisi (bono düzenleme yetkisi) verildiği ispat edilmedikçe, bu bono nedeniyle yöneticiliğin sorumluluğu söz konusu olmayıp, TTK. 678.maddesi gereğince senedi imzalayanlar şahsen sorumlu olur. Somut olayda; karar defterinde yer alan 30.09.2011 tarihli karar incelendiğinde yöneticiye kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisinin verildiği anlaşılmaktadır...Bu durumda mahkemece yöneticinin kambiyo taahhüdünde bulunma yetkisi olmadığından takibin iptaline karar verilmesi

gelen alacaklıya karşı bu durumu def'i olarak ileri sürülebilmektedir⁴³⁰. Bu durum aslında bononun kambiyo senedi olarak kabul edilmesi neticesinde özel hükümlere tabi olmasının bir sonucudur. İleri sürülebilecek olan def'i türü, herkese karşı ileri sürülebilen mutlak def'idir ve borçlu olmadığına ilişkin def'iyi herkese karşı ileri sürülebilir⁴³¹.

Bonolar, kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip edildiği için kendisine sahte imza ile borç itham edilen borçlu, imzaya itirazı, ödeme emrinin kendisine tebliğinden itibaren beş günlük yasal süre içerisinde gerçekleştirmelidir, aksi takdirde borcu kabul etmiş sayılır⁴³².

Süre konusu, uygulamada birçok kez göz ardı edilen konuların başında gelmektedir. İmza kendisine ait olmayan ancak borç ile itham edilen kimselerin bu yasal süreyi kaçırdıktan sonra yapabilecekleri tek şey menfi tespit davası açmaktır⁴³³. Ancak bu şekilde borçlu olmadığını kanıtlayabildikleri durumlarda borçtan kurtulmaktadırlar.

Uygulamada birçok kimse, süre şartını bu borç benim değil diyerek ihmal etmekte ve gerçekte kendi borçları olmadığı halde çok ciddi meblağlarda borçları istemeyerek de olsa üstlenmek zorunda kalmaktadırlar. Bu nedenle süre konusunun önemi anlaşılmalı ve her ne kadar da imza kendisine ait olmasa da bu haklı durumunu mahkemeler huzurunda ve kendilerine tanınan yasal süre içerisinde yerine getirilmelidir.

3.3.2.1.5. Senedin Düzenlendiği Tarih

Bonoda bulunması gereken zorunlu unsurlardan biri de bononun düzenlenme tarihidir⁴³⁴. Bono üzerinde düzenlenme tarihi mevcut olmadığı durumlarda bunun bir alternatifi yoktur ve bono geçersiz olur⁴³⁵.

Yargıtay, bir kararında *“tanzim tarihine yer verilmeyen senedin kambiyo senedi niteliği taşıyamayacağı ve bu sebeple ciro edilemeyeceği”* demek suretiyle bu hususa

---

gerekir...” Yargıtay 2 HD. 15.04.2014 tarih, E. 2014/8658, K. 2014/11007, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.: 18.05.2020.

⁴³⁰ Akdeniz, s. 23.

⁴³¹ Yılmaz, s. 27.

⁴³² Helvacı, s. 182.

⁴³³ Öyken, s. 43.

⁴³⁴ Tuna/Gürbüz, s. 258.

⁴³⁵ Can, s. 152.

yer vermiştir⁴³⁶. Uygulamada genellikle düzenlenme tarihi, düzenleyenin imzasının yanında yer almaktadır⁴³⁷.

Bonoya yazılan tarihin; kaşe ile, kalem ile, daktilo ile yazılması veya senedin belirli bir yerine yazılması gibi bir şart yoktur⁴³⁸. Bononun herhangi bir yerine tarih yazılabilir. Yine aynı şekilde bonoya yazılan tarihin el yazı ile yazılması gibi bir şart yoktur. Herhangi bir şekilde yazılabilir. Farklı bir kalemle yazılmış olsa veya farklı zamanlarda yazılsa dahi senet, yine geçerlidir⁴³⁹.

Kanunda bahsedilen düzenlenme tarihi gün/ay/yıl olarak kastedilmektedir⁴⁴⁰. Dolayısıyla düzenlenme tarihi, yalnızca gün veya yalnızca ay/yıl olarak bonolar geçersiz olacaktır. Örneğin; yalnızca “13 Temmuz” gibi bir düzenlenme tarihi geçerli değildir. Tarihin geçerli olabilmesi için “13 Temmuz 2019” şeklinde net bir tarihin yazılı olması gerekmektedir. Düzenlenme tarihinin net olarak belirlenmesi; düzenlenme tarihinden belirli bir süre sonra ödenecek olan senetlerde vadenin tespiti, düzenleyenin ehliyeti, temsilcinin temsil yetkisinin varlığı açısından önem taşımaktadır⁴⁴¹.

Bono üzerindeki düzenlenme tarihi; hicri, miladi veya başka bir takvim türü ile yazılmış olsa dahi geçerli kabul edilecektir⁴⁴². Önemli olan tarihin net bir şekilde anlaşılabilmesidir. Farklı bir takvim türü olduğunda da tarihin anlaşılabilmesine imkan vardır.

Açıkça belirtilen bir tarih olmazsa; yani gün/ay/yıl olarak net bir ibare yer almamış olsa dahi, şüpheye yer vermeyecek kadar net bir şekilde anlaşılıyorsa yine de geçerli bir düzenleme tarihi kabul edilerek, bononun geçerliliğine etki etmeyecektir⁴⁴³. Örneğin; 2020 Zafer Bayramı, 2019 Gençlik ve Spor Bayramı gibi tarihlerin hangi tarihi ihtiva ettiği net bir şekilde anlaşılabilir. Ancak, 2020 Şeker Bayramı denildiği zaman bayramın üç gün olması sebebiyle hangi günü belirttiği net bir şekilde anlaşılabilir. Bu durumda bono geçersiz olacaktır.

Düzenlenme tarihinin gerçek bir tarih olması gerekir ancak tarihin gerçek olmadığı durumlarda ne gibi sonuçlar doğacağı konusu belirsizdir⁴⁴⁴. Örneğin 30 Şubat

⁴³⁶ Yargıtay 13. HD. 08.04.2004 Tarih, 2003/14253 E. , 2004/4950 K. , Demirdoğan, s.30.

⁴³⁷ Bozer/Göle, s. 200.

⁴³⁸ Oğuzoğlu, s. 8.

⁴³⁹ Ertekin/Karataş, s.201.

⁴⁴⁰ Can, s. 153.

⁴⁴¹ Kayar, s. 148.

⁴⁴² Kayıhan, s. 178.

⁴⁴³ Kaya, s. 10.

⁴⁴⁴ Bilgili/Demirkapı, s. 76.

gibi bir tarihin mümkün olmaması sebebiyle senedin geçersiz mi olacağı yoksa ay sonu gibi değerlendirilerek 28 Şubat olarak mı kabul edileceği konusu tartışmalıdır.

Yargıtay 2000 tarihli bir kararında bu konuya değinmiştir⁴⁴⁵. Bu karara göre; şekilcilikten kaçmak ve işlemi ayakta tutmak için bu şekilde bir tarihin belirlenmesinin yanlışından ibaret olduğu görüşünü benimsemenin daha doğru olacağından bahsetmiş ve bu sebeple senetteki düzenleme tarihinin o ayın son günü olarak benimsenmesinin hakkaniyete uygun olacağı görüşünü kabul etmiştir⁴⁴⁶.

Yargıtay'a konu olmuş bir olayda; borçluya ödeme emri gönderilirken, gönderilen senet fotokopisinde düzenlenme tarihinin yazmıyor olması sebebiyle senedin kambiyo senedi niteliğinde olmadığı, adi senet niteliğinde olduğu yönünde borçlu tarafından itirazda bulunulmuştur⁴⁴⁷. Yargıtay bu olaya örnek olayda; *senet fotokopisinin ne zaman çekildiğinin anlaşulamayacağı, icra müdürünün kasasında bulunan senedin aslında net üzerinde düzenlenme tarihinin yer aldığı, önemli olanın senedin orijinali olduğu, senedin tedavüle çıkana kadarki süreç içerisinde doldurulabileceği ve ödeme emrinde gönderilen fotokopinin senedin tedavülünden önce çekilmiş olabileceği gerekçesiyle, bilirkişinin de görüşüne uyarak, takibin iptaline karar verilmesine isabet bulunmadığı yönünde karar vermiştir*⁴⁴⁸.

Yargıtay, bonoda tanzim tarihinin bulunduğunu ve bununda vadeden önceye ait olduğuna göre, bu tarihin gerçeği yansıtıp yansıtmamasının sonuca etkili bulunmadığı yönünde bir karar vermiştir⁴⁴⁹.

Düzenlenme tarihinin senedin vadesinden daha sonraki bir tarih olduğu durumlarda aradaki çelişki dolayısıyla bono geçersiz olarak kabul edilecektir⁴⁵⁰. Yargıtay'da örnek bir kararında; *Takip dayanağı senedin tanzim tarihi 26.1.2001 olup, vade tarihi 25.1.2001 tarihini taşıdığı, tanzim tarihinden evvelki vadeyi taşıyan bu senette tanzim tarihinin bulunmadığının kabulü gerekeceğinden TTK'nun 688-689 maddeleri gereğince dayanak senedin kambiyo vasfı bulunmadığı ve mercice İİK 170/a maddesi hükmü uyarınca takibin re'sen iptaline karar verilmesi gerektiği*⁴⁵¹, yönünde bir karar vererek bu hususu desteklemiştir.

⁴⁴⁵ Yargıtay, 12. HD. 12/12/2000 T. 5759/8600; HGK, 21/06/2000 T. 1011/1076, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.: 18.05.2020.

⁴⁴⁶ Uyar, s. 307.

⁴⁴⁷ Yargıtay 12. HD. 05.05.1998-8826/6073 Kaçak, s. 50.

⁴⁴⁸ Kaçak, s. 51.

⁴⁴⁹ Yargıtay 12.HD'sinin 11.05.2007 gün ve 2007/6904 Esas,2007/9713 karar sayılı ilamı <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.: 14.05.2020.

⁴⁵⁰ Kendigelen/Kırca, s. 176.

⁴⁵¹ Yargıtay 12.HD'sinin 13.06.2002 gün ve 2002/11809 E,2002/12617 K. <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.: 14.05.2020.

Yargıtay kararlarına göre; vadenin tanzim tarihinden önce olması halinde senedin kambiyo vasfı etkilenecektir. Ancak, her iki tarihin aynı olması senedin, bono niteliğini etkilemeyecektir⁴⁵².

Tıpkı diğer zorunlu unsurlar gibi düzenlenme tarihinin de bonolarda bulunması zorunlu olmasının şüphesiz ki kanun koyucu nazarında tarafları koruyucu bir takım sebepleri vardır⁴⁵³. Bonoya konulan düzenlenme tarihi, bonoyu imza altına alan kişinin senet metni üzerinde yer alan tarihte hukuki ehliyetinin olup olmadığı açısından; düzenlendiği tarihte veya düzenlendikten bir süre sonra ödenecek bonolarda düzenlenme tarihinin belirlenmesinde ciddi önem arz etmektedir⁴⁵⁴.

Senet üzerinde yazılı olan tarihin gerçek tarihi yansıtmadığı durumlarda çeşitli problemler ortaya çıkabilmektedir. Bir kısım yazarlar arasında bu konu tartışmalıdır ancak bir görüş daha baskın olarak savunulmaktadır⁴⁵⁵. Bu görüşe göre; eğer ki senet üzerindeki düzenlenme tarihinin gerçeği yansıtmaması, senetten kaynaklı hakları kullanmakta bir fark yaratmıyorsa bir problem yoktur ancak özellikle ehliyet durumlarında senet üzerindeki tarihin gerçeği yansıtmaması sebebiyle bir hak kaybı yaşanıyorsa o zaman senedin gerçekte düzenlendiği tarihin tespit edilmesi gerekmektedir⁴⁵⁶.

Görüldüğü üzere, ileri tarihli yazılan bir kambiyo senedinde, senet düzenlenirken hukuki ehliyeti bulunan bir kimsenin, daha sonra senet üzerinde yazılan tarihte ehliyetini kaybetmesi, senedin geçerliliğini etkilemez⁴⁵⁷. Önemli olan düzenleyenin, senedin düzenlendiği tarihte ehliyetli olmasıdır⁴⁵⁸. TTK md. 670'de '*Sözleşme ile borçlanmaya ehil olan kişi, kambiyo senetleri ile borçlanmaya da ehildir.*' denilmiştir. Dolayısıyla kambiyo senetlerinde özel bir ehliyet şartı aranmamış, düzenleyenin, senedin düzenlendiği tarihte ehliyetli olması yeterli görülmüştür⁴⁵⁹.

---

⁴⁵² Yargıtay 12. HD. 2009/19965 E. , 2010/1007 K. 18/06/2009 Tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.: 14.05.2020.

⁴⁵³ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 147.

⁴⁵⁴ Bozer/Göle, s. 201.

⁴⁵⁵ Akdeniz, s. 68; Poroy/Tekinalp, s. 116; Öztan, s. 210.

⁴⁵⁶ Öztan, s. 210.

⁴⁵⁷ Ahmet Türk, Kambiyo Senedi Borçlusunu Tarafından Açılan Bedelsizliğe ve Hükümsüzlüğe Dayalı Menfi Tespit Davalarının Gösterdiği Özellikler, s. 343.

⁴⁵⁸ Kayar, s. 148.

⁴⁵⁹ Bozer/Göle, s. 201.

3.3.2.2. Bononun Alternatif Zorunlu Unsurları

Bononun alternatif zorunlu unsurları, kanun koyucunun, bonoyu kurtarma çabasından ibarettir. Kanunen belirlenen bazı zorunlu şekil unsurlarında bir noksanlık olduğu durumlarda kanun koyucu, alternatif unsurlar belirleyerek kambiyo ilişkisini ayakta tutmaya çalışmıştır⁴⁶⁰.

Bononun, ‘‘düzenlenme yeri’’ ve ‘‘ödeme yeri’’ alternatif zorunlu unsurlarıdır⁴⁶¹. Örnek vermek gerekirse; bonoda ödeme yeri gösterilmemişse, bu durum bonoyu direk olarak geçersiz kılmaz. Öncelikle bononun düzenlendiği yere veya düzenleyenin yerleşim yerine bakılır. Bu unsurlardan herhangi biri mevcutsa alternatif olarak ödeme yerini, düzenleme yeri kabul edilerek bono üzerindeki zorunlu şekil unsurları eksik kapatılır⁴⁶². Şimdi bu iki hususa ayrıntıları ile değineceğiz.

3.3.2.2.1. Düzenlenme Yeri

TTK md. 776’da sayılan unsulardan bir diğeri de bononun düzenlediği yeridir. Bono üzerinde düzenleme yeri belirtilmemişse bono, geçersiz olmamaktadır⁴⁶³. Düzenlenme yerinin, alternatifli olarak düzenlenmesi sebebiyle gösterilmediği hallerde; senedin nerede düzenlendiğinin anlaşılması için senedi düzenleyen kişinin adının yanında yazan yere bakılır⁴⁶⁴.

Genellikle senedi düzenleyen, isminin yanına adresini de yazar. Örneğin; ‘‘Merve Önal, Akdeniz Cad. No: 33/1 Yenişehir/ Mersin’’ şeklinde senet üzerinde yer alan adresten de anlaşılabilmesi üzere senedin düzenlenme yerinin ismin yanında yazan Mersin ili olduğu kabul edilir. Ancak, bonoda hem düzenlenme yeri yazılı değilse hem de ismin yanında yazan bir yer yoksa veya düzenleme yerine yazılmadığı hallerde düzenleyenin adına yanına, birden fazla düzenleme yeri yazılmışsa; senet, bono vasfına haiz olmaz⁴⁶⁵.

TTK md. 777/4’de ‘‘Düzenlendiği yer gösterilmeyen bir bono, düzenleyenin adının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır.’’ şeklinde anılan hüküm uyarınca düzenleyenin adının yanında yazılan yeri seçimlik olarak görmüştür⁴⁶⁶. Ancak

---

⁴⁶⁰ Şahin, s. 21.

⁴⁶¹ Mersin, s.1953.

⁴⁶² Atay, s.4.

⁴⁶³ Karanfil, s. 5.

⁴⁶⁴ Can, s. 153.

⁴⁶⁵ Demirdoğan, s. 30.

⁴⁶⁶ Kayar, s.150.

düzenleyenin adından ne anlaşılması gerektiği de değinilmesi gereken bir diğer konudur. Buna göre düzenleyenin adı derken aslında düzenleyenin imzasını da dâhil edecek derecede geniş yorumlayarak “düzenleyenin adının veya düzenleyenin imzasının” yanındaki yer olarak değerlendirilmelidir⁴⁶⁷. Neticede senette aranan zorunlu unsur düzenleyenin imzasıdır⁴⁶⁸.

Uygulamada kullanılan bonoların geneli matbu olarak düzenlenen senetlerden ibarettir. Yani daha önceden hazırlanmış ve sadece belirli yerlerin doldurulacağı senetler olarak kullanıma hazır bulunmaktadır. Bu şekilde maktu olarak düzenlenen bonolarda genellikle ödeme yerine yer verilmemiştir⁴⁶⁹. Dolayısıyla maktu olarak bonoyu hazırlayanlar ismin veya imzanın yanında yazan adresin zaten seçimlik olacağını düşünerek ayrıca düzenleme yerine yer vermeye gerek dahi duymamışlardır.

Kanundaki bu zorunlu unsurları taşımayan bononun hukuki durumu değerlendirildiğinde, kambiyo senedi olarak kabul edilemeyeceğinden emre yazılı havale veya ödeme vaadi ya da adi senet olarak nitelendirilebilir⁴⁷⁰. Diğer zorunlu unsurlar gibi düzenleme yerinin ve alternatif unsurunun da olmaması, senedin kambiyo senedi olarak kabulüne engel teşkil etmektedir.

Şüphesiz ki, kanun koyucunun bir şartı zorunlu kılmasının altında tarafların lehine olacak sebepler yatmaktadır. Düzenleme yerinin senet üzerinde belirtilmesi; senet üzerinde bir uyuşmazlık olduğu hallerde yetkili icra dairelerinin ve yetkili mahkemelerin belirlenmesi, senedin yabancılik unsuru taşıdığı hallerde hangi ülkenin hukukuna tabii olacağı konusunda taraflara yol gösterici olacaktır⁴⁷¹.

Düzenleme yeri senette gösterilirken idari birim olarak (il, ilçe, köy) gösterilmelidir⁴⁷². Ancak herkes tarafından açıkça neresi olduğu bilinecek kadar net belirtilen yerler, mülki veya idari birim içinde olmasalar bile, geçerli bir düzenleme yeri olarak kabul edilebileceği görüşü benimsenmiştir⁴⁷³. Örneğin; Taksim, Kızılay, Pozcu gibi yerler her ne kadar da idari birimi temsil etmeseler de hangi il ve ilçe içerisinde oldukları net bir şekilde anlaşılacağından bu yerler de geçerli bir düzenleme yeri olarak kabul edilmiştir.

---

⁴⁶⁷ Kendigelen/Kırca, s. 176.

⁴⁶⁸ Kayar, s.150.

⁴⁶⁹ Kayar, s. 150.

⁴⁷⁰ Atay, s. 4.

⁴⁷¹ Bilgili/Demirkapı, s.77.

⁴⁷² Tuna/Gürbüz, s. 259.

⁴⁷³ Kaçak, s. 52.

Yargıtay'ın verdiği bir kararda bononun düzenleme yerinin gösterilmediği ancak senedi tanzim edenin adının yanında yazan adreste “*Yaylalı Köyü Karakoyak mevki inşaat şantiyesi olarak*” belirtilen olayda bononun takip yeri gösterilmediği nedeniyle şikâyet edilmişse de, Yargıtay, *Yaylalı Köyü'nün bir idari birim olduğu ve bu şekilde düzenleme yerinin düzenleyenin adının yanında yer aldığı gerekçesiyle şikâyetin reddine karar vermiştir*⁴⁷⁴. Kuşkusuz Yargıtay'ın da temel amacı ticari hayata olan güvenin devamlılığını sağlamak ve taraflar arasındaki kambiyo ilişkisini ayakta tutmaktır.

Düzenleme yerinin gerçekte var olan bir yer olması yeterlidir yoksa bononun gerçekten de orada düzenlenip düzenlenmediğinin bir önemi yoktur⁴⁷⁵. Aslen mevcut olmayan bir yerin yazılması halinde kanunun aradığı zorunlu şartın yerine getirildiğinden söz edilemez. Ancak görülüyor ki taraflar anlaşarak aslında olmadıkları bir yerdeymişçesine senet düzenleyebilirler. Örneğin; aslında senedi Ankara'da düzenledikleri halde senedin düzenleme yerine İstanbul yazabilirler. Önemli olan yalnızca düzenleme yerinin gerçekte var olan ve idari bir birim teşkil eden yerin senet metnine yazılmasıdır.

Senet üzerine yazılan yer adlarının kısaltmalar içerebileceği, ancak bunun sınırının ne olacağı konusunda Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun kararı mevcuttur. Çeklerde keşide yeri hakkındaki bu karara göre; çeklerde düzenleme yerinin tereddüde yer vermeyecek şekilde ve nereden bahsedildiğinin anlaşılacağı şekilde kısaltması halinde, yapılan kısaltmalar geçerli sayılmıştır⁴⁷⁶. Bu karar neticesinde, bonoların, düzenleme yerlerindeki kısaltmalarında bu karara benzer şekilde olabileceğinden bahsedebiliriz.

Örnek olarak “İst.” kısaltmasından İstanbul'dan bahsedildiği, “Ank.” kısaltmasından bahsedilen yerin Ankara olduğu net bir şekilde anlaşılmaktadır. Ancak “İzm.” kısaltması tereddüde yer verecek şekilde yapılan bir kısaltmadır. Burada aslen bahsedilen yerin İzmir mi yoksa İzmit mi olduğu anlaşılammaktadır. Yine “Erz.” şeklinde yapılan kısaltmanın da şüpheye yer vermeyecek derecede net bir kısaltma olduğundan bahsetmek olanaksızdır. Çünkü bahsedilen yer Erzurum da olabilir Erzincan da olabilir. “K.eli” kısaltması Kocaeli de olabilir Kırklareli de olabilir.

⁴⁷⁴ Yargıtay 12. HD. 20.04.2010, 2009/27753-2010/9759, Aydın, s. 216.

⁴⁷⁵ Bozer/Göle, s. 210.

⁴⁷⁶ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı, 14.12.1992, 1/5 S. (R.G. 06.05.1993/21573) Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 279.

İçtihadı Birleştirme Kurulu kararında da bahsedildiği gibi şüpheyeye yol açan kısaltmalar geçersizlik sonucunu doğurmaktadır.

3.3.2.2.2. Ödeme Yeri

Bonoda ödeme yeri bulunmadığında, düzenlenme yerinin ödeme yeri olarak kabul edileceği seçimlik olarak düzenlenmiştir⁴⁷⁷. Hem ödeme yeri hem de senedin düzenlenme yeri senet üzerinde belirtilmemişse, senedi düzenleyeninin adının soyadının veya tacir ise ticaret unvanının yazdığı yerin yanında yazan yer, ödeme yeri olarak kabul edilir⁴⁷⁸. Bu husus TTK md. 777/3,4 ‘te ‘ (3) *Açıklık bulunmadığı takdirde senedin düzenlendiği yer, ödeme yeri ve aynı zamanda düzenleyeninin yerleşim yeri sayılır. (4) Düzenlendiği yer gösterilmeyen bir bono, düzenleyeninin adının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır.*’ şeklinde ifade edilmiştir.

Senet üzerinde alternatif olan hallere dahi yer verilmemişse, zorunlu unsurların noksanlığı sebebiyle senet, hükümsüzlük yaptırımı ile karşılaşır⁴⁷⁹. Alternatif zorunlu unsur olan ödeme yerini içermediği için hükümsüzlük yaptırımı ile karşılaşan senet; emre yazılı havale, adi havale, emre yazılı ödeme vaadi veya adi senet hükmünde işlem görür⁴⁸⁰.

Poliçede olduğu gibi bonoda, en baştan yerleşim yerli veya adresli olarak düzenlenebilir veya sonradan eklenecek kayıtle bu noksanlığı tedavüle çıkmadan önce giderilebilir⁴⁸¹.

Bono üzerine yazılacak ödeme yeri, özellikle düzenleyeninin veya alacaklının yerleşim yerinde olmalı şeklinde bir kural yoktur⁴⁸². Dolayısıyla bono, kendisini düzenleyeninin yerleşim yerinden başka bir yerde ve hatta üçüncü kişinin yerleşim yerinde ödenmek üzere düzenlenebilir⁴⁸³. Örneğin; düzenleyen İzmir’de oturuyorsa, alacaklı İstanbul’da yaşıyorsa adresli poliçe hükümlerine göre, ödeme yeri olarak Ankara belirlemelerinde bir yasak yoktur. Bu gibi durumlarda adresli poliçe veya ikametgâhlı poliçeye ait hükümler bu tür bonolara da kıyasen uygulanır⁴⁸⁴. (TTK md. 673)

---

⁴⁷⁷ Demirdoğan, s. 30.

⁴⁷⁸ Kaya, s. 14.

⁴⁷⁹ Kayıhan, s. 179.

⁴⁸⁰ Atay, s. 4.

⁴⁸¹ Kayar, s. 150.

⁴⁸² Bilgili/Demirkapı, s. 78.

⁴⁸³ Tuna/Gürbüz, s. 259.

⁴⁸⁴ Can, s. 152.

Bu husus TTK md. 778/2'deki atıfla, TTK md. 674'te '*Police, bir üçüncü kişinin nezdinde, muhatabın yerleşim yerinde veya başka bir yerde ödenmek üzere düzenlenebilir*' şeklinde hüküm altına alınmıştır. Bu tarz bonolara '*yerleşim yerli bono*' denilmektedir⁴⁸⁵. Bu gibi durumlarda bonoyu ödeyecek olan yine düzenleyenin kendisidir. Ancak kendi yerleşim yerinde değil, başka bir yerde ödeyeceğini kendi rızası ile beyan etmiştir. (TTK md.697)

Bononun ödeme yeri, üçüncü kişinin yerleşim yerinde belirlendiğinde; eğer ki üçüncü kişinin yerleşim yeri düzenleyen ile aynı yerde ise adresli bono, farklı yerlerde ise '*ikametgâhlı bono*' denilmektedir⁴⁸⁶. (TTK md. 697)

Senet ile ilgili takip hükümlerine başvurulduğunda gerek icra dairesi, gerekse icra mahkemesi bono için belirlenen zorunlu şekil unsurlarından ödeme yerinin, bono üzerinde bulunup bulunmadığını kendiliğinden araştırmak zorundadırlar⁴⁸⁷.

Ödeme yeri olarak kabul edilecek yerin, idari birim (il, ilçe, köy) şeklinde gösterilmesi yeterli olup ayrıntılı bir şekilde adresin yazılmasına gerek yoktur⁴⁸⁸.

Ödeme yerinden kasıt, kelime anlamından da anlaşılacağı üzere borcun ifa edileceği yerdir⁴⁸⁹. Yabancılık unsuru taşıyan bonolarda, daha büyük bir önem arz ederek bonoya ilişkin '*bağlama kuralı uygulanacak hukukun tespiti*' ödeme yerinin belirlenmesi ile sağlanır⁴⁹⁰.

Kambiyo senetleri aranacak borç olarak düzenlenen senetlerdir⁴⁹¹. Ödeme yerinin senet üzerinde bulunması zaruretinin önemi de buradan gelmektedir. Bu husus, hem alacaklılar açısından hem de borçlular açısından önem taşımaktadır. Bono üzerindeki ödeme yerinin belirlenmesi; takip yoluna veya dava yoluna başvurulduğunda yetkili icra dairesinin tespit edilmesi hususunda⁴⁹² senetteki diğer borçluların borçlarından doğan sonuçların belirlenmesi ve ödeme tarihinin hesaplanması açısından önem arz etmektedir⁴⁹³.

⁴⁸⁵ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 146.

⁴⁸⁶ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 146.

⁴⁸⁷ Aydın, s. 224.

⁴⁸⁸ Uyar, s. 314.

⁴⁸⁹ Kayar, s.150.

⁴⁹⁰ Kendigelen/Kırca, s. 169.

⁴⁹¹ Mersin, s.1952.

⁴⁹² Helvacı, s. 169.

⁴⁹³ Bozer/Göle, s. 231.

3.3.2.2.3. İhtiyari Unsur: Vade

Bono iktisadi fonksiyonu açısından kredi vasıtası olması sebebiyle para alacağı için belirli bir vadeden istifade imkânı da vermektedir. Bu sebeple kanun koyucu vade unsurunu da bonoda bulunması gereken kayıtlar içerisinde saymıştır.

Bononun unsurlarının sayıldığı TTK md. 776'da vade unsurunun da senette yer alması gerektiği belirtilmiştir. Ancak TTK md. 777/2' de "*Vadesi gösterilmemiş olan bono, görüldüğünde ödenmesi şart olan bir bono sayılır.*" denilerek ihtiyari bir unsur olarak düzenlenmiştir⁴⁹⁴. Vadenin ihtiyari unsurlar içerisinde düzenlenmesinin sebebi, bonoda vade şartı bulunmadığı takdirde görüldüğünde ödenecek bono olarak hüküm ifade edecek olmasıdır⁴⁹⁵.

Vadenin ihtiyari unsur olması sebebiyle üzerinde hiç vade tarihi bulunmayan bonolar geçerli sayılmış ve görüldüğünde ödenecek bono olarak kabul edilmiştir⁴⁹⁶. Bonoda, poliçe gibi kabul için ibraz durumu söz konusu olmadığından ve görüldüğünden bir süre sonra ödenecek bonoların tespitinin zorluğu sebebiyle, düzenlendiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde bono, düzenleyene ibraz edilmelidir⁴⁹⁷. Bu husus TTK md. 779/2'de "*Görüldüğünden belirli bir süre sonra ödenmesi şart olan bonoların düzenleyene 693 üncü maddede yazılı süreler içinde ibraz olunması gerekir*" şeklinde düzenlenmiştir. Atıf yapılan 693/1'de ise "*Görüldükten belirli bir süre sonra ödenmesi şart kılınan poliçelerin, düzenlenme gününden itibaren bir yıl içinde kabule arz edilmesi gerekir*" denilerek bu sürenin bir yıl olduğunu hüküm altına almıştır. Belirlenen bu süre; kendisine ibraz edilenin, ibraz tarihi şerhini atmasıyla (senedin kendisine ibraz edildiği tarihi senedin üzerine yazması ve imzasını atmasıyla) işlemeye başlar⁴⁹⁸.

Poliçe hükümlerine yollama yapan TTK md. 778/1-b'de "*Vadeye dair 703 ilâ 707... madde hükümleri, bonolara da uygulanır.*" denilerek bonoda vadeye dair hususlarda bu maddede belirtilen hükümlerin uygulanacağını hüküm altına almıştır⁴⁹⁹. Bonoya uygulanacak olan vade kuralına ilişkin TTK md. 703/1'de; "*Bir poliçe; a) Görüldüğünde, b) Görüldükten belirli bir süre sonra, c) Düzenlenme gününden belirli bir süre sonra, d) Belirli bir günde, ödenmek üzere düzenlenebilir.*" denilerek seçimlik

⁴⁹⁴ Börü, s. 140.

⁴⁹⁵ Bilgili/Demirkapı, s. 78.

⁴⁹⁶ Mersin, s. 1952.

⁴⁹⁷ Kayar, s. 151.

⁴⁹⁸ Ertekin/Karataş, s. 205.

⁴⁹⁹ Karlı Özlem, Sebebi Gösterilmeyen Borç Tanınması Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2007, s. 64.

dört çeşit vade türü düzenlenmiştir⁵⁰⁰. Kanunda düzenlenen bu vade türlerinden başka bir vade türünün belirlenmesi veya birden fazla vade türünü içeren bir bono hazırlanması batıldır⁵⁰¹. (TTK md. 703/2)

Birden fazla olan ve birbirinin devamı niteliğinde olan bonolarda, sırası itibarıyla kendisinden sonra muaccel olacak senetlere konulan “muacceliyet kaydı” bonoyu geçersiz kılmamaktadır⁵⁰². Ancak TTK md. 703/1’de düzenlenen vade türlerinden biri ile düzenlenebilen bonolara, bu vade türlerinden farklı olarak bonolardan birinin ödenmediği hallerde geçerli olacak bir vade türü eklenemez⁵⁰³. Eklendiği hallerde bu kayıt hükümsüzdür⁵⁰⁴. Ancak, taraflar, bonolardan biri vadesinde ödenmediği hallerde diğerlerinin de muaccel olacağını kendi aralarında yapacakları bir sözleşme ile belirleyebilirler⁵⁰⁵. Bu durumda, (kambiyo hukuku dışında) tüm bonoların toplam bedeli talep edilebilir. Fakat bononun dışında düzenlenen ve bonoya açık atıf yapılan sözleşmelerde yazılı muacceliyet koşulu geçerlidir⁵⁰⁶.

Bonoya yazılacak olan vadenin belirli ve net olması gerekmektedir; aksi takdirde bono geçersiz olur⁵⁰⁷. Örneğin hasat toplanınca ödeyeceğim, baharda ödeyeceğim, okullar açıldığı zaman ödeyeceğim, evlendiğim gün ödeyeceğim gibi vadeler bonoyu geçersiz kılar.

Sübjektif unsurlar taşımadan, tereddüde yer vermeyecek şekilde vade anlaşılabilirse, bu vadenin geçerli olduğunun kabulü gerekir⁵⁰⁸. Örneğin; 2019 yılı Cumhuriyet Bayramı, 2020 yılının Ramazan Bayramının ilk günü gibi günler geçerli kabul edilmelidir. Önemli olan üçüncü kişiler tarafından herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde, bonoda belirlenen tarihi anlaşılabilmesidir. Aksi durumda belirli bir günde yazılmış vadeden bahsedilmesi olanaksızdır.

Vadenin lehdar kısmına yazılmış olması, senedin bono vasfına haiz olmasını engellemez⁵⁰⁹. Ancak, yazıyla ve rakamla yazılan vadelerin, birbirlerinden farklı olması veya dört vade türünden birden fazlasının senet üzerinde yazılı olması, bonoyu geçersiz kılar⁵¹⁰. Yargıtay’ın bir kararında bononun vade gününü gösteren kısmındaki tarih ile

⁵⁰⁰ Kendigelen/Kırca, s. 168.

⁵⁰¹ Şahin, s.20.

⁵⁰² Atay, s. 10.

⁵⁰³ Öztan, s. 213.

⁵⁰⁴ Tuna/Gürbüz, s. 261.

⁵⁰⁵ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s.151.

⁵⁰⁶ Yargıtay 12. HD. 25.03.2008 T., 3038/591 Sayılı Kararı, Yargı Dünyası, Eylül 2008, s. 69.

⁵⁰⁷ Kayıhan, s. 180.

⁵⁰⁸ Bozer/Göle, s. 214.

⁵⁰⁹ Uyar, s. 298.

⁵¹⁰ Bilgili/Demirkapı, s. 79.

senet metninin içerisindeki tarihin farklı olması nedeniyle, bononun çift vade olamayacağı gerekçesiyle, takibe dayanak olan belgeyi bono niteliğinde kabul etmemiştir⁵¹¹.

3.3.3. Bonoya Konulabilecek İhtiyari Kayıtlar

Başlıktan da anlaşılacağı üzere, ihtiyari unsurlar, bonoya konulup konulmaması bonoyu düzenleyenin isteğine bırakılmış olan kayıtlardır. Bu kayıtlar adından da anlaşılacağı üzere ihtiyari (isteğe bağlı) kayıtlar oldukları için bu kayıtların bonoda yer almaması bononun geçerliliğine herhangi bir etki etmemektedir⁵¹². Yukarıda da açıkladığımız üzere bonoda bulunması gereken zorunlu kayıtlar kanun metninde tek tek sayılmış ve senedin oluşturulması için asgari şartlar belirlenmiştir; ancak kanun koyucu, senede, senet metnini düzenleyenin bu kayıtlar haricinde başkaca kayıtlar koymasını engelleyeceği bir hükme yer vermemiştir⁵¹³.

Kanun koyucunun, kendi belirlediği kurallar dışında kayıtların, senede konulabilmesine izin vermesindeki temel amaç; sözleşme özgürlüğü çerçevesinde kambiyo ilişkisinin taraflarına belirli sınırlar dâhilinde bir serbesti tanımaktır⁵¹⁴.

Şüphesiz ki burada amaç uygulamada ortaya çıkabilecek olan ihtiyaçları gidermektir. Ancak uygulamada genellikle matbu senet metinleri kullanılmaktadır. İhtiyari kayıtlar da senet metinlerine eklenirken bu matbu formların imkân verdiği oranda ve bononun mahiyeti ile bağdaştığı ölçüde kullanılmalıdır⁵¹⁵.

İhtiyari unsurlar; bonoda bulunması zorunlu olmayan ve isteğe bağlı olarak konulan kayıtlar oldukları için icra müdürleri ve mahkemeleri tarafından bono üzerinde bu kayıtların bulunup bulunmadığı hususu araştırılmamaktadır⁵¹⁶. Dolayısıyla, uygulamada da önüne bono gelen icra müdürü sadece zorunlu kayıtların varlığına bakmakta; bononun, ihtiyari kayıtları ihtiva edip etmediğini kontrol etmemektedir. Kaldı ki, icra müdürünün veya icra mahkemelerin böyle bir görevi de bulunmamaktadır.

Bonoya konulacak ihtiyari kayıtlar elbette ki sınırsız değildir. Konulan kaydın geçerli olabilmesi için öncelikli olarak kanunda, bono üzerinde bulunan kaydı yasaklayan bir hükmün olup olmadığına bakmak gereklidir ki; böyle bir hüküm yoksa

⁵¹¹ Yargıtay 12. HD. 08.03.2007 tarih, 385/4258 Sayılı Karar, Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 142.

⁵¹² Oğuzoğlu, s.11.

⁵¹³ Can, s. 39.

⁵¹⁴ Atay, s. 4.

⁵¹⁵ Kendigelen/Kırca, s. 184.

⁵¹⁶ Aydın, s. 224.

ikinci şart olan bononun niteliği ile bağdaşıp bağdaşmadığı kontrol edilmelidir⁵¹⁷. Görüldüğü üzere kanun koyucu, her ne kadar da kambiyo ilişkisi taraflarının bono üzerine kayıt koymasını engelleyici net bir kural koymasa da bu durumu da sınırsız olarak kabul etmemiş, haklı olarak, belirli başlı bazı sınırlamalara tabi tutmuştur⁵¹⁸.

Uygulamada birçok ihtiyari kayıt kullanıldığı görülmektedir. Bu kayıtların bir kısmı kanunen düzenlenmiş kayıtlar olmakla beraber bir kısmı da uygulamada yer alması ile birlikte hukukumuzda yer bulmuştur⁵¹⁹.

3.3.3.1. Kanunda Öngörülen İhtiyari Kayıtlar

Sözleşme serbestisi ilkesi gereğince vade unsuru tarafların isteğine bırakıldığından, hazırlayan dilerse kanunun kendisine tanıdığı imkânı kullanarak poliçeye yazılan dört vade türünden birini (görülürken ödenecek, görüldükten belirli bir süre sonra ödenecek, belirli bir tarihte ödenecek, düzenlenme tarihinden belirli bir müddet sonra ödenecek) bonoya ekleyebilmektedir⁵²⁰.

İsteğe bağlı yazılan kayıtlardan olan vade kaydı eğer yazılmamışsa kanunen belirlenen sürede yani görüldüğünde, bir başka deyimle senedin ibrazında ödenecektir⁵²¹. Bu husus TTK 777/2’de “*Vadesi gösterilmemiş olan bono, görüldüğünde ödenmesi şart olan bir bono sayılır*” şeklinde düzenlenmiştir.

Görüldüğü üzere vade unsurunun senette yer almaması senedin geçerliliğine herhangi bir etki doğurmamaktadır. Kanun koyucu, bu dört vade türü ile sınırlamak şartı ile taraflara bir seçim hakkı vermiştir. Vade unsurunun yazılmaması durumunda bir boşluk bırakmamış ancak taraflara da dört vade türünden birini seçebilme imkanı sağlamıştır.

Yukarıda vade konusunda yeterli açıklamalar yapıldığından bu konular hakkında ayrıntıya girilmeyecektir. Ancak, burada dikkat edilmesi gereken konu, kanun koyucunun amacının anlaşılmasıdır. Kanun koyucu, bu iki hususun senette düzenlenmesini belirli sınırlar dahilinde tarafların ihtiyarına bırakmıştır⁵²². Bu

---

⁵¹⁷ Helvacı/Aksu, s. 1285.

⁵¹⁸ Kayar, s. 151.

⁵¹⁹ Kandemir, s. 103.

⁵²⁰ Aydın Muzaffer Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu ile Takipte Şikayet, Ankara 2011, s. 225.

⁵²¹ Bozer/Göle, s. 213.

⁵²² Kayıhan, s. 179.

unsurların senette yer almaması, senedin kambiyo senedi olma özelliğini etkilememektedir⁵²³.

Vade unsuru da kanun koyucunun, kanunda düzenlediği kayıtlardır⁵²⁴. Kanunda düzenlenen diğer ihtiyarı kayıtlar ise; menfi emre kaydı, faize ilişkin kayıtlar, avali belirten kayıtlar, aynen ödeme kaydı, protestodan muafiyeti gösteren kayıtlar, retrete ilişkin kayıtlar, araya girmeye ilişkin kayıtlar, senedi ödeyecek olan üçüncü şahsın adresi gibi kayıtlardır⁵²⁵.

3.3.3.1.1. Menfi Emre Kaydı

Bono, hukuki niteliği itibari ile tıpkı diğer kambiyo senetleri gibi kanunen emre yazılı olarak düzenlenen bir kıymetli evrak türüdür⁵²⁶. Dolayısıyla, bir senedin emre yazılı bir senet olabilmesi için ayrıca ‘emre yazılıdır’ kaydı konulmasına gerek olmaksızın yalnızca senet üzerinde lehtar kısmında bir gerçek veya tüzel kişinin adının yer alması yeterlidir⁵²⁷.

Kanunen emre yazılı olarak düzenlenen bonoya ayrı bir kayıt konularak nama yazılı bir kambiyo senedi haline getirilmesi mümkündür⁵²⁸. Senedi düzenleyen, senet üzerine ‘ciro edilemez’, ‘emre değildir’ şeklinde menfi (olumsuz) emre kaydı koyarak senedi emre yazılı senetten nama yazılı senede dönüştürebilmektedir⁵²⁹.

Emre yazılı bir senedin nama yazılı senet haline gelebilmesi için yazılması gereken ‘emre değildir’ kaydının senedi düzenleyenin imzasının olduğu herhangi bir yerde yer alması yeterlidir; özellikle senet metninin içerisinde yer almasına gerek yoktur⁵³⁰. Senet metni üzerinde yazılı olan ‘emrine’ ibaresinin çizilmesi senedi nama yazılı hale getirmek için yeterli değildir⁵³¹. Muhakkak ki bu ibarenin yazılı olması gerekmektedir.

---

⁵²³ Ergün/Tuna, s.260.

⁵²⁴ Kayar, s. 150.

⁵²⁵ Demirdoğan, s. 31.

⁵²⁶ Kaya, s. 3.

⁵²⁷ Kandemir, s. 103.

⁵²⁸ Bilgili/Demirkapı, s. 82.

⁵²⁹ Kayar, s. 152.

⁵³⁰ Kendigelen/Kırca, s. 185.

⁵³¹ Öztan, s. 231.

3.3.3.1.2. Faiz Kaydı

Bonoya yazılabilecek olan ‘‘faiz kaydı’’ ihtiyari bir unsurdur ancak uygulamada vade türleri bakımından sınırlı tutulmuştur⁵³². Faize ilişkin kayıtlar, kanunda zikredilmiş olan ihtiyari kayıtlardandır⁵³³.

Bononun vadesinin hangi gün olduğunun belirlenebilmesi, faiz kaydı açısından önem arz etmektedir⁵³⁴. Ancak dört tür vade çeşidinden yalnızca belirsiz vadeli olan bonolara yani görüldüğünde veya görüldüğünden belirli bir süre sonra ödenecek olan bonolara faiz kaydı konulabilmektedir⁵³⁵. Diğer iki tür vade çeşidi olan belirli günde ödenecek olan bonolar veya düzenlenme tarihinden belirli bir gün sonra ödenecek olan bonolara faiz kaydı konulması bonoyu geçersiz hale getirmeyecek, bono üzerine eklenen faiz kaydı yazılmamış olarak kabul edilecektir⁵³⁶. Bu hususa TTK md. 675’te ‘‘(1) Görüldüğünde veya görüldüğünden belirli bir süre sonra ödenmesi şart kılınan bir poliçeye, düzenleyen tarafından faiz şartı konulabilir. Diğer poliçelerde böyle bir faiz şartı yazılmamış sayılır’’ şeklinde yer verilmiştir.

Bono üzerine faiz şartı yazılmışsa bu faiz oranının ne olacağının bono üzerinde açıkça belirtilmesi ve faizin hangi tarihten itibaren başlayacağını da bono üzerine yazılması gerekmektedir⁵³⁷. TTK md. 675/2 uyarınca ‘‘(2) Faiz oranının poliçede gösterilmesi gerekir; gösterilmemiş ise faiz şartı yazılmamış sayılır.’’ şeklinde bu husus kanunda zikredilmiştir.

TTK md. 675/3’te ‘‘ (3) Başka bir gün belirtilmemişse, faiz, poliçenin düzenlenme gününden itibaren işler’’denmektedir. Bu hüküm uyarınca; bono üzerinde, faizin başlangıç tarihinin yazılmadığı durumlarda faiz, bononun düzenlendiği tarihten itibaren işleyeceği halde; faiz oranının hangi miktarda olacağını belirtmemesi faiz şartının yazılmamış sayılma sonucu doğuracaktır⁵³⁸.

3.3.3.1.3. Aynen Ödeme ve Kur Kaydı

Bonolarda belirli miktarda paranın koşulsuz şartsız ödenmesi şartı belirlenirken bu paranın Türk Lirası veya yabancı bir para birimi olması arasında bir fark

---

⁵³² Günay, s. 38.

⁵³³ Ertan, s. 212.

⁵³⁴ Kayıhan, s. 113.

⁵³⁵ Atay, s.5.

⁵³⁶ Kandemir, s. 118.

⁵³⁷ Kayar, s.152.

⁵³⁸ Kendigelen/Kırca, s. 188.

gözetilmemiştir⁵³⁹. Yabancı para üzerinden düzenlenebilen bono, ödeme bakımından bir seçimlik hak doğurabilir; ancak bu seçimlik hak da “aynen ödeme ve kur kaydı” ile ortadan kaldırılabılır⁵⁴⁰. Bu durum TTK md. 711’de “*Poliçenin, ödeme yerinde rayici olmayan bir para ile ödeneceği şart koşulduğu takdirde, bedeli, vade günündeki değerine göre o ülke parasıyla ödenebilir...*” denilmek suretiyle düzenlenmiştir.

Bono üzerinde borç altına girildiği durumlarda ödemenin “efektif” yani aynen ödeme şeklinde veya “karşılığı Türk Lirası” şeklinde bir kaydın yer alması mümkündür⁵⁴¹. Bu tür kayıt bulunmadığı durumlarda borçlu, borcunu ödemediğinde alacaklı seçimlik hakkı doğrultusunda dilerse aynen, dilerse de fiili ödeme günündeki bedel üzerinden ödenmesini talep edebilir⁵⁴². Senedi düzenleyen, senet üzerine aynen ödeme kaydı koymuş ise ödemenin senet üzerinde belirtilen para cinsinden yapılması gerekmektedir⁵⁴³.

Senet üzerinde “aynen” ödeme kaydı eklenmediği hallerde ise ödeme günündeki “rayiç kur bedeli” tespit edilerek, bu kur bedeli üzerinden Türk Parasına çevrilerek ödeme yapılması beklenir⁵⁴⁴. Mevcut durumda Türk Lirasının sürekli değer kaybettiği bir dönem olan günümüzde kur bedeli üzerinde sürekli dalgalanmalar olmaktadır. Bu dalgalanmalar neticesinde kur değerinin sürekli değişimi kambiyo ilişkisinin tarafları arasında yabancı para ile senet düzenleme konusunda çekince uyandırabilmektedir. Bu sebeple kimi keşideci, bono üzerine “kur kaydı” ekleyerek ödeme günündeki kur ne olursa olsun belirlenmiş bir kur üzerinden ödenecek miktarın hesaplanacağını kararlaştırmaktadır⁵⁴⁵.

Kambiyo senetleri, mücerret senetler olduğundan bu kaydın konulması kambiyo hukuku açısından bir önem arz etmemekle beraber, düzenleyen ile lehtar arasında bir uyumsuzluk olduğu durumlarda, şahsi def’i olarak ileri sürülmesi açısından önem taşıdığından bahsedilebilmektedir⁵⁴⁶.

---

⁵³⁹ Kayıhan, s. 176.

⁵⁴⁰ Eriş, s. 724.

⁵⁴¹ Bilgili/Demirkapı, s. 72.

⁵⁴² Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 141.

⁵⁴³ Kandemir, s. 105.

⁵⁴⁴ Bozer/Göle, s. 187.

⁵⁴⁵ Kendigelen/Kırca, s. 188.

⁵⁴⁶ Kayar, s. 153.

3.3.3.1.4. Protestodan Muafiyet Kaydı

Bono üzerine koyulabilecek ihtiyari kayıtlardan bir diğeri de ‘‘protestodan muafiyet’’ kaydıdır. TTK md.722 tanımlandığı üzere senet üzerine ‘‘protestodan muafıtır’’ veya ‘‘ bedelsizdir’’ şeklinde kayıtlar eklenerek senet, protestodan muaf şekilde düzenlenebilmektedir⁵⁴⁷. Bu tür kayıtlar konulduğu durumlarda ‘‘müracaat hakkını’’⁵⁴⁸ kullanmak isteyen hamil, kabul etmeme veya ödememe protestosundan muaf kabul edilmektedir⁵⁴⁹.

Protestodan muafiyet kaydı konulduğu durumlarda hamilin, diğeri senet borçlularına gidebilmesi için protesto çekmesine gerek yoktur⁵⁵⁰. Ancak, senet üzerine protestodan muafiyet kaydı konulması, hamile sınırsız haklar vermeyecek ve hamil yine de senedi süresinde ibraz etmek zorunda kalacaktır⁵⁵¹.

Bu kaydı ‘‘düzenleyenin’’ mi ‘‘cirantanın’’ mı koyduğu önem arz etmektedir. Kaydı düzenleyenin koyduğu hallerde hamil, hem kaydı koyan düzenleyene hem de müracaat borçlularının hepsine başvururken; ciranta veya avalist koyduğu durumlarda ise sadece kaydı koyan cirantaya veya avaliste karşı, protesto çekmeksizin müracaat hakkını kullanabilecektir⁵⁵².

3.3.3.2. Kanunda Öngörülmeven İhtiyari Kayıtlar

Kanun koyucunun kanunda yazılı olmayan kayıtları kabul etmesindeki temel amaç belirli sınırlamalar dâhilinde taraflara sözleşme özgürlüğü sağlamaktır⁵⁵³. Kanun koyucu, bu hususlara kanunda yer vermemiştir. Ancak bu unsurların kanunda yer almaması uygulanması açısından bir engel teşkil etmemektedir.

Kanunda yazmayan bu unsurlar, uygulamada taraflarca kullanılarak ticari hayatta yer almışlardır. Bu kayıtların da uygulanması tıpkı kanunda yazılan ihtiyari kayıtlar gibi belirli sınırlamalar dâhilinde kabul edilmiştir⁵⁵⁴. Bir ihtiyari kaydın, senet

⁵⁴⁷ Öztan, s. 213.

⁵⁴⁸ ‘‘Müracaat Hakkı; hamilin muhataba başvurduğu durumlarda, muhatabın poliçeyi kabul etmemesi veya kabul etmemesine rağmen ödemediği takdirde, hamilin, diğeri poliçe borçlularına başvurabilmesi demektir. ‘‘ Bozer/Göle, s. 149.

⁵⁴⁹ Kandemir, s. 118.

⁵⁵⁰ Bilgili/Demirkapı, s. 82.

⁵⁵¹ Kendigelen/Kırca, s. 188.

⁵⁵² Kayar, s. 152.

⁵⁵³ Kandemir, s. 6.

⁵⁵⁴ Günay, s. 38.

metninde yer alabilmesi, öncelikle kanunda bu kaydın konulmasına engel bir hüküm yer almamasına ve konulan bu kaydın bononun niteliğine ters düşmemesine bağlıdır⁵⁵⁵.

3.3.3.2.1. Yetki Kaydı

Taraflar, her ne kadar da sözleşme yaparken bir uyuşmazlık olacağı düşüncesiyle sözleşmeyi akdetmeseler de belirli nedenlerden dolayı, uyuşmazlık olması beklenebilecek bir durumdur. Kaldı ki ticari hayatta sözleşmeyi yapan taraflar, genellikle birbirlerinden farklı şehirlerde bulunmaktadır. Bu aşamada tarafların senede “yetki kaydı” eklemesi durumu söz konusu olmaktadır.

Yetki kaydı, bir uyuşmazlık olduğu durumlarda bono sebebiyle açılacak olan icra takibinin veya davanın hangi yerdeki mahkemede açılacağına senede eklenmesidir⁵⁵⁶. Örneğin, bonoya yetki kaydı konulması, “taraflar arasında bir uyuşmazlık olduğu durumlarda Mersin Mahkemeleri ve İcra Dairelerinin yetkili olduğunu şimdiden kabul ederim” şeklinde bir ibarenin yer almasıyla olur.

Taraflar arasında yetki kaydı konulduğu durumlarda bu kayıt geçerli olur; aksi durumda ise yani taraflar arasında yetki konusunda bir anlaşma yok ise (yetki kaydı yok ise) ödeme yeri mahkemeleri ve icra daireleri yetkili olarak kabul edilir⁵⁵⁷.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda yetkili icra dairesi; özel yetkili ve genel yetkili olmak üzere iki şekilde düzenlenmiştir⁵⁵⁸. Genel yetki; kanunda, coğrafi olarak neredeki icra dairesinde bononun takibe konulacağı hususunun belirlenmesidir⁵⁵⁹. Dolayısıyla, genel yetki kanunda düzenlenen yetki kuralıdır. Bonoya eklenecek “yetki kaydında” olduğu gibi özel yetki kuralı ise, çıkacak ihtilaflarda hangi yerdeki mahkemenin yetkili olacağına tarafların kendi arasında belirlenmesidir⁵⁶⁰.

Bono üzerine konulacak olan “yetki kaydı” uyuşmazlık durumunda HMK md. 17-18’de belirtilen şartları taşıması şartı ile hangi mahkemelerin yetkili olacağına tarafların kendi aralarında özel olarak belirlemesidir⁵⁶¹. Kanunen o icra dairesi yetkili olmasa dahi taraflar, bonoya ekleyecekleri yetki kaydı ile aslında yetkili olmayan bir

⁵⁵⁵ Demirdoğan, s. 31.

⁵⁵⁶ Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C.25, S.2, Furkan Soylu, Medeni Usul Hukukunda Ortak Yetkili Mahkeme, Konya 2017, s. 452.

⁵⁵⁷ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 225.

⁵⁵⁸ Uyar Talih, Genel Haciz Yoluyla Takiplerde Yetkili İcra Dairesi, Terazi Hukuk Dergisi, C.10, S.106, 2015, s.146.

⁵⁵⁹ Börü, s.143.

⁵⁶⁰ Uyar Talih, Genel Haciz Yolu İle Takipte Yetkili İcra Dairesi Makalesi, TTB Dergisi, S.56, 2005, s. 331.

⁵⁶¹ Bolayır Nur, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’na Göre Yetki Sözleşmeleri, İstanbul Barosu Dergisi, C.85, S.5, 2011, s. 132.

icra dairesini yetkili duruma getirmektedirler⁵⁶². Uygulamada da tarafların bono üzerine yetki kaydı koyarak özel yetkili mahkeme belirleme durumlarına sıklıkla rastlanmaktadır.

Yetki sözleşmesini HMK md. 17’de ‘‘(1) Tacirler veya kamu tüzel kişileri, aralarında doğmuş veya doğabilecek bir uyuşmazlık hakkında, bir veya birden fazla mahkemeyi sözleşmeyle yetkili kılabilirler. Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça dava sadece sözleşmeyle belirlenen bu mahkemelerde açılır.’’ şeklinde düzenlenmiştir. HMK md. 17 hükmü, bonolar için de geçerlidir. Dolayısıyla, bonolara yetki kaydını yalnızca tacirler ve kamu tüzel kişileri ekleyebilmektedir⁵⁶³.

Örneğin, düzenleyen tacir, lehtar bir öğrenci ise; düzenleyen bir memur, lehtar tacir ise veya her ikisi de tacir değilse yetki sözleşmesi eklenmesi bonoyu geçersiz kılmaz ancak hiç yazılmamış sayılır⁵⁶⁴. Yine HMK md. 17 uyarınca senet üzerine eklenen yetki kaydı daha sonradan senede dâhil olan ciranta veya avalistleri de tacir veya tüzel kişi olmaları halinde bağlamaktadır⁵⁶⁵.

3.3.3.2.2. Bedel Kaydı

Senet üzerine eklenen bedel kaydına da uygulamada sıklıkla rastlanmaktadır. Bononun mücerret borç ikrarı içermesi sebebiyle, yalnızca mücerret borcun varlığının ispatlanması yeterli olup ayrıca borcun geçerli olup olmadığının kanıtlanması zorunlu değildir⁵⁶⁶. Ancak bonolar, mücerret bir borç ikrarını içeren senetler olsalar da elbette ki bu ilişkinin altında yatan bir sebep mevcuttur. Bonolar üzerine konulan bu bedel kaydı ile bononun verilmesinin altında bir bedel ilişkinin bulunduğu, bir diğer deyimle bononun hatır için verilmediği ispatlanmış olmaktadır⁵⁶⁷.

Bonoya bedel kaydı ‘‘bedeli makbuzumdur’’, ‘‘bedeli nakden alınmıştır’’, ‘‘bedeli malen alınmıştır’’, ‘‘ bedeli malen/nakden kabzolunmuştur’’ şeklinde kayıtlar ile konulmaktadır⁵⁶⁸.

Yargıtay bir kararında, ‘‘Bu kayıt, keşidecinin (borçlunun), senedin lehtarından (alacaklıdan) karşı edayı aldığına ispata yarar. Aslında kambiyo senetleri hukuku yönünden bu kayıtların bir anlamı ve önemi yoktur. Çünkü kambiyo senedinin

⁵⁶² Oğuzoğlu, s. 12.

⁵⁶³ Kayar, s. 153.

⁵⁶⁴ Bilgili/Demirkapı, s. 181.

⁵⁶⁵ Kendigelen/Kırca, s. 189.

⁵⁶⁶ Ertekin Karataş, s. 195.

⁵⁶⁷ Kendigelen/Kırca, s. 190.

⁵⁶⁸ Öztan, s. 214.

düzenlenmesiyle, mücerret bir borç ilişkisi yaratılmaktadır. Bu nedenle karşı edimin elde edilip edilmediğinin önemi de bulunmamaktadır. Temel borç ilişkisinin bir sözcükle senede yansıtılması şeklinde ortaya çıkan bedel kaydının, varlığı ya da yokluğu senedin bono niteliğini etkilemez⁵⁶⁹” demiştir.

Bonoya eklenen bu kayıt senedi ciro yolu ile devralan cirantaları ve hamili bağlamamaktadır⁵⁷⁰. Bu kayıt, yalnızca senedi düzenleyen ile lehdar arasında geçerlidir. Dolayısıyla, bu kayıt yalnızca lehdar ile düzenleyen arasındaki uyuşmazlıkların çözümünde etkili olacaktır.

Bu kaydın bonoya eklenmesinin temel amacı, borçlunun, bononun karşılığı olarak lehtardan bir miktar para veya mal aldığını kabul ettiğinin ispatlanmasıdır⁵⁷¹. Ancak Yargıtay 19. Hukuk dairesi 2003 tarihli bir kararında, bonoya her ne kadar da böyle bir kayıt konmuş olsa da senedi düzenleyerek borç altına girenin bu senedin hatır senedi olduğunu iddia etmesine ve iddiasını ispat etmesine olanak tanımıştır⁵⁷².

Yargıtay, senette “bedel kaydı” olduğu hallerde, senedin bu kayda uygun olarak düzenlendiğini kabul edeceğinden bu kaydın aksini iddia eden kimseyi, iddiasını ispat etmekle yükümlü tutuştur⁵⁷³. Yargıtay bir kararında; *bono, bağımsız borç ikrarı içeren bir senet olup senette bedel kaydının mevcut olması hâlinde ispat yükünün kaydın aksini savunan tarafa ait olduğu ve mahkemece ispat yükü kendisinde olan davacı tarafa bu iddiasını kanıtlayabilmesi için olanak verilip tüm delilleri toplanıp sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, ispat yükünün davalıda olduğu gerekçesiyle hüküm kurulmuş olmasının hatalı olduğu gerekçesiyle bozma istemiştir*⁵⁷⁴.

3.3.3.2.3. Teminat Kaydı

Bono taraflar arasında çeşitli sebeplerden dolayı düzenlenebilir. Bono bir borcun yerine getirilmesi amacıyla, örneğin; alım-satım ilişkisi, ticari ilişki vb. sebeplerle, düzenlenebileceği gibi teminat amacı ile de düzenlenmesinde bir sakınca yoktur⁵⁷⁵.

⁵⁶⁹ HGK 2003/19-781 E, 2003/768 K. T. 1.3.2003 <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.: 14.05.2020.

⁵⁷⁰ Kayar, s. 154.

⁵⁷¹ Kayihan, s.182.

⁵⁷² Yargıtay 19. HD. 01.03.2003 Tarih, 2002-459/2026TBB Sayılı kararı, Yargıtay 19. HD. 07.04.2003 Tarih ve 2002-6178/3691 Sayılı kararı, TBB Dergisi, S.54, 2004, s.376-379.

⁵⁷³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 28.09.1988 Tarih, 11-360/375 S. Kararı, YHGK, 09.04.2003 T. 19-290/286 S. Kararı, YHGK, 04.04.2007 T. 13-153/183 S. Kararı, Kendigelen/Kırca s. 190.

⁵⁷⁴ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E. 2017/19-821, K. 2019/58, T. 5.2.2019 <https://karararama.yargitay.gov.tr/Yargitaybilgibankasiistemciweb/> e.t.: 14.05.2020.

⁵⁷⁵ Kandemir, s.123.

Kanunda bu durumu engelleyen herhangi bir hüküm yoktur. Bu duruma uygulamada da sıklıkla rastlanmaktadır.

Taraflar düzenledikleri senedin teminat amacıyla düzenlendiğinin senet üzerinde belirtilmesini isteyebilirler. Bu senetlerin zaten düzenlenme amaçları mevcut olan bir borcun veya ilerde doğacak olan bir borcun teminatını oluşturmaktır⁵⁷⁶. Bu şekilde düzenlenen bir senedin teminat senedi olduğunu belirtmek için senet metni üzerine ‘‘teminat senedi’’ kaydı düşülmektedir.

Yargıtay senet üzerine bu şekilde ‘‘teminat içindir’’ kaydı düşülmesinin senedin geçerliliğini etkilemeyeceği görüşündedir⁵⁷⁷. Yargıtay 12. HD 2004 tarihli kararında senette teminat kaydının yer almasının bononun ‘‘kayıtsız ve şartsız ödeme vaadini içermesi’’ kuralını etkilemediği yönünde bir karar vermiştir⁵⁷⁸.

Yargıtay’a konu olmuş bir örnek olayda; *Taraflar arasında düzenlenen 22.07.2011 tarihli senedin 'teminat olarak verildiği' ibaresi yer almaktadır. Sözleşme içeriğindeki taraflar ve miktar takibe konu bono ile aynı olup, bahse konu senedin taraflar arasındaki ilişkinin teminatı olarak verildiği, anılan maddelerde belirtildiği şekilde kayıtsız şartsız muayyen bir bedeli ödeme vaadini içermediği anlaşılmaktadır. Bu durumda bononun taraflar arasındaki hukuki ilişkinin teminatı olarak verilmesi, Tarafların sözleşme doğrultusunda edimlerini yerine getirip getirmediğinin ve dolayısı ile alacağın tahsil edilip edilmeyeceğinin yargılamayı gerektirmesi nedeniyle, İİK.nun 170/a-2.maddesi gereğince itiraz kabul edilerek takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir*⁵⁷⁹ denilmiştir.

Yargıtay, bazı kararlarında ise teminat kaydı konularak, temel borç ilişkisine atıf yapan senedin, kambiyo senedi vasfında olmadığı, iyi niyetli olsun veya olmasın senetle borç altına giren herkes tarafından, herkese karşı def'i olarak ileri sürülebileceği yönünde karar vermiştir⁵⁸⁰.

⁵⁷⁶ Mağden, s. 39.

⁵⁷⁷ Kendigelen/Kırca, s. 190.

⁵⁷⁸ Yargıtay 12. HD. 25.03.2008 T., 3038/591 S. Kararı, Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 151.

⁵⁷⁹ Yargıtay, 12. Hukuk Dairesi, E. 2013/3704, K. 2013/8884, T. 12.3.2013 <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.: 14.05.2020.

⁵⁸⁰ ‘‘Mahkemece, icra takibine konu bono metninde ‘‘teminaten’’ ahzolunduğunun belirtildiği, bono altına davalı B.E. vekili tarafından ‘‘26.02.2009 tarihli protokole istinaden verilmiştir. ‘Teminat senedidir’ şeklinde şerh düşülerek bononun neyin teminatı olduğunun açıklandığı, bu şerhe göre davalılar S.A. ve E.S.’nin iyi niyet iddialarının dinlenemeyeceği, protokolün 3. maddesinde açıklanan riskin gerçekleşmediği gerekçesiyle davanın kabulüne, davacıların bono nedeniyle davalılara borçlu olmadıklarının tespitine, %40 oranında olan 16.000 TL tazminatın davalılardan alınarak davacılar verilmesine karar verilmiş, hüküm davalılar S.A. ve E.S. vekilleri tarafından temyiz edilmiştir. 1-Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davalılar vekilinin davalı S.A.’ya yönelik kurulan hükme ilişkin tüm, davalı E.S.’ye

3.3.3.2.4. Temerrüt Faizi Kaydı

Yukarıda da açıklandığı üzere, ihtiyari bir kayıt olan faiz kaydı bonolara başlangıç tarihinin ve oranının gösterilmesi koşuluyla konulabilmektedir⁵⁸¹. Yalnızca görüldüğünde veya görüldükten bir süre sonra ödenecek olan bonolarda faiz şartı geçerli, diğer vade türlerinde ise konulan faiz şartı geçersizdir⁵⁸². Bu durum TTK md. 675/1'de “(1) Görüldüğünde veya görüldüğünden belirli bir süre sonra ödenmesi şart kılınan bir poliçeye, düzenleyen tarafından faiz şartı konulabilir. Diğer poliçelerde böyle bir faiz şartı yazılmamış sayılır.” şeklinde hüküm altına alınmıştır. Bahsedilen bu faiz kaydı kapital (anapara) faizidir⁵⁸³.

Temerrüt faizi kaydında ise kapital faizde olduğunun tersine herhangi bir vade ayrımı gözetmeksizin bütün vade türlerinde olabilen, senetteki borcun vade tarihinde ödenmeme ihtimaline karşılık senet üzerine temerrüt faizi kaydı düşülmesidir⁵⁸⁴. Bu şekilde bono üzerine faiz şartı eklenmişse bu faiz miktarının açıkça yazılı olması gerekmektedir⁵⁸⁵. (TTK md.675/2) Zira bono ödenmediği takdirde, hamil zaten TTK md. 725/1-b maddesi doğrultusunda temerrüt faizi talep edebilecektir⁵⁸⁶.

3.3.4. Yasak Kayıtlar

Bonoya koyulan ihtiyari kayıtlar, belirli sınırlamalar dâhilinde tarafların sözleşme özgürlüğü çerçevesinde senede eklenmesine müsaade edilen kayıtlardır. Dolayısıyla, ihtiyari kayıtların konulması bono için ne bir zarurettir ne de konulduğu

---

yönelik kurulan hükme ilişkin ise aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan ve yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir”, Yarg. 19. HD 2013/12427 E., 2013/19692 K., 11/12/2013 T. kararı; “Alacaklı tarafından bonoya dayalı olarak borçlu aleyhine kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip başlatıldığı, borçlunun süresinde İcra Mahkemesi'ne şikâyet yoluyla başvurarak dayanak senedin kambiyo senedi vasfında olmadığını belirterek takibin iptali istediği anlaşılmaktadır. Somut olayda; takip dayanağı olan 08.06.2011 keşide tarih, 15.000 TL bedelli bononun ön yüzünde “01.06.2011 tarihinde Ekosistem G. D. Ltd Şti. ile imzalanan sözleşmeye istinaden alınan teminat senedir. Başka amaçla kullanılmaz” açıklaması yer almaktadır. Bono üzerinde yer alan bu açıklama takip alacaklısı olan lehdara karşı ileri sürülebileceği gibi bu konumdaki alacaklı iyi niyet iddiasında da bulunamaz. Bu durumda, dayanak belge T.T.K.'nun 688/2. maddesinde öngörülen kayıtsız şartsız ödeme vaadi unsurunu taşımadığından kambiyo takibine konu edilemez. Alacağın tahsil edilip edilmeyeceğinin yargılamayı gerektirmesi nedeniyle İ.İ.K.nun 170/a-2.maddesi gereğince itiraz kabul edilerek takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir”, Yargıtay. 12. HD 2012/17743 E., 2012/34627 K., 26/11/2012 T. kararı, UYAP Portal, <https://avukat.uyap.gov.tr/main/avukat/index.jsp?v=1916> e.t.: 18.05.2020.

⁵⁸¹ Oğuzoğlu, s.12.

⁵⁸² Aydın, s. 247.

⁵⁸³ Ertekin/Karataş, s. 206.

⁵⁸⁴ Kendigelen/Kırca, s. 191.

⁵⁸⁵ Kayar, s. 152.

⁵⁸⁶ Kendigelen/Kırca, s. 192.

durumlarda bononun geçerliliğine bir etkisi olacaktır. Tüm bu kayıtların dışında kalan kayıtlar ise bonoya yazılması yasak olan kayıtlardır.

Bonoya konulan yasak kayıtlar; bononun kambiyo senedi olma vasfının oluşmasını engelleyen kayıtlar ve bonoya hiç yazılmamış kabul edilen kayıtlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır⁵⁸⁷.

TTK 776'da sayılan zorunlu unsurlardan bononun kayıtsız şartsız ödeme vaadini içermesi kaydını etkileyen kayıtlar ve TTK md. 778'de sayılan dört vade türünden farklı bir vade türü içeren bonolar geçersiz kabul edilmektedir⁵⁸⁸. Görüldüğü üzere bir bono üzerinde bedelin ödenmesi herhangi bir şarta bağlanmışsa veya bir borç ilişkisine bağlanmışsa bu bono kayıtsız şartsız ödeme vaadi şartına aykırı düşeceği için geçersiz olacaktır. Teminat kaydının önemi de aslında bu kısımda karşımıza çıkmaktadır. Eğer ki, senet üzerinde teminat kaydı bononun temelinde yatan gerçek borç ilişkisini gösterirse veya senetteki borcun ifa edilmesini bir koşula bağlarsa, bu teminat kaydı da yasak kayıt olarak değerlendirilir ve bononun kambiyo senedi olma özelliğini ortadan kaldırır⁵⁸⁹.

Kanunda sayılan dört vade türünden farklı bir vade türü belirlenmişse bu durum da bononun kambiyo senedi olma vasfını etkileyecek ve geçersiz bir bono olarak kabul edilecektir⁵⁹⁰.

İkinci durumda, senede yazılmaması gereken ancak yazıldıkları hallerde hukuken bir geçerliliği olmayan ve senedin geçerliliğine de bir etkisi olmayan kayıtlardır⁵⁹¹. Örneğin; vekâlet ücretine, cezai şarta, seri halde olan bonolardan birinin ödenmemesi halinde devam eden bonoların da geçersiz olacağına ilişkin kayıtlar senet metnine yazılmaması gereken ancak yazıldıkları takdirde de bononun geçerliliğine etkileri olmayan kayıtlardır⁵⁹².

---

⁵⁸⁷ Kandemir, s. 8.

⁵⁸⁸ Eriş, s.726.

⁵⁸⁹ Sarıkaya, s. 82.

⁵⁹⁰ Karanfil, s. 5.

⁵⁹¹ Kendigelen/Kırca, s. 192.

⁵⁹² Kayar, s. 155.

3.4. Bonoda Devir Şekli; Ciro

Bono emre yazılı kambiyo senedir ve bononun devri, emre yazılı senetlerin devir şekli olan ciro ve zilyetliğin devri yolu ile gerçekleşmektedir (TTK md. 647/2, 648/2). Bu iki husus birbirlerine bağlı zorunlu unsurlardır. Sadece bonoyu teslim etmek veya sadece ciro, senedin devrini sağlamaya yetmemektedir⁵⁹³.

Emre yazılı kambiyo senedi niteliğinde olan belgelerin devri ciro yolu ile yapılmaktadır⁵⁹⁴. Dolayısıyla kambiyo senedi vasfını haiz olmayan bir belgeyi bir kimse ciro yolu ile devralsa dahi bu kişinin senedin yetkili hamili olabilmesine imkan yoktur.

Yukarıda kanunda düzenlenen ihtiyari kayıtlardan olan menfi emre kaydının bonoya konulabileceğinden bahsettik. Buna göre, bir bono üzerine konulan menfi emre kaydı ile nama yazılı hale gelen bonoların devir yolu da alacağın temlik yolu ile gerçekleşir⁵⁹⁵.

3.4.1. Ciro Kavramı ve Özellikleri

Kredi ve ödeme aracı olarak kullanılan bono, zamanla ihtiyaçları karşılamak amacıyla gelişim göstermiş ve ticari hayattaki gereksinimlerden dolayı bononun devredilmesi zaruretinin doğması ile beraber 16. Yüzyılda Cenovalı tacirler tarafından ciro yolu kullanılmıştır⁵⁹⁶. Kelime kökeni olarak da ‘‘ciro’’, İtalyanca ‘‘devretmek’’ anlamına gelen ‘‘girare’’ kelimesinden ortaya çıkan ‘‘giro’’ kelimesinden gelmektedir⁵⁹⁷.

Türk doktrinde cironun hukuki niteliğini açıklamaya çalışan görüşlerden en baskını, cironun havale niteliğinde olduğudur⁵⁹⁸. Ciro işlemi çeşitli sebeplerden dolayı olabilir. Ciro işlemi, senedin düzenlenmesindeki temel ilişkiden bağımsız olarak herhangi bir borcu ödemek için, kredi vermek için veya teminat amacıyla gerçekleştirilebilir⁵⁹⁹. Bononun düzenlenmesindeki kayıtsız ve şartsız olma zorunluluğu ciroda da geçerlidir⁶⁰⁰. Dolayısıyla ciro da kayıtsız ve şartsız olmalıdır⁶⁰¹.

⁵⁹³ Yılmaz, s.100.

⁵⁹⁴ Atay, s.46.

⁵⁹⁵ Kendigelen/Kırca, s.199.

⁵⁹⁶ Demirdoğan, s.5.

⁵⁹⁷ Öztan, s.102.

⁵⁹⁸ Kendigelen/Kırca, s. 200; Bozer/Göle, s. 102; Can, s. 92; Kayıhan, s. 194.

⁵⁹⁹ Bilgili/Demirkapı, s.86.

⁶⁰⁰ Kayıhan, s. 184.

⁶⁰¹ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 167.

Emre yazılı senetlerin devri, senet metni üzerinde senedin devri iradesini gösteren imza ile ciro edilmesi ve senedin zilyetliğinin devredilmesi yolu ile gerçekleşir^{602, 603}. Senedin ciro edilmesiyle beraber, senedin yetkili hamili, senet üzerindeki cirolardan hakkı anlaşılan, senedin en son ciro edildiği kişidir⁶⁰⁴. TTK cironun senet metni üzerinde veya alonj denilen aslen senede bağlı olan bir başka sayfa üzerine yapılabileceğinden bahsetmektedir⁶⁰⁵ (TTK md. 683/1).

Senedin ciro edilmesi ile beraber, lehtar, senet üzerinde sahip olduğu bütün hakları ciro ettiği kimseye devreder ve borçlusuna da kendisine değil de ciro edilene borcunu ifa etme yetkisi tanımış olur⁶⁰⁶. Ciro edenin sahip olduğu bütün haklar, cümlesinin kullanılması genellikle yanlış anlaşılabilir⁶⁰⁷. Önemli olan cirantanın, ciro yolu ile kendi şahsında sahip olduğu hakları değil, senetten dolayı sahip olduğu hakları devretmesidir⁶⁰⁸. Hak, ciro yolu ile bir başka kimseye geçtiği için borçlu, ciro edilene yalnızca senet metninden anlaşılan mutlak def'ileri ileri sürebilmektedir⁶⁰⁹. Bu husus ileride ayrıntıları ile anlatılacaktır.

Kanun koyucu, Ticaret Kanunu'nda ciroyu yalnızca poliçe hükümlerinde düzenlemiş (TTK md.681-690) ve bono da dâhil olmak üzere emre yazılı senetlerin cirosunda poliçe hükümlerine atıf yapmıştır⁶¹⁰. Bonoda poliçenin ciro hükümlerinin uygulanması, TTK'nın "Uygulanacak Hükümler" başlıklı 778. Maddesinde "*Bononun niteliğine aykırı düşmedikçe; Poliçelerin cirosuna ilişkin 681 ilâ 690.... maddeler hükümleri bonolar hakkında da geçerlidir*" şeklinde düzenlenmiştir⁶¹¹.

3.4.2. Ciroda Kişiler

Poliçenin devri; ilk hamil olan lehtar, lehtarın poliçeyi devrettiği durumlarda ise cirantalar tarafından "poliçe" veya "alonj" üzerine yapılan bir devir beyanı ile yapılır⁶¹². Bonoda, poliçeden farklı olarak borçlu ve lehtar olmak üzere ikili bir ilişki

---

⁶⁰² Atasoy/Kandemir, s. 85.

⁶⁰³ " Kural olarak bonolar, ciro ve zilyetliğin devri yolu ile devredilse de bu durumun istisnaları da mevcuttur. Örneğin yetkili hamilin ölümü durumunda, iflası hallerinde veyahut haciz yolu ile bononun intikal ettiği hallerde durum böyledir. " Kayar, s.91.

⁶⁰⁴ Helvacı, s.176.

⁶⁰⁵ Seven, s.70.

⁶⁰⁶ Can, s.93.

⁶⁰⁷ Karanfil, s. 10.

⁶⁰⁸ Kandemir, s. 154.

⁶⁰⁹ Tekin, s.34.

⁶¹⁰ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 167.

⁶¹¹ Ertan, s. 217.

⁶¹² Bozer/Göle, s. 103.

vardır⁶¹³. Ancak, bonoda ikili bir ilişki olması bu durumu değiştirmez. Dolayısıyla bonoda da ilk ciro, lehtar tarafından yapılır, aksi durumda yani ilk cironun lehtara ait olmadığı durumlarda ciro zincirinde kopukluk olduğu anlaşılmalıdır^{614,615}. İlk ciroyu yapan lehtar olmak üzere, ciro işlemi yapan kimselere ciranta denilmektedir⁶¹⁶.

Bonoda lehtar kısmında birden fazla kişi bulunduğu hallerde, bononun ciro edilebilmesi için lehtar olarak gözüken kişilerinin tamamının bonoyu birlikte ciro etmesi gereklidir⁶¹⁷. Bu husus TBK md. 169/1 “*Müteselsil alacaklılık, borçlunun, alacaklılardan her birine borcun tamamını isteme hakkını tanıdığı veya kanunun belirlediği durumlarda doğar.*” ve TBK 169/4 “*Aksi kararlaştırılmadıkça veya alacaklılar arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, alacaklılardan her birinin edim üzerindeki hakları eşittir.*” şeklinde hüküm altına alınmıştır.

Yargıtay, bir kararında bu hususa değinmiştir. Bonoda lehtar, düzenleyen, lehine ciro yapılan kaç kişi mevcutsa, bononun ciro edilebilmesi için, ancak bunların tamamının ciro işlemi yapması gerektiği, “müşterek alacaklı” oldukları durumlarda hepsinin birlikte hareket etmesi gerektiği, birden fazla kimse olduğu durumlarda tek bir kişinin ciro işlemi yapamayacağı ve kısmi cironun batıl olduğu yönünde bir karar vermiştir⁶¹⁸.

Bonoda ciro zincirinde kopukluk olmaması için ciroyu ancak şeklen hak sahibi olarak görünen kimsenin yapması gerektiği kuşkusuzdur ancak bazı durumlarda şeklen hak sahibi olarak görünen kimseler maddi hukuk açısından hak sahibi olmayabilmektedirler⁶¹⁹. Örneğin bonoyu haksız olarak ele geçiren bir kimse şeklen hak sahibi olarak görünen maddi hukuk açısından hak sahibi değildir. Bu gibi durumlarda

⁶¹³ Günay Erhan, Uygulamalı Bono Rehberi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 59.

⁶¹⁴ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 167.

⁶¹⁵ Bono arkasındaki ciro zinciri incelendiğinde, bono lehtarı E'in cirosunun bulunmadığı açıkça belli olmaktadır. Diğer bir deyişle, bir kambiyo senedi olan bono, lehtarı tarafından tedavüle arz edilmiş değildir. Yine, TTK'nun 690. maddesi hükmü yollaması ile bonolarda da uygulanması gereken aynı Yasanın 598. maddesi hükmü uyarınca son hamil, ancak kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde bonodan kaynaklanan tüm hakları kullanabilecek yetkili hamil sayılabilir. O halde, mahkemece de kısaca değinildiği gibi, ciro kopukluğu halinde ve dava konusu olayda olduğu gibi, tedavüle yasaya uygun bir şekilde arz edilmemiş bonoda davacının yetkili hamil bulunmadığı açıkça bellidir. Davacı vekili, her ne kadar yargılama sırasında ve temyiz dilekçesinde ciro kopukluğundan sonraki cirantalara müvekkilinin başvurabileceğini ileri sürmekte ise de, imzaların istiklali prensibi olarak ifade edilen ve TTK'nun 589. maddesinde ifadesini bulan bu ilke, ancak ciro zincirinin şeklen tam olarak gözüktüğü ve fakat bu imzalardan birinin veya bir kaçının sahte imza ve ehliyetsiz kimselerin imzasını taşıması ve fakat bu hususların hamil tarafından bilinmemesi hallerinde uygulanması mümkün bulunduğundan, davacı vekilinin bu yöne ilişkin temyiz itirazları da yerinde görülmemiştir. Y. 11. HD. Tarih, 24.6.1999, E.3636, 5724.K), www.kazanci.com.tr e.t.: 10.07.2020.

⁶¹⁶ Can, s. 93.

⁶¹⁷ Kendigelen/Kırca, s. 205.

⁶¹⁸ Yargıtay, 14.09.1973 Tarih 3304/3341 S. Kararı, Kandemir, s.62.

⁶¹⁹ Kendigelen/Kırca, s. 204.

TTK md. 686/2 “(2) *Police herhangi bir suretle hamilin elinden çıkmış bulunursa, birinci fıkrada yazılı hükümlere göre hakkı anlaşılan yeni hamil, ancak polıçeyi kötü niyetle iktisap etmiş olduğu veya iktisabında ağır bir kusur bulunduğu takdirde o polıçeyi geri vermekle yükümlüdür.*” hükmü uygulanmaktadır⁶²⁰. Doğal olarak bu kişinin bonoyu ciro etme hakkından bahsetmek mümkün değildir.

Yargıtay’a konu olayda, “*Senet lehtarını A olup bunun tarafından takip alacaklısı G’ ye ciro edilmiş ve bundan sonra da muhtelif cirolar görmüştür. Ara ciranta durumunda bulunan G’ nin, keşideci ve lehtarını takip edebilmesi için senedin kendisine tekrar ciro edilmiş olması zorunlu olup böyle bir ciro bulunmadığından gerçek hamil sayılamaz. Bu husus re’ sen göz önünde bulundurularak itirazın (şikâyetin) kabulüne karar vermek gerekir*”⁶²¹.” şeklinde hüküm kurulmuştur.

3.4.3. Cironun Şekli

Ciro işlemi, muhakkak “bononun üzerinde” ve “yazılı olarak” yapılmalıdır⁶²². Ciro işleminde önemli bir diğer husus “ciro eden kimsenin imzasının el yazısı ile atılmış olması” zorunluluğunu içermesidir⁶²³.

TTK’nın cironun şekli başlıklı 683/1 maddesinde, “*Cironun polıçe veya polıçeye bağı olan ve “alony” denilen bir kâğıt üzerine yazılması ve ciranta tarafından imzalanması gerekir.*” denilmiştir. Dolayısıyla, kanunda gösterilen bu şartın dışında yapılan ciro işlemi, hukuki açıdan herhangi bir hüküm doğurmamaktadır⁶²⁴. Neticede bu kural kanun tarafından belirlenmiş bir emredici hükümdür ve aksi durumdaki işlemler bir sonuç meydana getirmeyecektir.

TTK md. 683 hükmünden de anlaşılacağı üzere, imzanın el yazısı ile atılması gerekmektedir. Bu durumda ıslak imza dışında atılan imza (örneğin; mühür, parmak basma, elektronik imza gibi) geçersizdir⁶²⁵. Polıçe ile ilgili TTK md. 756’da, imzanın el imzası ile atılması gerektiği ve el ile atılan imzanın haricinde mekanik imza, onaylanmış bir işaret veya resmi şahadetname kullanılmayacağı kabul edilmiştir⁶²⁶.

⁶²⁰ Kayıhan, s. 121.

⁶²¹ Yargıtay 12.Hukuk Dairesi’nin konuyla ilgili 03.05.1982 günlü ve 3687/3842 sayılı kararı <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.: 15.05.2020.

⁶²² Karanfil, s. 9.

⁶²³ Kendigelen/Kırca, s. 206.

⁶²⁴ Can, s. 94.

⁶²⁵ Bilgili/Demirkapı, s. 89.

⁶²⁶ Bozer/Göle, s. 103.

Yargıtay'a konu bir olayda, ''Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte borçlular, ilk ciroda lehtarın isminin altında imza olmadığı, ciro silsilesinin bozuk olduğunu iddia ederek takibin iptalini talep etmişlerdir. İmzanın, borç altına girenin el yazısıyla atılması zorunludur. Kişi, kendisine özgü belli karakterleri içeren sembollerini belirterek imza atabileceği gibi, ad ve soyadını bizzat el yazısı ile yazmak suretiyle de imza atabilir. Ancak borçlu, ad ve soyadını yazarken imza atmayı amaç edinmelidir. Takibe dayanak bononun arka yüzünde ve ilk sırada yazılı olan ibarenin lehtara ait bir imza olup olmadığı hususunun yöntemince araştırılarak karar verilmelidir. Eksik inceleme nedeniyle, kararın BOZULMASINA oybirliği ile karar verilmiştir⁶²⁷.''

Ciro işleminin kayıt ve şarta bağlandığı hallerde senet ve ciro her ne kadar da batıl olmayıp geçerli bir işlem olarak kabul görse de ciroya bağlanan şartlar hiç yazılmamış sayılır⁶²⁸.

Ciro işleminin geçerli kabul edilebilmesi için senet bedelinin tamamının ciro edilmesi gereklidir, kısmi ciro batıldır⁶²⁹. Örneğin; 100.000 TL bedel yazılı bir bononun kısmi olarak 20.000 TL'si ciro edilmek suretiyle devredilmek istendiğinde karşımıza senedin bölünmesi sorunu çıkabilmektedir⁶³⁰. Tek bir senet üzerinde 20.000 TL'si ciro edilip senedin zilyetliği de devredildiğinde, ciro edilmeyen kısım olan 80.000 TL'nin senet ile temsili problemi ile karşı karşıya kalınacaktır. İşte bu tüm bu sebeplerden dolayı bir senet üzerinde parça parça halinde bedelin temsili mümkün olmayacağından kısmi ciro batıl kabul edilmiştir⁶³¹.

Emre yazılı bonolarda cirolar, unsurların yer alma şekillerine göre tam ciro ve beyaz ciro olmak üzere iki şekildedirler⁶³². Tam ciroda, senedi devralanın kimliği ve devreden imzası olmak üzere yalnızca iki unsurdur vardır⁶³³. Yani tam ciroda, devreden ile devralanın kimliği net bir şekilde bellidir. Örneğin; -Merve Önal'a ödeyiniz- (İMZA) Harun Önal şeklinde olmaktadır.

Beyaz ciroda devralan belli değildir ve devreden ''ödeyiniz'' yazarak veya hiçbir açıklama yapmaksızın yalnızca imzasını atar⁶³⁴. Bonoyu beyaz ciro ile devralan; tam ciro ile devralanla aynı haklara sahip olacağı için beyaz ciro ile veya tam ciro ile

⁶²⁷ Yargıtay, 12. Hukuk Dairesi, E. 2014/32833, K. 2015/4052, T. 26.2.2015 <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.: 15.05.2020.

⁶²⁸ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 170.

⁶²⁹ Kayar, s. 93.

⁶³⁰ Kendigelen/Ülgen/Helvacı/Kaya, s. 156.

⁶³¹ Bozer/Göle, s.202.

⁶³² Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 162.

⁶³³ Erdoğan, s. 374.

⁶³⁴ Kayıhan, s. 186.

devredebilir; bonoyu kendi namına veya başkası namına doldurabilir; tam ciro ile alandan farklı olarak ciro işlemi yapmaksızın sadece senedin zilyetliğinin devri ile bonoyu devredebilir⁶³⁵.

Tam ciro ile beyaz cironun tanımlaması yapıldıktan sonra aralarında bir takım farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu tanımlamalar çerçevesinde bu iki ciro türü arasındaki en önemli farklılık; tam ciroda devralanın da gösterilmesine rağmen, beyaz ciroda devralana yer verilmemiş olmasıdır⁶³⁶. Ayrıca beyaz cironun senet, hamile yazılıymış gibi tedavül olanağı vardır⁶³⁷.

3.4.4. Cironun Fonksiyonları

Ciroda, üç tür fonksiyon bulunmaktadır⁶³⁸. Bunlar; temlik(devir), teşhis ve teminat fonksiyonlarıdır. Fonksiyonundan kasıt aslında cironun amacını açıklamaktır. Ciro işleminin ne amaç ile yapıldığının göstergesidir.

3.4.4.1. Temlik Fonksiyonu

Temlik fonksiyonu, adından da anlaşılacağı üzere temlik, yani devir amaçlıdır. Cironun temlik fonksiyonu, TTK md. 684'de "*Ciro ve zilyetliğin geçirilmesi ile poliçeden doğan bütün haklar devrolunur.*" şeklinde açıklanmıştır. Dolayısıyla, geçerli bir temlik cirosunun meydana gelebilmesi için yalnızca senedin ciro edilmesi yetersiz kalmakta ve istenilen neticenin ortaya çıkabilmesi amacıyla senedin zilyetliğinin de muhakkak ki devredilmesi gerekmektedir⁶³⁹.

Devir işlemi ile devredenin tüm hukuki hakları değil, yalnızca senet üzerindeki hakları devredilecektir⁶⁴⁰. Bu sebeple, devir işlemi ile ilgili bir uyumsuzluk olduğu durumlarda, devralan, devredenin sahip olduğu şahsi hakları ileri süremeyecektir⁶⁴¹. Bu husus, devredenin sahip olduğu hakların farklı ve fazla olması hallerinde önem arz edecektir. Örneğin; devredenin sahip olduğu bir şahsi hak, ciro yolu ile devralana geçmeyeceği için devralan bu şahsi hakkı def'i olarak ileri süremeyecektir.

---

⁶³⁵ Bilgili/Demirkapı, s. 90.

⁶³⁶ Kendigelen/Ülgen/Helvacı/Kaya, s.153.

⁶³⁷ Karanfil, s. 10.

⁶³⁸ Kendemir, s. 154.

⁶³⁹ Can, s. 98.

⁶⁴⁰ Bozer/Göle, s.113.

⁶⁴¹ Bilgili/Demirkapı, s. 94.

Devralan, senedi kötü niyetle ele geçirdiği durumlarda veya senedi devralırken ağır kusurlu olduğu durumlarda, senetten doğan hakları devralmış sayılmaz⁶⁴². Dolayısıyla kötü niyet, hiçbir durum ve koşulda korunmamaktadır⁶⁴³.

3.4.4.2. Teşhis Fonksiyonu

Cironun bir diğer fonksiyon türü ise teşhis fonksiyonudur. Burada teşhis edilecek olan husus; yetkili hamil olduğunu iddia eden kimsenin, senedi devralırken, ciro zincirinde bir kopukluk olmadan düzgün bir ciro zinciri ile senedi devralması, bir başka anlatımla her ciroda, ciro edenin bir önceki ciroda senedin kendisine ciro edilen olması demektir⁶⁴⁴. Teşhisi yapılacak olan husus, senedi elinde bulunduran hamilin gerçekte yetkili hamil olup olmamasıdır. Teşhis fonksiyonunun temel amacı budur.

Borçlunun borcunu ödemesi için hamilin borçluya başvurduğu durumlarda, borçlunun kendisinden ödeme isteyen hamilin gerçekte yetkili bir hamil olup olmadığını yani ciro zincirinde herhangi bir hata olup olmadığını inceleme yükümlülüğü vardır⁶⁴⁵. (TTK md. 686) Borçlu, elinde senet ile gelen herhangi bir kimseye ödeme yapmamalı, bu kimsenin yetkili hamil olup olmadığını senet üzerindeki ciro zincirini kontrol ederek doğrulamalıdır. Bu yükümlülüğün borçluya verildiği TTK md. 646 ve md. 710'da görülmektedir.

Ciro zincirine bakma yükümlülüğü olan borçlunun, ciro zincirinde bir kopukluk olup olmadığını anlaması için ilk ciroyu yapanın, senedin lehtar olduğunu kontrol etmesi gerekmektedir⁶⁴⁶. Dolayısıyla, ilk ciro lehtar tarafından yapılmamışsa ciro zincirinin, en başından itibaren kopuk olduğu anlaşılacaktır ve borçlunun yapacağı ödeme de geçersiz kabul edilecektir. Burada aslında borçluya ayrı bir külfet yüklendiği düşünülse de durum öyle değildir. Neticede, borçlunun yapması gereken ciro zincirini kontrol etmektir. Bu kontrolü de ciro zincirinin en başından itibaren yapması gerekmektedir. En başında kopukluk olan ciro işlemi haliyle bütün zincirde kopukluk meydana getirecektir. Bu nedenle borçluya ciro zincirini kontrol ederken kontrollerini, zincirin en başından yani lehtarın cirosundan yapması önerilmektedir⁶⁴⁷.

---

⁶⁴² Kayar, s.97.

⁶⁴³ Kendigelen/Kırca, s. 211.

⁶⁴⁴ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 173.

⁶⁴⁵ Can, s. 98.

⁶⁴⁶ Bozer/Göle, s.113.

⁶⁴⁷ Bilgili/Demirkapı, s. 94.

Borçlunun tek yükümlülüğü, kendisine ödeme için gelen hamilin maddi hukuk açısından değil, şeklen yetkili hamil olup olmadığını ciro zincirine bakarak yani senet metnine bakınca anlaşılacak derecede incelemektir⁶⁴⁸. Borçludan, bunun haricinde bir inceleme beklemek hakkaniyete ve hayatın olağan akışına ters olacaktır⁶⁴⁹. Örneğin; senet üzerine sahte imza atarak kendisini yetkili hamil gibi gösteren bir hamilin, gerçekte yetkili hamil olmadığını senet metnine bakarak borçlunun anlaması mümkün değildir veya senedi alarak kriminal imza incelemesi yapması borçludan beklenemez. Bir diğer örnek; senet üzerinde yetkili hamil olarak gözüken bir kimsenin borçluya ödeme için başvurduğu durumlarda senet üzerinde yazan ismin gerçekte var olmayan birine ait olduğunu borçlunun bilmesi beklenemez.

Bonoyu elinde bulunduran kimse, eğer ki kaybedilmiş bir bononun kendisine ciro edilmesi yolu ile bonoya sahip olma imkânı elde etmişse, bu kimsenin, yetkili hamil olarak kabul edilebilmesinin temel şartı bonoyu kötü niyetle elde etmemiş olmasıdır⁶⁵⁰. Bu kimsenin, bu durumda herhangi bir eylemi olmasa dahi, bononun iktisabında ağır kusurlu olmaması gerekmektedir⁶⁵¹.

Örneğin; bononun yetkili hamili bonoyu herhangi bir şekilde kaybettiğini ve bir başka kimsenin de bu bonoyu tesadüf eseri bulmuş olduğunu veya yetkili hamilden çalmış olduğunu varsayalım. Bonoyu ele geçiren kimse, bono üzerindeki yetkili hamil kendisi gibi hareket ederek bonoyu bir başka bir kimseye ciro etmiş ve zilyetliğini de devrettiğinde; hamil, bonoda senet metnine bakarak, ciro edeni yetkili hamil zannetmiş ve kendisine geçerli bir ciro yapıldığını düşünmüştür. Burada bu kimseden ciro zincirinin üzerindeki imzanın sahte imza olup olmadığını kontrol etmesi beklenemeyeceğinden; kötü niyetle veya ağır kusurla hareket ettiği düşünülmecektir. Bu kimse, bu şekilde iyi niyetle hareket ettiği için yetkili hamil kabul edilecektir.

Bir bonoda baştan itibaren tam ciro yapıp da daha sonrasında beyaz ciro yoluyla devri sağlandığında; bonodaki teşhis fonksiyonunun ortadan kalkmaması amacıyla kanun koyucu, beyaz ciroyu bir başka cironun takip ettiği durumlarda en son ciroyu imzalayan kimseyi, bonoyu beyaz ciro ile iktisap etmiş olarak kabul eder⁶⁵². (TTK md. 790) Daha net bir anlatımla, eğer ki ciro zincirinde beyaz ciro var ise beyaz

---

⁶⁴⁸ Kendigelen/Kırca, s.211.

⁶⁴⁹ Bozer/Göle, s. 110.

⁶⁵⁰ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 174.

⁶⁵¹ Bozer/Göle, s. 110.

⁶⁵² Kayar, s. 98.

cironun yapılmasından sonra yapılan ciro işlemi yapan kimsenin bonoyu beyaz ciro ile elde ettiği varsayılacaktır. Burada kanun koyucunun amacı; belirsizliği gidermektir.

Borçlu, gerçek hak sahibinin kim olduğunu araştırma külfetine girmeksizin, senet metni üzerindeki ciro zincirinde gerçek hak sahibi sayılan kimseye borcunu ödemesiyle borçtan kurtulacaktır⁶⁵³. Ancak, senedin yetkili hamilinin ölmüş olduğu durumlarda, borçlunun, ölen hamilin mirasçılarının kim olduğunu ve mirasçılık belgelerinin olup olmadığını araştırma yükümlülüğü vardır⁶⁵⁴.

3.4.4.3. Teminat Fonksiyonu

Ciro yoluyla devir işleminin son işlevi, teminat fonksiyonudur. Bono, lehtar veya ciranta tarafından ciro edildiğinde ve borçlu tarafından ödenmediğinde her ciranta (ciroyu yapanın ilk hamil olması durumunda lehtar) kendisinden sonra gelen hamile ve cirantalara karşı borcun ödenmemesinden dolayı sorumludur⁶⁵⁵. Dolayısıyla, senedi ciro eden, kendisinden sonraki cirantaya senedin ödeneceğini bir nevi garanti etmiş olmaktadır.

Yukarıda bonoya konulabilecek kayıtları incelediğimizde de değindiğimiz üzere; taraflar, bononun üzerine çeşitli kayıtlar koyabilmekteydiler. Kanun koyucu, bu garanti yükümlülüğünün doğrudan kanundan kaynaklanmasına rağmen bono üzerine “sorumluluk kaydı” koyarak kaldırılmasına veya belirli çerçeveler dahilinde sınırlandırılmasına olanak tanımıştır⁶⁵⁶. (TTK md. 685) Bu şekilde “sorumluluk kaydı” koyarak ciro zincirinde kendisinden sonra gelen cirantalara karşı (ciro ettiği kişi de dahil olmak üzere) ödenmeme durumunda cirantanın, bir sorumluluğu kalmamaktadır⁶⁵⁷.

Örneğin; X kişisi Y kişiye karşı borçlu, Z kişisinden de alacaklı olduğu durumlarda Z’den olan alacağını (senedi) devrederek (ciro ederek) Y’ye olan borcunu kapatmış olmaktadır. Bu durumun neticesinde de X’den alacaklı olan Y kişisi, alacağını Z’nin X’e borcu olması dolayısıyla Z’den almaktadır. Örnekten yola çıkarak Z’den bonoya dayalı olarak alacaklı olan X kişisi, bu alacağını borcuna mahsuben Y’ye devrettiği hallerde, Z’nin borcunu ödeyeceğini ve bu şekilde Y’nin alacağını tahsil edebileceğini garanti etmektedir.

---

⁶⁵³ Can, s. 98.

⁶⁵⁴ Bilgili/Demirkapı, s. 96.

⁶⁵⁵ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 174.

⁶⁵⁶ Gencer, s. 123.

⁶⁵⁷ Kayar, s. 98.

Bu duruma benzer bir diğerk istisnai durum olan cironun yasağı, lehine ciro edilen kimsenin, bonoyu ciro etmesinin ardından ciroyu yasaklayan cirantanın, lehine ciro ettiğı kimse haricindeki cirantalara karşı herhangi bir sorumluluğı doğmaz⁶⁵⁸. Bir diğerk anlatımla; ciranta, bonoyu ciro ederken, bononun bir başkasına ciro edilmesini yasaklayabilir ama bu yasağı rağmen ciro edilen, bonoyu bir başkasına ciro edebilir. Dolayısıyla ciro yasağı durumu, bononun ciro edebilme kabiliyetine etki etmez⁶⁵⁹. Ancak, bonoyu ciro ederken, cirosunu yasaklayan cirantanın sorumluluğı, yalnızca kendisinin ciro ettiğı kimseyle sınırlıdır.

Lehtarın veya cirantanın ciro işlemini yaparken ‘‘ödememeden dolayı tamamen sorumsuzdur’’ şeklinde bir kayıt mı koyduğı yoksa ‘‘ciro edilemez’’ şeklinde bir kayıt koyduğı, dikkat edilmesi gereken bir husustur. İlk halde ciro işlemini yapanın ciro edilene karşı hiçbir sorumluluğı doğmazken ikinci halde yalnızca ciro edilene karşı sorumluluğı doğmakta, bu kişinin bonoyu ciro edilemez kaydına rağmen ciro ettiğı kimselere karşı da sorumluluğı doğmamaktadır⁶⁶⁰.

Senedin teminatsız olduğuna dair sorumsuzluk kaydı senet üzerinde değil de senetten ayrı bir kâğıtta düzenlendiğı hallerde bu kayıt sadece taraflar arasında ileri sürülebilecektir⁶⁶¹.

3.4.5. Ciro Yapılabilecek Süre

Ciroda süre konusu incelenirken önemli olan iki husus vardır. Bu hususlardan bir tanesi; bir bononun bono vasfını kazanmasından sonra ciro yapılabilecek olan ilk an, bir diğerk; ciro yapılabilecek en son andır. Kanunda cironun yapılabilmek üzere kısıtlanmıştır⁶⁶².

Bono kural olarak, düzenleyen tarafından imza altına alınıp, zilyetliğin lehtara verildiğı ilk andan; bononun ödeneceğı ana kadar ciro edilebilmektedir⁶⁶³. Fakat her ne kadar da cironun vadeye kadar yapılabildiğini söyleyen yazarlar olsa da TTK md. 690 uyarınca bazı durumlarda vadeden sonra yapılan ciroların da vadeden önce yapılan cironun hükümlerini doğurduğı görülmektedir⁶⁶⁴. Bu hükme göre; ‘‘*Vadenin geçmesinden sonra yapılan ciro, vadeden önce yapılan bir cironun hükümlerini*

⁶⁵⁸ Kendigelen/Kırca, s. 215.

⁶⁵⁹ Can, s.99.

⁶⁶⁰ Bozer/Göle, s. 111.

⁶⁶¹ Bilgili/Demirkapı, s. 97.

⁶⁶² Kandemir, s. 154.

⁶⁶³ Bozer/Göle, s. 107.

⁶⁶⁴ Kayar, s. 94.

doğurur; ancak, ödenmeme protestosundan veya bu protestonun düzenlenmesi için öngörülmüş sürenin geçmesinden sonra yapılan ciro, sadece alacağın temlik hükümlerini doğurur’’. Görüldüğü üzere bu hüküm, vadeden önce yapılan ciro ile vadeden sonra yapılan ciroyu eşdeğer saymaktadır. Bu nedenle ciro işleminin en son yapılabilecek olduğu anı ödemenin yapıldığı an kabul edersek daha doğru bir tanımlama yapılabileceği kanaatindeyiz.

Vade geçmiş ve ‘‘ödenmeme protestosu’’ çekilmiş ise veya bu protestonun çekilmesi için öngörülen süre geçmişse; öğretilerdeki ifadeyle ‘‘gecikmiş cirodan’’ bahsedilmektedir⁶⁶⁵. Bu şekilde ödenmeme protestosundan sonra veya protesto için öngörülen süre geçtikten sonra bono ciro edilirse; bu devir, emre yazılı senetlerin devir şekli olan cironun hüküm ve sonuçlarını değil, nama yazılı senetlerin devir şekli olan alacağın temlinin hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır⁶⁶⁶.

Ciro için öngörülen sürenin geçmesinden sonra bonoyu devralan kişiye alacağın temlik hükümleri uygulanacağından, devralan, devreden hukuki durumunu kazanacak ve borçlu, devredene karşı ileri sürebileceği savunmaları devralana karşı da ileri sürebilecektir⁶⁶⁷. Yargıtay, *vadeden sonra yapılan cironun, alacağın temlik hükümlerini doğuracağı, senedin ön ve arka yüzünden anlaşılabilir def’ileri ve kişisel def’ileri devralana karşı ileri sürebileceği yönünde bir karar vermiştir*⁶⁶⁸.

3.5. Bonoda Senede Bakılarak Anlaşılabilir Def’iler

3.5.1. Genel Olarak

Bonoda senet metninden anlaşılabilir def’iler, senedin üzerindeki kayıtların hatalı veya eksik olması halinde ileri sürülebilecek olan def’ilerdir⁶⁶⁹. Genellikle bu tür def’iler, TTK’nın kanunda açık ve net olarak belirttiği şekil şartlarına aykırılıktan dolayı karşımıza çıkmaktadır⁶⁷⁰.

Alacaklının bu nedenle senedi alırken özenli davranması gerekmektedir. Senet metninde bir hata var ise özellikle bu senedi almaktan imtina etmelidir. Aksi durumda, alacaklının senede bakarak kolaylıkla görebileceği bir kaydı bilerek senedi aldığı düşünülecektir.

---

⁶⁶⁵ Kendigelen/Kırca, s. 216.

⁶⁶⁶ Can, s. 97.

⁶⁶⁷ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 171.

⁶⁶⁸ Yargıtay 12. HD. 04.03.2005 T. Ve 759/4497 S. Kararı, Ülgen/ Helvacı/ Kaya/ Ertan, s. 171.

⁶⁶⁹ Akdeniz, s. 39.

⁶⁷⁰ Sarıkaya, s. 116.

Senet metninden anlaşılan def'ilerin ileri sürülebilmesi için, senet metninden ne anlaşılması gerektiği önem taşımaktadır. Senet metni; tarafların birinin borç altına girmek, diğerinin ise alacaklı sıfatının doğması amacıyla iradelerini Türkçe veya başka herhangi bir dilde beyan ettikleri yazıdan meydana gelmektedir⁶⁷¹. Her ne kadar da senet metninden anlaşılan def'iler ifadesi kullanılsa da senet metni kavramı geniş yorumlanmalıdır. Anılan ifadeden anlaşılması gereken senedin yalnızca metninin bulunduğu yer değil; senedin ön yüzü, arka yüzü ve eğer varsa alonjunun da senet metnine dâhil olduğudur⁶⁷². Bu nedenle senet metninden anlaşılan def'iler tüm bunları kapsayacak şekilde geniş yorumlanmalıdır.

Senet metninden anlaşılan def'iler, senede eklenmesi gereken bir kaydın mevcut olmamasından, bulunmaması gereken bir kaydın varlığından, ciro zincirinde bir bozukluk olmasından dolayı ileri sürülen def'ilerdir⁶⁷³. Senedin yetkili hamili, senet metnine baktığında bu kayıtlarda bir hata olduğunu anlayabilmektedir. Ancak, bu kayıtların yokluğunun veya olmaması gereken kayıtların senet metninde olmasının ileri sürülmesi, istisnai durumlar hariç, senedin bono vasfına haiz olmasına bir etkisi olmamakla beraber borçlunun ifadan kaçınmasına sebebiyet vermektedir⁶⁷⁴.

Senet metninden anlaşılan def'iler mutlak def'iler olarak karşımıza çıktığından borçlu, senet metni üzerinde gördüğü her türlü eksikliği veya olmaması gereken bir kaydın varlığını herkese karşı ileri sürebilmektedir⁶⁷⁵. Neticede bu senedi eline alan her kimse, bu şekilde bir eksikliği veya hatayı fark edebilecek durumdadır. Yargıtay, *senet metninin değiştirilmesi (tahrifatı) da senet metni ile alakalı olarak görmüş ve herkese karşı ileri sürülmesi gereken mutlak def'i olarak değerlendirmiştir*^{676,677}.

Senet metninden anlaşılan def'iler, mutlak def'ilerden olduğundan ve senede bakılarak anlaşılabilirdiğinden, iyi niyet önem arz etmemektedir⁶⁷⁸. Senet metnine bakılarak anlaşılacak olan ve iyi niyetin korunmayacağı hususlara; vadenin muaccel olup olmadığı, senet üzerindeki tarihe bakarak alacağın zamanaşımı süresinin dolup dolmadığı, senedin üzerindeki ciro zincirinde kopukluk bulunup bulunmadığı, zorunlu

---

⁶⁷¹ Erdem, s.10.

⁶⁷² Kendigelen/Kırca, s. 92.

⁶⁷³ Tekin, s. 32.

⁶⁷⁴ Akdeniz, s. 39.

⁶⁷⁵ Şahin, s. 53.

⁶⁷⁶ Yargıtay, 12. HD. 1987-12776/9316, YKD Haziran 1978, C.9, S.6 s.876.

⁶⁷⁷ Yargıtay, HGK. 1977/3343-743, YKD, Haziran 1978, C.9, S.6, s. 877.

⁶⁷⁸ Arslan, s. 16.

unsurları ihtiva edip etmediği, yasak kayıtların konulması, sorumsuzluk kaydının usulüne uygun yazılmamış olması vb. örnek olarak verilebilir ⁶⁷⁹.

Bu tür def'iler ileri sürüldüklerinde karşımıza senedin geçersizliğine yol açan def'iler ve borçlunun ödemediğinden kaçınması hakkını doğuran def'iler olmak üzere iki türlü hukuki sonuç çıkmaktadır⁶⁸⁰. Bu ayrım kesin def'i veya geçici def'i şeklinde de yapılmaktadır⁶⁸¹. Görüldüğü üzere, bu tür def'iler ya senedin geçersizliği sonucunu doğuracaklar veyahut senet borçlusunun borcunu ödemekten kaçınması için borçluya bir hak sağlayacaklardır.

Senet metninden anlaşılan def'iler, senet metnine bakılarak kolaylıkla anlaşılabilir olduğundan, genellikle diğer def'ilerden ayrılmaktadır. Bu hatalar aleni olduğu için herkes tarafından herkese karşı ileri sürülebilir. Neticede bu def'in ileri sürülebilmesi için ilgilisi olmaya gerek yoktur. Ancak kimi hallerde bu kural istisnaya uğrayabilmektedir.

Bazı hallerde, senet metnine konulan kayıttan dolayı ileri sürülecek olan def'i, her ne kadar da senet metninden anlaşılan def'ilerden olsa da, yalnızca kaydı koyan ilgilisi tarafından ileri sürülebilmektedir⁶⁸². Şüphesiz ki, bu def'i türü de senet metninde yer aldığı için, senet metninden anlaşılan def'iler içerisinde incelenmiştir. Tek fark, herkes tarafından değil de yalnızca ilgilisi tarafından ileri sürülebilecek olmasıdır. Bu istisna sorumsuzluk kaydı ve ciro yasağı olmak üzere sadece bu iki hali kapsamakta ve bu kayıtlar sebebiyle ileri sürülecek olan def'iler de yalnızca bu kaydı koyan kimse tarafından ileri sürülebilmektedir⁶⁸³.

3.5.2. Bonoda Şekil Şartlarına Aykırılıktan Doğan Def'iler

Bonoda şekil şartlarına aykırılıktan doğan def'ilerin ileri sürülmesinin birkaç nedeni olabilmektedir. Bu nedenler; kanunda sayılan zorunlu unsurlara uyulmaması, bu unsurların hiç bulunmaması veya bononun niteliği ile bağdaşmayan kayıtların bonoda yer almasıdır⁶⁸⁴.

Kambiyo senetlerinde alacağın doğabilmesi ve bir senedin kambiyo senedi niteliğini kazanabilmesi için bahse konu senedin, kanunda belirtilen sıkı şekil şartlarına

---

⁶⁷⁹ Can, s. 29; Bilgili/Demirkapı, s.27.

⁶⁸⁰ Mağden, s. 68.

⁶⁸¹ Kayıhan, s. 69.

⁶⁸² Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 72.

⁶⁸³ Atay, s. 39.

⁶⁸⁴ Poroy/ Tekinalp, s.106.

uyuması gerekmektedir^{685,686}. Dolayısıyla, kambiyo senedinin bir türü olan bononun da kanunda belirtilen sıkı şekil şartlarına uyması gerekmektedir. Kanunda sayılan zorunlu unsurların eksik olduğu hallerde senet, bono niteliğini kazanamaz ve adi senet olarak işlem görür⁶⁸⁷.

Şüphesiz ki kanunda bono için sıkı şekil şartları konulmasının sebebi ticari hayata olan güveni sağlamaktır. Bonoda sıkı şekil şartları belirlenerek tarafların sözleşme özgürlüğüne kanuni bir kısıtlama getirilmiş ve bononun içermesi gereken zorunlu unsurlar maddeler halinde sayılmıştır.

Konu ile alakalı pek çok örnek mevcuttur. Örneğin; TTK md. 776 gereğince bononun kayıtsız ve şartsız bir ödeme vaadini içermesi gerekmektedir; aksi halde senet bono vasfını yitirecektir⁶⁸⁸. Kanunen yasaklanmasına rağmen bono üzerine bir kayıt veya şart konulması durumunda şekil şartlarına aykırılıktan dolayı senet metninden anlaşılacak olan def'iler ileri sürülecek ve bono kambiyo senedi olma vasfını kaybedecektir⁶⁸⁹. Bu konuya örnek bir Yargıtay kararında, *“kayıtsız şartsız belirli bir bedeli ödemek vaadini içermesi gereken bononun “daire tesliminde ödeneceği kaydını taşıması halinde bono olarak nitelendirilmesi mümkün değildir, bu senetteki hak ciro yolu ile devredilemez” şeklinde hüküm kurulmuştur*⁶⁹⁰.

Bonoda şekil şartlarına aykırılıktan doğan def'ilerden bir diğeri de kanunda sayılan vade türlerinden başka bir vade türünün bonoya yazılmış olması durumunda bononun geçersiz olacağıdır⁶⁹¹. Kanunda sayılan dört vade türünden farklı bir vade türü belirlendiği hallerde de bono, bono vasfını kaybetmektedir. Bu durum da zorunlu unsurlara aykırılıktan dolayı ortaya çıkmaktadır.

Şekil şartlarına aykırılıktan doğan def'ilere örnek bir Yargıtay kararında, *“iptali istenen 15.5.1980 vadeli... TL.'lik senet fotokopisinden anlaşıldığı gibi, tanzim tarihinin bulunmadığı ve bu durumda TTK'nun 688/6. maddesi gereğince emre muharrer senet*

---

⁶⁸⁵ Sarıkaya, s. 73.

⁶⁸⁶ “Dava konusu belgede, alacaklının adı yazılı olmadığı gibi, keşide yeri de gösterilmemiştir. Her ne kadar belge çek kelimesini içermekte ise de, çekin zorunlu unsurlarından olan “keşide yeri” mevcut olmadığından bunun çek olarak nitelendirilmesi mümkün değildir (TTK. m. 693). Bu durumda belgeyi elinde bulunduran davalının bir alacak iddiasında bulunması halinde “kendisinin böyle bir hakkı mevcut olduğunu” başka delillerle ispat etmesi gerekir. Bu durumda davacının yasal öğeleri içermeyen salt bu belge ile borçlu olduğunun kabulüne olanak bulunmadığından, mahkemece menfi tespit davasının kabulü yolunda tesis edilen hüküm bu gerekçe ile isabetli olduğundan onanması gerekmiştir.” Y. 11. HD, 5.4.1984, 1434/1927, YKD, Haziran 1978, C.9, S.6, s. 878.

⁶⁸⁷ Kayar, s.146.

⁶⁸⁸ Tuna/Gürbüz, s. 257.

⁶⁸⁹ Yılmaz, s.111.

⁶⁹⁰ Bkz., Y. 11. HD., 20.9.1982, 3625/3891, Türk, s.338.

⁶⁹¹ Çınar, s. 115.

vasfını taşıyamaması nedeniyle adi senet niteliği bulunduğu...⁶⁹² ” yönünde hüküm kurulmuştur. Karardan da anlaşılacağı üzere; vade tarihi bulunmadığı hallerde bono, senet vasfını taşımamaktadır.

Konu ile alakalı bir diğer örnek kararda Yargıtay, lehtar adı olarak işletme adının gösterildiği bir bonoda “*Senette lehtar olarak yazılı firmanın gerçek veya tüzelkişi olmadığı anlaşılmasına göre, bu senet TTK. m. 688 uyarınca emre yazılı senet niteliğinde olmadığı kabulü gerekmiştir*”⁶⁹³ şeklinde hüküm kurmuştur

Kıymetli evrak sıkı şekil şartlarına tabi olduğu için bu şekilde senet metninden anlaşılacak olan şekil şartlarına aykırılıktan dolayı ileri sürülecek def’iler TMK md. 2 anlamında dürüstlük kurallarına aykırılık olarak nitelendirilemez⁶⁹⁴. Bu aykırılık aleni olduğu için bu tür def’ileri ileri süren tarafın, dürüstlük kurallarına aykırı hareket ettiği de düşünülemez. Burada kötü niyet aramak, hakkaniyete aykırı olacaktır. Öte yandan, sırf dürüstlük kurallarına aykırılık teşkil etmemesi açısından ağır kusurla hareket eden bir kimsenin kendi kusuruna dayanması da hukuk prensipleri ile bağdaşmayacaktır. Doktrindeki bir görüşte; ancak ve ancak bu şekilde yapılan şekle aykırılığın bilerek ve isteyerek yapıldığı durumlarda TMK md. 2 uyarınca dürüstlük kuralına aykırılığa dayandırılabilceği görüşü savunulmuştur⁶⁹⁵.

3.5.3. Senette Bulunan Kayıtlardan Kaynaklanan Def’iler

Bazı kayıtların senet üzerine konulması yasaklanmamıştır. Bu kayıtlar senede konulabilecek olan geçerli kayıtlardır. Bu kayıtlara ihtiyari kayıtlar denilmektedir ve bu kayıtların geçerlilikleri; konulacak olan her bir kaydın kendi içeriğine göre belirlenmektedir⁶⁹⁶.

Kanun koyucu, kambiyo ilişkisinin taraflarının bono üzerine ihtiyari kayıt koyabilmesine olanak vermiş ancak bu kayıtları bononun niteliği ile bağdaştığı ölçüde konulabileceği yönünde kısıtlamıştır⁶⁹⁷. Bu kayıtların bir kısmı kanunda yer alırken bir kısmı da uygulamada ortaya çıkmaktadır⁶⁹⁸. Görüldüğü üzere, kanun koyucu her ne kadar da ihtiyari kayıt konulması için taraflara bir serbesti vermişse de bu durumu

⁶⁹² Y, 11. HD., 20.4.1982, 1765/1839; aynı şekilde, Y, 11. HD., 21.3.1983, 1237/1334; Y, 11. HD., 4.4.1983, 1584/2315, Türk, s. 337.

⁶⁹³ Y, 11. HD., 5.3.1985, 270/1346, Türk, s. 388.

⁶⁹⁴ Öyken, s. 39.

⁶⁹⁵ Karaahmetoğlu, s.60; Poroy/ Tekinalp, s. 40.

⁶⁹⁶ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 150.

⁶⁹⁷ Kendigelen/ Kırca, s. 189.

⁶⁹⁸ Bilgili/Demirkapı, s. 81.

‘‘bononun niteliği ile bağdaştığı ölçü’’ ile kısıtlamıřtır⁶⁹⁹. Buradan, bononun üzerine konulan bu kayıtların, bononun niteliği ile bağdaşmadığı hallerde def’i olarak ileri sürülebilecek olması sonucu çıkarılabilmektedir.

Örneğin; bononun vadesinde ödenmediği hallerde devreye girecek olan ‘‘muacceliyet kaydı’’nda dört vade türünden farklı olarak ‘‘evvelki bono vadesinde ödenmediğinde işbu bono muaccel olacaktır’’ şeklindeki kayıt bonoyu geçersiz kılmaktadır⁷⁰⁰. Daha net bir anlatımla, kanunda belirtilen dört vade türünden farklı olarak bir önceki tarihli bononun vadesinde ödenmediği durumlarda, bahse konu bononun da geçerli olacağı yönünde konulan muacceliyet kaydı, bu bononun vadesinin kanundaki bu dört vade türünden farklı bir vade olarak belirlenmesine sebebiyet verecektir. Bu kayıt, senet metnine konulacağı için senet metninden anlaşılacak olan hususlardan sayılacaktır. Dolayısıyla, senet metnine bakılarak görülen şekil şartlarına aykırılık nedeniyle def’i olarak ileri sürülebilecektir.

Senede eklenen vade kaydı, TTK md. 703/2’de ‘‘vadesi başka şekilde yazılan veya birbirini takip eden çeşitli vadeleri gösteren, poliçeler batıldır’’ şeklinde hüküm altına alınmıştır. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere, vade unsurunun senette birden fazla gösterildiği hallerde senet metninden anlaşılan def’iler ileri sürülebilir⁷⁰¹.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin konuyla ilgili olarak, ‘‘... Somut olayda takip dayanağı olan bonoda, 20.11.2010 ve 30.09.2010 olmak üzere iki ayrı vade tarihinin bulunduğu görülmüştür. Buna göre bonoda iki ayrı vade olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. eTTK.’nın 690. maddesi göndermesi ile bonolar hakkında da uygulanması gereken eTTK. 615. Maddesine aykırı olarak çift vadeli düzenlenen senetler, bono vasfında sayılmaz...’’ yönünde karar vermiřtir⁷⁰².

Cirantanın ödememeden dolayı senet üzerine sorumsuzluk kaydı koymasına rağmen cirantalara gidilmesi halinde ciranta, bu kaydın mevcudiyetini def’i olarak ileri sürebilir⁷⁰³. Örneğin; Senet üzerine ‘‘bononun ödenmemesinden dolayı sorumlu değildir’’ şeklinde bir sorumsuzluk kaydı konulmasına rağmen cirantaya ödenmemeden dolayı gidildiğinde; ciranta, bu kaydın senet üzerine konulduğundan bahisle senet metninden anlaşılan mutlak def’ileri herkese karşı ileri sürebilecektir.

⁶⁹⁹ Bozer/Göle, s. 213.

⁷⁰⁰ Kayıhan, s. 181.

⁷⁰¹ Akdeniz, s. 62.

⁷⁰² Yargıtay 12. HD., 08.11.2012 tarih, E. 13686, K. 32322, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.: 18.08.2020.

⁷⁰³ Poroy/Tekinalp, s. 107.

Görüldüğünde veya görüldükten belirli süre sonra ödenecek vade türünde düzenlenen bonoların, ödenmek için ne zaman ibraz edileceği belirli olmadığından bu iki vade türüne faiz kaydı konulmasına müsaade edilerek, senet bedelinin belli olması kuralına istisna getirilmiştir⁷⁰⁴. Görüldüğünde ve görüldükten bir süre sonra ödenecek vade türünden farklı olarak kanunda belirtilen diğer iki vade türüne faiz kaydı getirildiği durumlar def'i olarak ileri sürülebilecektir⁷⁰⁵.

Faiz kaydı ve vade senet üzerinde yer alan kayıtlardandır. Taraflar senedin üzerine bakarak hangi vade türünün belirlendiğini görebilirler. Buna göre, bahsedilen görüldüğünde ve görüldükten bir süre sonra ödenecek vade türleri değil de diğer kanuni vade türlerinden olan; düzenlenme gününden belirli bir süre sonra veya belirli bir günde vade türlerinden biri eklendiği durumlarda, senet üzerinde faiz şartı görülüyorsa, bu durum senet metninden anlaşılan def'i olarak ileri sürülebilecektir⁷⁰⁶. Neticede, bu iki kayıt da senedin üzerinde yer almaktadır.

3.5.4. Hamilin Meşru Hamil Olmamasından Kaynaklanan Def'iler

Senet metninden anlaşılacak olan def'ilerden bir diğeri de hamilin, yetkili hamil olmadığının anlaşıldığı def'ilerdir. TTK md. 686/1-c uyarınca yetkili hamili senedi düzgün bir ciro zinciri ile elinde bulduran kimse olarak tanımlamıştır⁷⁰⁷.

Hamilin yetkili hamil olup olmadığı, senet metnine veya senet metninin devamı niteliğinde sayılan alonjdaki ciro zincirine bakılarak anlaşılır⁷⁰⁸. Dolayısıyla, senedi ödenmesi için borçluya ibraz eden hamilin, yetkili hamil olup olmadığı, senede bakılarak anlaşılacak olan bir durumdur. Ödeme için ibraza gelen kimse, yetkili hamil değilse, hamilin meşru hamil olmamasından kaynaklı def'i ileri sürülebilir⁷⁰⁹.

Senedi şirket adına imza altına alan şirket yetkilisi, her ne kadar da şirketin yetkili temsilcisi de olsa, şirketin unvanı (kaşesi) olmaksızın imza attığı hallerde, senet

⁷⁰⁴ Kendigelen/Kırca, s. 187.

⁷⁰⁵ Kendigelen/ Ülgen/Helvacı/Kaya, s.140.

⁷⁰⁶ Bilgili/Demirkapı, s. 81.

⁷⁰⁷ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 173.

⁷⁰⁸ Can, s. 92.

⁷⁰⁹ “Dava ve takip konusu çek, davacı şirket ortağı Đsmael tarafından keşide edilmiştir. Türk Ticaret Kanununun 321. maddesinin 3. fıkrasında, anonim şirket adına tanzim edilecek evrakın geçerli olması için ana sözleşmede aksine hüküm olmadıkça temsile yetkili olanlardan ikisinin imzasının gerekli olduğu hükmüne bağlanmıştır. Davacı G.Metal A.Ş.’nin ana sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadığından, sadece Đsmael tarafından imzalanan çek, şirketi sorumluluk altına sokmaz. Ancak, temsil yetkisi olmayan ortağın TTK’ nun 590. maddesi uyarınca sorumlu tutulması mümkündür. Mahkemece bu yönler gözetilerek davanın kabulünde bir isabetsizlik bulunmamaktadır. Y. 19. HD., 07.11.1996, 3017/9768 www.kazancı.com e.t.: 18.05.2020.

geçerli olarak kabul edilir ancak senetten şirket adına değil, şahsi olarak sorumlu olur⁷¹⁰.

Senet, tam ciro ile ciro edilmişse senette adı yazılı olan kişi ile senedi elinde tutup ibrazda getiren kişi farklıysa, senedi ibraz eden yetkili hamil olarak teşhis edilemez⁷¹¹. Fakat, ödeme için ibrazda bulunan kimsenin adı her ne kadar da senet üzerindeki ciroda yazılı olmasa da bu kimse yetkili hamilin temsilcisi veya kanuni halefi yani mirasçısı olduğunu ispat ederse, bu kimse de meşru hamil olarak kabul edilecektir⁷¹².

Eğer ki senedi ibraz eden hamil, senedi beyaz ciro ile elinde bulunduruyorsa zilyet olması onu şeklen hak sahibi yapar ve şeklen hak sahipliği de hukuken hak sahipliğine karine teşkil eder⁷¹³. Dolayısıyla, elinde beyaz ciro ile devredilmiş bir senet ile gelen kimsenin, zilyetliğinin hak sahipliğine karine teşkil ettiği düşünülmelidir. Bu şekilde beyaz ciro ile ciro edilmiş bir senette, sırf senet üzerindeki ciroda şahsın adı yazmaması sebebiyle hamilin, yetkili hamil olmadığı yolunda bir def'i ileri sürülemeyecektir. Çünkü hamilin, hukuken hak sahipliğine, şeklen hak sahipliği karine oluşturacaktır.

3.5.4.1. Kısmi Cirolu Senetlerden Doğan Def'iler

Kıymetli evrakta hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemeyeceği için yapılacak olan cironun, senetteki bedelinin tamamını içermesi gerekmektedir ve dolayısıyla kısmi ciro hükümsüzdür⁷¹⁴.

Bir diğer anlatımla, senette yazan bedel kadar devir yapılabilir. Bu bedelden daha az bir bedelin devredilmesine olanak yoktur. Bu duruma temel gerekçe, hakkın senet ile birlikte ileri sürülmesi gösterilmektedir⁷¹⁵.

Senet metnine bakıldığında, yapılan cironun kısmi ciro olduğu gözle görülebilir bir şekildedir. Bu şekilde kısmi ciro ile devredilen bir senedin hamili yetkili olamayacağından, bu durum senet metninden anlaşılan def'i olarak ileri sürülebilmektedir.

---

⁷¹⁰ Türk, s.378.

⁷¹¹ Kayar, s. 95.

⁷¹² Öyken, s. 40.

⁷¹³ Akdeniz, s. 42.

⁷¹⁴ Kayar, s. 93.

⁷¹⁵ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 173.

3.5.4.2. Cirantanın İmzasını İçermeyen Senetlerden Doğan Def'iler

Ciro yoluyla devir işleminin yapılabilmesi için kurucu unsurlar cirantanın ‘‘ciro ettim’’, ‘‘ciro yoluyla devrediyorum’’ şeklinde bir kayıt koyarak veyahut hiçbir kayıt koymayarak senedin arka yüzüne imza atması ve senedin zilyetliğini ciro ettiği kimseye vermesi gerekmektedir⁷¹⁶.

Cirantanın yalnızca yazılı irade beyanı, senedin devrini sağlamaz; aynı zamanda imzasının da yer alması gerekmektedir⁷¹⁷. Cirantanın imzasının yer almadığı durumlarda senet, devredilmiş kabul edilemez. Dolayısıyla, imza olmaksızın sadece yazılı irade beyanı ve zilyetliğin devriyle senedin verildiği durumlarda, senedi devralan ödenmek üzere senedi ibraz ettiğinde, borçlu, senet metnindeki ciro zincirinin en son halkasındaki cirantanın bononun devri için yalnızca yazılı irade beyanında bulunduğunu ve ciro işlemi için kurucu unsur olan imzasının yer almadığını görecektir. Ciro işleminin tam olarak yapılmaması sebebiyle senet devredilmemiş olacak ve borçlu hamilin yetkili hamil olmadığı yönünde bir def'ide bulunabilecektir.

3.5.4.3. Tekrar Ciro Edilmesi Yasaklanan Senetlerden Doğan Def'iler

Bonoyu ciro eden ciranta bononun bir diğer kimselere ciro edilmesini yasaklayan ‘‘sorumluluk kaydı’’ koyduğu durumlarda, senedi ciro ettiği kimse bu yasağa rağmen senedi bir başka kişiye ciro ettiğinde ve bu senedi ödemediğinde alacaklı sıfatında olan hamil, sorumluluk kaydını koyan cirantaya gidememektedir^{718, 719}.

Bu şekilde sorumluluk kaydı konulduğu hallerde senet yine ciro edilebilir ancak bu kaydı koyan ciranta sonraki hamillere karşı sorumlu olmayacağı için bu durumu bile bile bu şekilde bir senedi ciro ile alan bir kimse, kaydı koyana karşı bir başvuruda bulunamayacaktır⁷²⁰.

⁷¹⁶ Can, s. 94.

⁷¹⁷ Kayıhan, s.120.

⁷¹⁸ Kendigelen/Kırca, s. 215.

⁷¹⁹ Kanaatimizce cirantanın buradaki temel amacı bononun ciro edilip de ödenmediği durumlarda karşısında yalnızca ciro ettiği kişiyi görme isteği olabilir. Ciro edilen bonoyu bir başka kimseye devrettiğinde ve bu bonoyu ödemediğinde sorumlu olmak istemeyen ciranta bu şekilde bir kayıt koyarak kendisini koruma ihtiyacı içerisine girebilir. Bir başka pencereden bakıldığında ciro eden, ciro edilene karşı sahip olduğu şahsi def'ileri yalnızca ciro edilene karşı ileri sürebilecektir. ‘‘Ciro edilemez’’ kaydı konulmadığı hallerde senedin ciro edilmesiyle beraber ödenmediği hallerde önceki cirantaya başvurulduğunda önceki ciranta açısından çeşitli problemler oluşabilmektedir. En önemlisi önceki cirantanın kendi ettiği kişiye karşı sahip olduğu şahsi def'ileri herkese karşı değil de yalnızca ilgisine karşı ileri sürebilir. İşte bu şekilde bir problemle karşılaşmasını engellemek ve kendisine başvuracak yalnızca şahsi def'ileri ileri sürebileceği tek bir kişi olan ciro edilene bırakmak amacıyla, böyle bir kayıt koyma yoluna başvurduğu düşünülebilir.

⁷²⁰ Kendigelen/Kırca, s. 215.

Yukarıda açıklanan sebeplerden dolayı senede sorumsuzluk kaydı konulmasına rağmen senet ciro edildiğinde; senedin ciro edildiği kimse, yetkili hamil olarak kabul edilemez⁷²¹. Ancak burada def'i yolu ile karşımıza çıkan durum yetkili hamil olarak sorumsuzluk kaydı koyan cirantaya karşı başvuru yapılamaması halleridir. Dolayısıyla bu kaydın konulduğunu senet metni üzerinden gördüğü halde bu şekilde bir senedi devralan kimse bu kaydı koyan önceki cirantaya başvurduğunda önceki ciranta tarafından def'i ileri sürülecektir.

3.5.5. Sürelere Uyulmamasından Doğan Def'iler

Bonoda senet metninden anlaşılan def'ilerin bir diğer türü de sürelerle uyulmamasından doğan def'ilerdir⁷²².

Borçlu, borcundan kurtulmak ve tekrar ödeme yapmak zorunda kalmamak için belirli kurallara uyarak ödemeyi yapmalıdır. Bu çerçevede bono borçlusu, senedin kendisine ibraz edildiği durumlarda; bononun teslimi karşılığında, vadesinde ve bono üzerindeki ciro zincirine bakarak ödeme yapmalıdır⁷²³. Yetkili hamile ödeme yapması gerektiği kuralını yukarıdaki başlıkta ayrıntıları ile anlattık. Bu başlık altında vadesinde ibraz edilmeyen bonoların durumu incelenecektir.

TTK md. 703'de "görülüşünde", "görüşükten belirli bir süre sonra", "düzenlenme tarihinden belirli bir süre sonra", "belirli bir günde" vade olmak üzere dört çeşit vade türü vardır⁷²⁴. Normal şartlarda bonolara vade konulması zorunlu bir unsur olmadığından vade konulmadığı hallerde "görülüşünde" ödenecek olarak kabul edilmektedir⁷²⁵.

Vade, bonolarda borcun muaccel olduğu günü yani ödemenin yapılması gereken günü ifade etmektedir⁷²⁶. Borçlu, eğer ki senet ciro edilmişse, senedin şekil şartlarına ve ciro silsilesinin doğruluğuna bakarak vadesinde; eğer senet ciro edilmemişse, vadesinde lehtarın müracaatı ile ödeme yapar⁷²⁷. Her iki durumda da ödeme yapılması gereken zaman, vadenin geldiği zamandır.

Kanunda, bononun vadesinden önce ödenemeyeceğine dair bir sınırlama olmamakla beraber vadesinden önce ödenen bonolarda borçlu, vadesinden önce

---

⁷²¹ Can, s. 99.

⁷²² Ertan, s. 46.

⁷²³ Kayıhan, s. 191.

⁷²⁴ Bilgili/Demirkapı, s. 78.

⁷²⁵ Sarıkaya, s.76.

⁷²⁶ Tuna, s. 261.

⁷²⁷ Karanfil, s. 16.

ödemeden dolayı oluşabilecek tüm riskleri kendi üzerine almıştır⁷²⁸. Bu durumda vadesinden önce ödeme yapıldığı hallerde borçlu aleyhine çeşitli riskler doğabilmektedir.

Bononun vadesinden önce ödendiği durumlarda borçlu, şeklen yetkili hamile ödeme yaparak sorumluluğunu bertaraf edemez ve hatta hilesinin veya kusurunun olmadığını dahi ileri süremez⁷²⁹. Sonuç olarak, vadesinden önce ödeme yaptığı hallerde her ne kadar da ciro zincirinde şeklen hak sahibine ödeme yapsa da bu kimse maddi hukuk anlamında hak sahibi olmadığı hallerde borçlu, aynı borcu tekrar ödeme riski ile karşı karşıya kalır⁷³⁰.

Bonolarda, vadeden önce ödemeyi hamilin kabul etmesi zorunlu değildir ve hatta vadeden önce ödeme, hamilin onayına bağlanmıştır⁷³¹. Dolayısıyla, vadeden önce borçlu tarafından ödenmek istenen bir bonoda hamil, ödeme teklifini reddedebilmektedir.

Şüphesiz ki, vadeden önce ödeme yapmak isteyen borçluyu bu kadar riziko altında bırakan kanun koyucu, vadesi gelmeden ödeme talep eden hamil yönünden de borçluyu koruyacak kurallar benimsemiştir. Vadenin konuluş mantığına bakıldığında, kredi vasıtası olarak kullanılan senetlerin belirli bir süre geçtikten sonra ödenmesi yönündeki talepleri belirtmek için olduğu sonucu çıkmaktadır⁷³².

Sürelere uyulmamasından doğan def'iler, vadeden önce ödeme yapmak isteyen borçlunun durumunun tam tersi hallerde geçerli olur. Şöyle ki, bono üzerine vade konulmuşsa hamil, bu vadeden önce hukuken geçerli olacak şekilde bir ödeme talebinde bulunamayacak, eğer ki bu şekilde bir ödeme talebinde bulunursa da vadenin henüz muaccel olmadığı yönünde bir def'i ile karşılaşacaktır⁷³³.

3.5.6. Zamanaşımı Def'i

Zamanaşımı def'ileri de senet metninden anlaşılan def'ilerin bir türüdür. Zamanaşımı sürelerinin belirlenmesi, bu durumun def'i olarak ileri sürüleceği hallerde ciddi önem arz etmektedir. Zamanaşımı süresinin ne kadar olduğu, bu def'iyi kullanmak için hakkın doğup doğmadığının göstergesi olacaktır.

⁷²⁸ Ülgen/Helvacı/Kaya Ertan s. 214.

⁷²⁹ Bozer/Göle, s. 140.

⁷³⁰ Bilgili/Demirkapı, s. 110.

⁷³¹ Kendigelen/Kırca, s. 246.

⁷³² Ertan, s. 212.

⁷³³ Kendigelen/Kırca, s. 246.

Kanun koyucu, zamanaşımı sürelerini belirlerken poliçe hükümlerinden olan TTK md. 749'da üç bent halinde üç yıllık, bir yıllık ve altı aylık olmak üzere zamanaşımı süreleri belirlemiştir⁷³⁴. Bu madde doğrultusunda, bonoda da poliçe hükümlerine atıfla maddede belirtilen süreler uygulanır ve bu sürelerin dolması halinde zamanaşımı def'i ileri sürülür. Yargıtay, "Bononun vade tarihi itibariyle uygulanması gereken 6762 Sayılı TTK'nun 690. maddesi uyarınca poliçedeki zamanaşımına ait TTK'nun 661 ve 663. madde hükümleri bonolar hakkında da geçerlidir⁷³⁵." diyerek bu hususu kararında uygulamıştır.

TTK md.749/1'de belirtildiği üzere senetten kaynaklı istemler, vadenin geldiği tarihten itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğramaktadır⁷³⁶. Konuya örnek bir Yargıtay kararında, "Bonoyu düzenleyen keşideciye karşı yapılacak takiplerde zamanaşımı süresi üç yıldır⁷³⁷." şeklinde hüküm kurulmuştur.

Görüldüğü üzere kanun koyucu, alacaklıların çok uzun süre hareketsiz kaldıktan sonra alacağının peşine düşmesini engelleyecek olan bir hüküm koymuştur⁷³⁸. Bu hükme göre de üç yıllık zamanaşımı süresi belirleyerek alacaklıların alacaklarını istemek için sürelerine bir kısıtlama getirmiştir. Dava açılması, takibe girişilmesi, davanın ihbar edilmesi, alacağın iflas masasına yazdırılması durumlarda zamanaşımı kesilmektedir⁷³⁹.

Yargıtay'ın kararı da bu yöndedir. Yargıtay bir kararında; *Bono vafındaki bir senedin, TTK'nun 661/1. maddesi gereğince vade tarihinden itibaren 3 yıl içinde takip konusu yapılmaması halinde, bono zamanaşımına uğrar. Bir başka anlatımla, bonoda zamanaşımının gerçekleşmesi halinde, bono vafında herhangi bir değişiklik olmaz ise de; (adi senet olarak kabulü gibi) alacaklı senet borçlusuna karşı senetten doğan alacak hakkını vadeden itibaren (3) yıl içinde kullanmadığından borçluya karşı müracaat hakkını yitirir. Bu halde dahi genel haciz yoluyla takip yapılamaz.*⁷⁴⁰ demmiştir. Bu kararın amacının, hem alacaklıları harekete geçirmek hem de borçluları ömür boyu bir borç altında olmaktan kurtarmak olduğu düşünülebilir.

⁷³⁴ Ülgen/Helvacı/Kaya/Ertan, s. 250.

⁷³⁵ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 18.06.2013 Tarih, E: 2013/13276, K: 2013/22909, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.: 14.05.2020.

⁷³⁶ Yılmaz, s. 187.

⁷³⁷ HGK. 02.05.2007, E. 12-230, K. 245. YKD 2007, S.8, s. 1431.

⁷³⁸ Kayıhan, s. 196.

⁷³⁹ Can, s.138.

⁷⁴⁰ Yargıtay, 12. Hukuk Dairesi, E. 2009/12070, K. 2009/20819, T. 28.10.2009 <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> e.t.: 14.05.2020.

Zamanaşımı, teknik anlamda bir def'i olduğundan, borçlunun ileri sürmesi gereken bir def'i türüdür⁷⁴¹. Hâkim zamanaşımını, kendiliğinden göz önüne almayacaktır. Zamanaşımı, süresinin geçmesine rağmen alacağını alamayan alacaklı, zamanaşımı süresinin geçmesinden itibaren "bir yıl" içerisinde sebepsiz zenginleşme davası açarak alacağını bu yolla talep edebilecektir⁷⁴². (TTK 732) Senet, zamanaşımı def'i ile karşılaştığında alacaklı her ne kadar da kambiyo ilişkisine dayanarak takip yapamıyor olsa da temel ilişkiye dayanmak suretiyle dava açabilir⁷⁴³. Yine aynı şekilde, zamanaşımına uğramış bir bono, delil başlangıcı olarak sayılabilir, bu durumu engelleyici herhangi bir hüküm yoktur⁷⁴⁴.

Bonolarda; zorunlu unsurların veya alternatif zorunlu unsurların mevcut olmadığı durumlarda bono, kambiyo senedi vasfını kaybedeceği için zamanaşımı sürelerinin hesaplanmasında TBK'daki genel zaman aşımı süreleri dikkate alınır⁷⁴⁵. Senet, bono olması için kanunda öngörülen zorunlu unsurları içermediği durumlarda zaten kambiyo senedi vasfını kazanamayacağı için, senedi düzenleyen ile muhatap arasındaki hukuki ilişkide "üç yıllık" zamanaşımı süreleri değil, Türk Borçlar Kanunu'nda belirlenen genel zamanaşımı süreleri dikkate alınacaktır⁷⁴⁶.

TTK md. 749/2 uyarınca da kanun koyucu hamilin düzenleyen hariç diğer başvuru borçlularına karşı talep hakları, süresinde çekilen ödememe protestosu tarihinden itibaren veyahut bono üzerinde eğer ki muafiyet kaydı var ise bu durumda da vade tarihinden itibaren "bir yıl" geçmekle zamanaşımına uğrar⁷⁴⁷.

TTK md. 749/3'de belirtildiği üzere, bir cirantanın düzenleyene veya diğer cirantalara karşı ileri sürebilecek olduğu istemler, cirantanın bonoyu ödediği veya kendisine karşı dava açıldığı tarihten itibaren "altı aydır" ve bu zaman geçtikten sonra kendilerine başvuru cirantalar veya borçlu zamanaşımı def'iinde bulunabilirler⁷⁴⁸.

Zamanaşımının kesilmesi durumu Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiştir⁷⁴⁹. TTK md. 750 uyarınca " *Zamanaşımı; dava açılması, takip talebinde bulunulması, davanın ihbar edilmesi veya alacağın iflas masasına bildirilmesiyle kesilir.* "

---

⁷⁴¹ Akdeniz, s. 45.

⁷⁴² Mağden, s. 14

⁷⁴³ Türk, s.347.

⁷⁴⁴ Yargıtay Ticaret Dergisi, 27.02.1965, E. 259, K.685 s.65.

⁷⁴⁵ Bozer/Göle, s. 165.

⁷⁴⁶ Yılmaz, s. 187.

⁷⁴⁷ Kendigelen/Kırca, s. 262.

⁷⁴⁸ Kayıhan, s. 196.

⁷⁴⁹ Bozer/Göle, s. 166.

Yargıtay'ın eski tarihli bir kararında zamanaşımının kesilmesi ile ilgili olarak, *'Takip dayanağı bono hakkında, '28.05.1997 tarihinde senedin icra takibine konu edilmemesi ve üçüncü kişilere ciro edilmemesi' şeklinde tedbir kararı verildiğinden, alacaklının, senedi icra takibine koymasında fiili imkânsızlık bulunmaktadır ve zamanaşımı, belirtilen tarihte kesilmiştir*⁷⁵⁰. '*'* şeklinde hüküm kurulmuştur.

Zamanaşımını kesen işlem her kim hakkında vaki olmuşsa ona karşı hüküm ifade edeceğinden, takip alacaklısı dışında üçüncü kişinin başlattığı icra takibi bu dava yönünden zamanaşımını kesmez⁷⁵¹.

---

⁷⁵⁰ Yargıtay 12. HD. 16.03.2001, E. 3208, K. 4506, YKD. 2001, S.9, s.1362.

⁷⁵¹ Yargıtay 12. HD. 21.03.2002, E.4640, K.5721, YKD. 2002, S.8, s. 1204.

SONUÇ

Bonoda senet metninden anlaşılan def'iler, senet metni üzerindeki kayıtların hatalı olmasından veya senette bulunması gereken bir kaydın bulunmamasından dolayı karşımıza çıkmaktadır. Uygulamada genellikle bu def'i türü, zorunlu unsurların senet metninde olmamasından kaynaklı olarak ileri sürülmektedir. Bonoda bulunması gereken zorunlu unsurlar TTK md. 776'da sayılmıştır. Bu zorunlu unsurlar; bono veya emre muharrer senet kelimesi, belirli bir bedelin kayıtsız şartsız ödeneceği vaadi, lehtar gösterilmesi, senedi düzenleyen imzası, senedin düzenlendiği tarihtir. Kanunda sayılan bu zorunlu unsurların noksanlığı halinde bu durum, senet metninden anlaşılabilirliği için senet metninden anlaşılan def'iler ileri sürülmektedir.

Kanun koyucu, zorunlu unsurların yanında alternatif zorunlu unsurları da belirlemiştir. Alternatif zorunlu unsurların belirlenmesi kanun koyucunun bonoyu kurtarma çabasının bir sonucudur. Bu unsurlar, isminden de anlaşılacağı üzere seçimlik olarak belirlenmiştir. Kanunda sayılan alternatif zorunlu unsurlar; düzenlenme yeri ve ödeme yeridir. Bu unsurlar bonoda bulunmadığı durumlarda bonoda senet metninden anlaşılan def'ileri ileri sürmeden önce alternatif olarak belirlenen unsurların senette mevcut olup olmadığına bakılmalıdır. Örneğin; düzenlenme yerini içermeyen bonolarda alternatif olarak senedi düzenleyen adının yanında yazan yere bakılır. Ancak bu unsurun da noksan olduğu hallerde bonoda senet metninden anlaşılan def'iler ileri sürülebilmektedir.

Kanun koyucu, sözleşme özgürlüğü çerçevesinde bonoya ihtiyari kayıtların konulabilmesine de izin vermiştir. Bu kayıtların konulması için bonoda bunu yasaklayan bir hüküm olmamalı ve bononun niteliği ile bağdaşmayacak bir kayıt olmamalıdır. Bu sayılan şartlara uymayan bir ihtiyari kayıt bonoya eklenirse, bu husus senet metninden anlaşılabilirliği için bonoda senet metninden anlaşılan def'iler ileri sürülebilmektedir.

Bonoya eklenmesi zorunlu olan kayıtlar, alternatif kayıtlar ve ihtiyari kayıtların dışında kalan ve bononun kambiyo senedi olmasına engel olacak kayıtlara yasak kayıtlar denilmektedir. Bonoya konulması yasak kayıtlar senet metnine eklendiği hallerde, bonoda senet metninden anlaşılan def'iler ileri sürülebilir.

Bonoda senet metninden anlaşılan def'ilerden bir diğeri hamilin meşru hamil olmamasından kaynaklı ileri sürülen def'ilerdir. Hamilin yetkili hamil olup olmadığı, senet metnindeki veya senedin devamı sayılan alonjdaki ciro zincirine bakılarak

anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, senet metnindeki ciro zincirine göre senedi elinde tutan kimse yetkili hamil değilse, bu husus, senet metninden anlaşılan def'i olarak ileri sürülebilir.

Kanunda; ‘‘görıldüğünde’’, ‘‘görıldükten belirli bir süre sonra’’, ‘‘düzenlenme tarihinden belirli bir süre sonra’’, ‘‘belirli bir günde’’ vade olmak üzere dört çeşit vade türü vardır. Vade bonolara konulması zorunlu olmayan bir unsurdur. Bonoya vade konulmadığı hallerde görıldüğünde ödenecek olarak kabul edilmektedir. Bono, vadesi geldiğinde ödenmelidir. Vadesi gelmeden yapılan ödemelerde borçlu, tekrar ödeme yapma riski ile karşı karşıya kalabilir. Bu nedenle, vadesinden önce ödeme talep eden hamile karşı borçlu, senet metninden anlaşılan def'ilerden olan sürelerle uyulmamasından doğan def'iyi ileri sürebilmektedir.

Senet metninden anlaşılan def'ilerin sonuncusu zamanaşımı def'idir. Kanun koyucu, zamanaşımı sürelerini üç yıllık, bir yıllık ve altı aylık olarak poliçe hükümlerinde belirlemiştir. TTK md. 778'de ‘‘bononun niteliğine aykırı düşmedikçe’’ bonoya uygulanacak ‘‘poliçe hükümleri’’ne gönderme yapılarak poliçedeki zamanaşımına ait hükümlerin bonolar hakkında da geçerli olacağı belirlenmiştir. Buna göre, senet metnine bakılarak anlaşılan olan zamanaşımı sürelerinin dolmasından kaynaklı borçlu, senet metninden hareketle zamanaşımı süresinin dolduğunu tespit ettiğinde, senet metninden anlaşılan bir def'i olan zamanaşımı def'ini ileri sürebilir.

Tez çalışmamda ayrıntıları ile bahsettiğimiz üzere kanun koyucu, kambiyo senetlerini düzenlerken bonoyu sadece dört maddede düzenlemiş ve bono hakkında da uygulanacak poliçe hükümlerine geniş bir liste halinde yollama yapmayı yeterli görmüştür. Bunun sebebi; Türk Ticaret Kanununun, kambiyo senetlerini düzenleyen hükümlerinin, 1936 değişikliği ile Cenevre Yeknesak Kurallarına uygun olarak hazırlanmış bulunan İsviçre Borçlar Kanunu'nun ilgili hükümleri hemen hemen aynen iktisap edilerek alınmasıdır.

Dönemin şartları ile düşünüldüğünde Avrupa ülkelerinde düzenlenmiş ve hazır bulunan kanunların alınması zaruret gibi görünebilir. Ancak, başka ülkeden alınan bu kanun metninin, Türk toplumundan; kültürel, toplumsal, sosyal, ekonomik ve birçok alanda farklı bir yapıya sahip olan bir toplumun kanunlarının aynen veya çok az değişiklik yapılarak alınması, konulan kanunun Türk toplumu üzerinde yetersiz kalmasına sebebiyet verdiği düşüncesindeyiz. Kanunun ana metninin veya yapılan değişikliklerin alındığı ülke, bahse konu olan kanunu veya değişiklikleri hazırlarken

kendi toplumunun bireylerini ve bu bireylerin sosyal, ekonomik ve birçok alandaki durumlarını dikkate alarak hazırlamıştır.

Nihai olarak, tez çalışmamızda bonoda senet metninden anlaşılan def'iler konusunu işlememizdeki asıl sebep, bu konu ile ilgili uygulamada en çok kullanılan kambiyo senedi türü olmasına rağmen birçok problemle karşılaşıldığı düşüncesinde olmamızdır. Amacımız bononun önemine değinmek ve eksikliklerine dikkat çekmektir.

KAYNAKÇA

- Acar Serdar, Kambiyo Senetlerinde Temsil Yetkisindeki Sakatlıklar ve Sonuçları, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Ekim 2006.
- Akdeniz Umut, Kambiyo Senetlerinde Def'iler Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007.
- Arslan İbrahim, Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Defi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2008.
- Atasoy Ömer Adil/Kandemir Burcu, Kambiyo Senetlerinde İhbar Zorunluluğunun Yerine Getirilmesinden Doğan Sorumluluk, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İstanbul 2018.
- Atay Egemen, Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep 2019.
- Aydın Muzaffer, Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu ile Takipte Şikâyet 2011 Ankara.
- Bahtiyar Mehmet, Yargıtay Kararları Işığında Kambiyo Senetlerinde Keşide Tarihi ve İmkansızlığı Makalesi, Haziran 1999.
- Bilgen Mahmut, Kambiyo Senetlerinde Tahrifat (Değişiklik) Yapılması, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2010.
- Bilgili Fatih/Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, Dora Yayıncılık, 9. Basım, Bursa 2018.
- Bolayır Nur, İstanbul Barosu Dergisi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Yetki Sözleşmeleri, 2011.
- Bozer Ali/Göre Celal, Kıymetli Evrak Hukuku, Kasım 2018, Ankara Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 8. Baskı.
- Börü Levent, Bonoya Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu ile Takipte Yetki, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016.
- Budak Levent/Çelik Şengül, Yazılı Senetlerde Def'iler, Adalet Dergisi, Kasım/Aralık 1988.
- Can Mertol, Kıymetli Evrak Hukuku Ders Kitabı, İmaj Yayıncılık, 4. Bası, Ankara 2019.
- Cerrahoğlu M. Fadlullah, Türk Ticaret Kanunu'na ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Bonoda Def'iler, İstanbul 1974.

- Demirdoğan Aslı, Kambiyo Senetlerinde Ceza Normlarının Güvencesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009.
- Deynekli Adnan, Bonoda Bedel Kaydının ve Talilin (Bedel Kaydının Aksini) İddia Etmenin İspat Yüküne Etkisi GÜHFD, Ankara 2005.
- Doğanay İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, 3. Bası, Ankara 1990.
- Domaniç Hayri, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Basım, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1975.
- Erdem Nuri, Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklikler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2005.
- Erdoğan Mehmet Şirin, Kambiyo Senetlerinde İyiniyetli Hamilin Korunması, TBB Dergisi, 1999/2.
- Eriş Gönen, Açık Emre Yazılı Senet ve Bazı Sorunlar, Yargıtay Dergisi, Temmuz 1974.
- Eriş Gönen, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak, Seçkin Hukuk, Ankara 2016.
- Eroğlu Uzunallı Sevilay, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Kıymetli Evrak Hukukuna Etkileri, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2004.
- Ertekin Erol/Karataş İzzet, Uygulamada Ticari Senetler, 3. Bası Ankara 1998.
- Fahiman Tekil, Kıymetli Evrak Hukuku, Beta Yayıncılık, İstanbul 1994.
- Gencer Abdullah Revaha, Kıymetli Evrakta Ciro Kavramı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018.
- Gültekin Özkan, Öğretide ve Uygulamada Kıymetli Evrakın Ziyayı ve İptali, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2002 .
- Günay Erhan, Uygulamalı Bono Rehberi, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018.
- Hamamcıoğlu Esra/Bahtiyar Mehmet, Tüketicinin Kıymetli Evrak İle Borçlanması ve Sonuçları, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015.
- Helvacı Mehmet, Kambiyo Senetlerinde Def'iler, Vedat Kitapçılık, 1. Bası, 2007.
- Helvacı Mehmet, Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Makalesi, İstanbul 2013.
- Helvacı Mehmet/Aksu Raziye, Bonoda Yer alan Tediye Tarihi ve Ödeme Tarihi Kavramlarının Değerlendirilmesi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Dergisi, İstanbul 2016.
- İmregün Oğuz, Kıymetli Evrak Hukuku, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1995.
- İnal Nihat, Hukuk Yargılama Usulü Yasası, Ankara 2003.
- Kaçak Nazif, Açıklamalı İctihatlı Tüm Yönleriyle Bono-Poliçe-Çek, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007.

- Kalfa Şenol, Çekte Defiler Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009.
- Kandemir Zeynep, Kambiyo Senetlerinde İşlemlerin Ayakta Tutulması İlkesinin Görünüm Biçimleri ve Bu Senetlerde Bulunabilecek Zorunlu ve İhtiyari Unsurlar Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011.
- Karaahmetoğlu Cihat Alp, Kambiyo Senetlerinde Defiler Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2016.
- Karanfil Kemal, Kambiyo Senetlerinde Sıkça Yapılan Hatalar, Adalet Yayınevi, 4. Bası, Haziran 2016.
- Karayalçın Yaşar, Ticaret Hukuku III, Ticari Senetler, 4. Baskı, Ankara 1979.
- Karlı Özlem, Sebebi Gösterilmeyen Borç Tanınması Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2007.
- Kaya Sedat, Bonoya Dayalı Olarak Yapılan Haciz Yolu İle Takipte Ödeme Emrine İtiraz Ve Hukuki Sonuçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2018.
- Kayar İsmail, Kıymetli Evrak Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 7. Baskı, Ankara 2013.
- Kayihan Şaban, Kıymetli Evrak Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 6. Baskı, Ankara 2019.
- Kınacıoğlu Naci, Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Baskı, Ankara 1999.
- Köle Mehmet/Görgülü Fatma, Son Düzenlemeler Işığında Çekin Şekil Şartları ve Çeke Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016.
- Mağden Zehra İlgün, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Mersin Bilge Utkan, Birden Fazla Vadeyi İçeren Bononun Geçerliliği- Yargıtay Karar İncelemesi.
- Muzaffer Aydın, Kambiyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu İle Takipte Şikayet, Seçkin Yayıncılık, 2011.
- Oğuzoğlu Abdullah Çetin/Oğuzoğlu Özkan, Açıklamalı- İçtihatlı Bono ve Çek Sorunları, Beta Yayıncılık, 8. Baskı, İstanbul 2003.
- Öyken Ali Ulvi, Kambiyo Senetlerinde Bedelsizlik Davaları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- Özekes Muhammet, Temel Hukuk Bilgisi, Onikilevha Yayıncılık, 9. Basım, 2018.
- Özel Bilal, Sözleşmelerin Türk Lirası Cinsinden Yapılması Zorunluluğuna İlişkin Düzenlemenin Kambiyo Senetleri Bakımından Değerlendirilmesi Makalesi, 2018.
- Özkaraca Ercüment, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 25 , Haziran 2019.

- Öztan Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, Yetkin Yayıncılık, 23. Baskı, Ankara 2019.
- Poroy Reha/Tekinalp Ünal Kıymetli Evrak Esasları, Vedat Kitapçılık, 23. Bası, İstanbul 2019.
- Postacıoğlu İlhan, İcra Hukuku Esasları, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1982.
- Reisoğlu Sezai, Yeni Çek Kanunu ve Hukuki Sorunlar, TBB/Yeni Çek Kanunu ve Hukuki Değerlendirmesi Toplantısında Yapılan Sunum, 2009.
- Sağiroğlu Mehmet Şerif, Kambiyo Senetlerinde Mücerretlik İlkesi ve Uygulanması, Legal Hukuk Dergisi, 2004.
- Sarıkaya Merve, Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2018.
- Seven Vural, Kambiyo Senetlerinde (poliçe, bono, çek) Alonj, İzmir Barosu Dergisi, Ocak 2017.
- Sezer Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptal Davası, Adalet Yayınevi, Ankara 2007.
- Soydal Çınar Tuğçe, Kambiyo Senetlerinde Bedelsizlik Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- Soylu Furkan, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Medeni Usul Hukukunda Ortak Yetkili Mahkeme, Konya 2017.
- Sönmez Numan Sabit, Kambiyo Senetlerinde Şahsi def'iler Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Sütçü Selin Sert, Dolaylı- Dolaysız Zilyetlik Kavramlarının Ayırt Edilmesi Makalesi, SDÜHFD 2019.
- Şahin Funda, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptal davası Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır 2019.
- Tekil Fahiman, Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul 1994.
- Tekin Nurullah, Kambiyo Senetlerinde Sahtecilik Ve Tahrifat Fiilleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli 2005.
- Tuna Ergün/Gürbüz Diğdem Göç, Ticaret Hukuku Prensipleri Kıymetli Evrak, Beta Yayıncılık, 2010.
- Türk Ahmet, Kambiyo Senedi Borçlusu Tarafından Açılan Bedelsizliğe ve Hükümsüzlüğe Dayalı Menfi Tespit Davalarının Gösterdiği Özellikler, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005.
- Uyar Talih, İcra Hukukunda Bononun Geçerlilik Koşulları, TBB Dergisi, 2008.

- Uyar Talih, TBB Dergisi, Genel Haciz Yolu İle Takipte Yetkili İcra Dairesi Makalesi, 2005.
- Uyar Talih, Terazi Hukuk Dergisi, Genel Haciz Yoluyla Takiplerde Yetkili İcra Dairesi, 2015.
- Ülgen Hüseyin/Helvacı Mehmet/Kaya Arslan/Ertan Füsün Nomer, Kıymetli Evrak Hukuku, 14. Baskı, İstanbul 2019.
- Ülgen Hüseyin/Helvacı Mehmet/Kendigelen Abuzer/Kaya Arslan, Kıymetli Evrak Hukuku, 10. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015.
- Yılmaz Lerzan, “Kıymetli Evrak Mevhumunu Değiştiren Gelişme-Evraksız Kıymetli Evrak”, Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Akademisi, Cumhuriyetin 75. Yıldönümü Armağanı, İstanbul 1999.
- Yılmaz Lerzan, Kambiyo Senetlerinde (Çek, Bono, Poliçede) Def’iler, Aristo Yayın Evi, Nisan 2017.
- Yılmaz Lerzan, Kambiyo Senetlerinde Def’iler, Beta Yayınevi, İstanbul 2019.
- Yılmaz Merve, Yargıtay Kararları Çerçevesinde Kıymetli Evrakta Şahsi Def’iler Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2007.

DERGİLER

- Adalet Bakanlığı İç Denetim Birim Başkanlığı, Hukuk Rehberi, Ankara 2013.
- JAEGGI- die Wertpapiere, Das Obligationenrecht, 7. Teil, Art 965- 989 und 1145 – 1155.
- Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015.
- TBB Dergisi, 2004.
- Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2004.
- Yargıtay Kararları Dergisi 2007.
- Yargıtay Kararları Dergisi, 1985.
- Yargıtay Kararları Dergisi, 1978.
- Yargıtay Ticaret Dergisi, 1965.

İNTERNET SİTELERİ

<https://avukat.uyap.gov.tr/main/avukat/index.jsp?v=1916>.

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>.

TBB Risk Merkezi/ İstatistikler/ Protestolu Senetler/ Aralık 2019
(<https://www.riskmerkezi.org/tr>).

EKLER

EK 1. Etik Kurulu Onay Belgesi

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	Merve Önal
ÖĞRENCİ NO	20183014
TEL. NO.	
E - MAİL ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	Özel Hukuku
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	TEZ
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP-YAPILMADIĞI	2019 / 2020 - BAHAR DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	Bonoda Senet Metninden Anlaşılan Defiler
TEZİN AMACI	Ticari hayatta en çok kullanılan senet türü olan bonoda hamile karşı def'i olarak ileri sürülebilecek hususların neler olduğunun tespiti
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Kambiyo senedinin bir türü olan bononun kıymetli evraktaki yeri, tanımı, zorunlu unsurları, alternatif zorunlu unsurları ve ihtiyari unsurlarının neler olduğunun tespiti ve senet metnine bakılarak anlaşılacak olan def'ilerin ileri sürülmesi açıklanmıştır.
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	Çağ Üniversitesi Kütüphanesi, Mersin Barosu Kütüphanesi, Adana Barosu Kütüphanesi, Ankara İl Halk Kütüphanesi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kütüphanesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI- ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	Herhangi bir kurumdan izin alınmasına gerek yoktur.
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	Herhangi bir kurumdan izin alınmasına gerek yoktur.
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN -	Herhangi bir anket çalışması yapılmamıştır.

ÖLÇELERİN UYGULANACAĞI	
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, ... V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) ..... (.....) Sayfa ..... Ölçeği. 2) ..... (.....) Sayfa ..... Anketi. 3) ..... (.....) Sayfa ..... Formları. 4) ..... (.....) Sayfa .....

ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Merve ÖNAL		ÖĞRENCİNİN İMZASI: Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır TARİH: 15/ 05/ 2020		
TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU				
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.				
2. Anılan konu özel hukuk faaliyet alanı içerisine girmektedir.				
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI	A.B.D. BAŞKANININ ONAYI	
Adı - Soyadı: SELEN KARAĞAÇ	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı: Murat KOÇ	Adı - Soyadı: FARUK ANDAÇ	
Unvanı : Dr.Öğr.Üyesi	Unvanı:	Unvanı:Doç. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	
İmzası : Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	İmzası:	İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	
15/ 05/ 2020	/ / 20	27/ 05/ 2020	27/ 05/ 2020	
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER				
Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Ali Engin OBA	Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.
İmzası : Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	İmzası : Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	İmzası : Evrak onayı e-posta ile alınmıştır		
27/ 05/ 2020	(Y.)	27/ 05/ 2020	27/ 05/ 2020	27/ 05/ 2020
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE	☒	Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup 15/ 05/ 2020 - 19 / 06/ 2020 tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi taraflarımızca uygundur.		
OY ÇOKLUĞU İLE	☐			
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRÜNE ONAYLATILARAK ENSTİTÜ SEKRETERLİĞİNE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA YAZININ PUNTOSU İSE 12 (ON İKİ) PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILARAK ÇIKTI ALINACAKTIR.				